LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS ARCHEOLOGIJA

SKIRIAMA PRANO KULIKAUSKO 85-mečio JUBILIEJUI

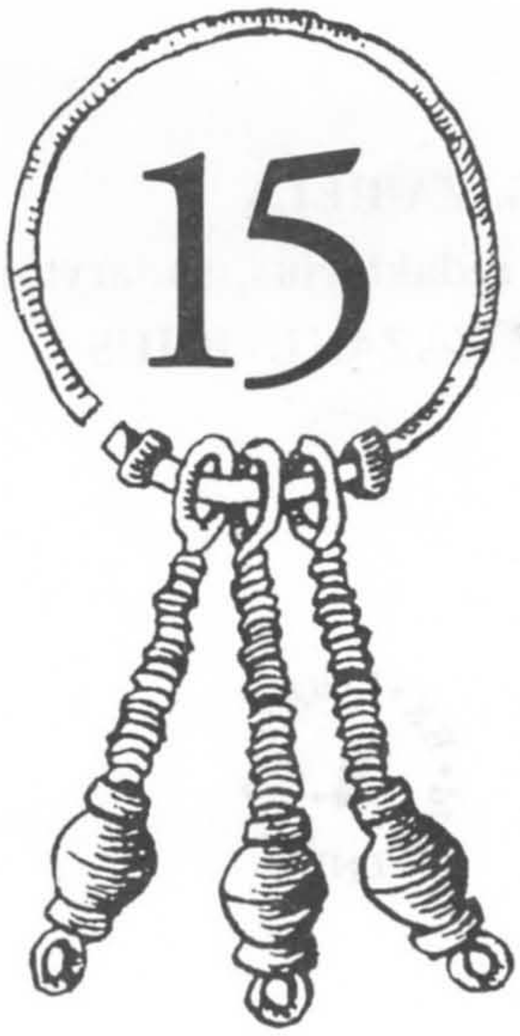

ŽARA
VILNIUS 1998

UDK 902 (474,5)
Li 227

Redaktoriai

Dr. J. Kardelytė (*lietuvių kalba*)
H. Jarvis (*anglų kalba*)
V. Kornikienė (*rusų kalba*)

Redakcinė kolegija

Dr. G. ZABIELA
(ats. redaktorius, sudarytojas)
Dr. V. KAZAKEVIČIUS

ISSN-02-07-8694

© Lietuvos istorijos institutas, 1998
© Leidykla „Žara“, 1998

SAGTYS XIV–XVII A.: TIPAI IR PASKIRTIS

(PAGAL VĖLYVŲJŲ VIDURAMŽIŲ KAPINYNŲ MEDŽIAGĄ)

EUGENIJUS SVETIKAS

Nuo seno tyrinėtojų dėmesį traukia archeologiniai papuošalai, ginklai, keramika ir kiti panašūs radiniai. Tokie daiktai paprastai teikia svarios informacijos. Tačiau yra radinių, į kuriuos tyrinėtojai mažai kreipia dėmesio. Prie tokių priklauso ir sagtys. Vėlyvųjų viduramžių laidojimo paminkluose – XIV–XVII a. kapinynuose – sagtys yra dažnas radinys. Pagal gausumą jos yra ketvirta radinių grupė po monetų, žiedų ir peilių. Šio darbo tikslas – suregistruoti sagčių radinius, suklasifikuoti pagal tipus ir remiantis jų radimo vieta bei aplinkybėmis kape bandyti nustatyti jų paskirtį.

Geležinės ir spalvotųjų metalų sagtys Lietuvos teritorijoje pasirodė jau pirmaisiais amžiais po Kristaus. Apibendrinamojo pobūdžio darbuose, skirtuose senajam geležies amžiui (Michelbertas, 1986, p. 179–181) ir viduriniam geležies amžiui (Tautavičius, 1996, p. 258–262), apžvelgiamos ir sagtys, rastos tų laikotarpių paminkluose. Apie vėlyvojo geležies amžiaus sagtis platesnės apžvalgos dar nėra, nors šio laikotarpio diržų apkalai bei papuošimai yra susilaukę nemaža dėmesio (Volkaitė-Kulikauskienė, 1970, p. 134–136; Bliujienė, 1994, p. 5–12).

Vėlyvųjų viduramžių sagtys yra dažnas radinys, bet ir jos, deja, nesusilaukė apibendrinamojo darbo ar platesnės apžvalgos. Publikacijose apie XIV–XVII a. kapinynus (Ažugirių – Urbanavičienė, 1995, p. 158; Bečių – Zabiela, 1995, p. 344; Diktarų – Urbanavičienė, 1995, p. 183–184; Griežės II – Varnas, 1986, p. 30; Jakštaičių – Urbanavičius, 1979, p. 146–147; Karmėlavos – Rickevičiūtė, 1995, p. 86; Krūminių – Volkaitė-Kulikauskienė, 1979, 118–119; Mažeikių – Vaškevičiūtė, 1995, p. 295; Narkūnų – Volkaitė-Kulikauskienė, Luchtanas, 1979, p. 108; Obelių – Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57–59; Pavirvytės–Gudų – Vaškevičiūtė, 1995, p. 321; Piktagalio – Urbanavičius, 1972, p. 99; Rumšiškių – Urbanavičius, 1970, p. 26–28; Rusnės – Sprainaitis, 1991, p. 62–67; Sarių – Kuncienė, 1979, p. 95; Šapnagių – Varnas, 1987, p. 28–29; Šlapgirės – Urbanavičius, 1967, p. 63; Tulpiakiemio – Varnas, 1995, p. 255–256) šių radinių apžvalgos yra labai trumpos. Iš jų išryškėjo bendras požiūris į sagčių paskirtį ir tipus: beveik visos sagtys priskiriamos diržams, o tipai išskiriami pagal dirbinio formą.

Šiame darbe panaudoti duomenys iš 185 XIV–XVII a. kapinynų, tyrinėtų iki 1995 m. Šiuose kapinynuose buvo atidengti 7625 kapai; iš jų sagčių rasta 924 kapuose (12,1%) (žr. žemėlapį). Kadangi apie 90% vėlyvųjų viduramžių kapinynų medžiagos nepublikuota, duomenis teko rinkti iš kasinėjimų ataskaitų bei muziejų rinkinių. 66 kapų su sagtimis duomenys iš 12 kapinynų liko nepanaudoti (XIV–XVII a. tyrinėtų kapinynų sąraše jie išryškinti pusjuodžiu šriftu).

Sagčių paskirtį nagrinėjome dviem būdais. Pirmiausia iš surinktos medžiagos išskyrėme grupę kapų, kuriuose buvo rasti kelių sagčių komplektai. Vėliau gautus rezultatus tikslinome analizuodami kiekvieno tipo sagtis.

SAGČIŲ KOMPLEKTŲ PASKIRTIS POMIRTINĖJE APRANGOJE

Nemažai yra kapų, kuriuose rasta ne po vieną, o po kelias (dažniausiai po dvi, kartais po tris) sagtis. Pagal šių radinių išsidėstymą kape bandysime nustatyti, kuri sagtis priklausė juosmens diržui ir kokiai aprangos daliai priklausė kita sagtis, taip pat kokia paskirtis buvo ir grandžių. Medžiaga suskirstyta į dvi grupes: 1) kapai, kuriuose rasta po dvi sagtis; 2) kapai, kuriuose rasta po dvi sagtis kartu su viena arba dviem grandimis.

P i r m o s i o s g r u p ė s kapuose (per 50 kapų vyrų ir po kelis kapus moterų ir vaikų) didesnė sagtis paprastai randama ties juosmens arba dubens viduriu, o mažesnė sagtis – prie mirusiojo kurio nors šono ties juosmeniu arba ant dubens ir žemiau jo – ant šlaunikaulio. Prie pastarosios sagties dažnai yra randamas skiltuvas su titnago gabalėliu ir kiek rečiau – galąstuvas, monetų ir kt. Remiantis šiais duomenimis galima manyti, kad didesnė sagtis priklausė juosmens diržui, o mažesnė – kapšeliui[1].

Yra kapų, kur viena sagtis rasta juosmens–dubens srityje, o kita – kaukolės srityje[2]. Toks yra Karmėlavos kapinyno kapas 73, kuriame viena sagtis ir odinio kapšelio liekanos gulėjo prie kaukolės, o kita sagtis – ties dubens viduriu (Rickevičiūtė, 1995, p. 96). Taip pat yra kapų, kur viena sagtis rasta juosmens–dubens srityje, o kita – prie miru-

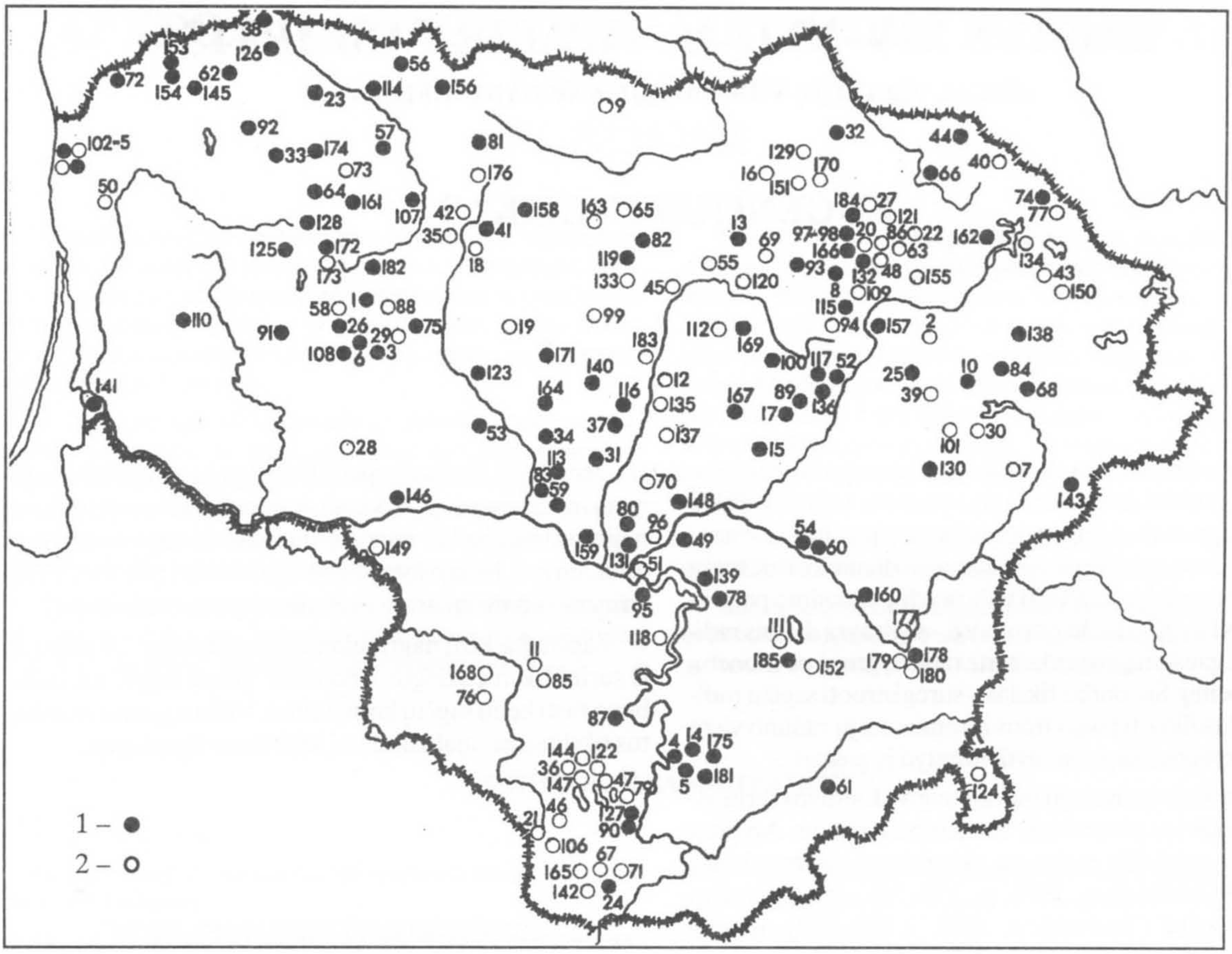

1 pav. Tyrinėti XIV–XVII a kapinynai Lietuvoje: 1 – su sagtimis, 2 – be sagčių (kapinynai nurodyti priede 2). *Piešė E. Svetikas*

siojo kelio kartu su kitomis įkapėmis[3]. Šie atvejai rodo, kad mirusieji buvo sujuosti diržu, o kapšelis padėtas kaip papildoma įkapė.

Po dvi sagtis rasta ir žemiau kelių, ties blauzdikaulių viduriu arba ties pėdomis. Tai porinės apavo sagtys, kurios radimo aplinkybėmis, dydžiu ir forma skiriasi nuo diržų ir kapšelių sagčių[4].

Pomirtinėje aprangoje pasitaiko sagčių, kurios neaišku kam priklausė, nes jų paskirties nenusako nei radimo aplinkybė, nei sagčių forma bei dydis. Pvz., Alytaus kapinyno kape 940 vyras buvo palaidotas ant kairiojo šono, sulenktomis kojomis. Ant dešiniojo mentikaulio rasta žalvarinė keturkampė sagtis (2,4×2 cm), o kita tokios pat formos, tiktai mažesnė (2,2×1,4 cm), gulėjo 10 cm žemiau ant šonkaulių. Paštuvos kapinyno kape 20 dvi geležinės sagtys rastos po mentikauliu. Abiejuose kapuose sagtys buvo vienintelės įkapės. Susieti su juosmens diržu ar kapšeliu jų negalima, tad paskirtis lieka neaiški. Galbūt jos priklausė kokiam nors drabužiui, tačiau kaip jame buvo panaudotos – neaišku.

Labai retai kapuose pasitaikė po tris sagtis. Pagal turimus duomenis visos trys sagtys rastos netoli viena kitos juosmens–dubens srityje[5]. Paprastai viena iš jų būna didesnė ir skiriasi forma. Kitos dvi, nors ir panašios formos, tačiau irgi skiriasi dydžiu. Antai Palangos (Žemaičių kalnelis) kapinyno kape 12 po peiliu ant dešiniojo dubenkaulio gulėjo maža apskrita geležinė sagtelė (skersmuo – 3 cm). Antra didelė profiliuota geležinė sagtis (8,6×6 cm) rasta 7 cm aukščiau peilio ties juosmeniu. Šalia šios sagties (neabejotinai priklausiusios juosmens diržui) rasta dar viena apskrita žalvarinė sagtis (skersmuo – 4,5 cm). Panašu, kad dvi apskritosios sagtys priklausė dviem skirtingiems kapšeliams.

Dar įvairesnė pomirtinė apranga atsiskleidžia nagrinėjant antrosios grupės kapų duomenis; čia kartu su dviem sagtimis (keturiuose kapuose – trys sagtys) randamos ir grandys[6]. Iš šios medžiagos kai kuriais atvejais gali susidaryti vaizdas, kad mirusysis buvo sujuostas dviem diržais. Pavyzdžiui, viena sagtis rasta juosmens srityje, pagal dydį ir radimo aplinkybes neabejotinai priklausiusi juosmens diržui. 15–25 cm žemiau nuo šios sagties ant mirusiojo dubens ir po juo tarp šlaunikaulių vienoje linijoje rastos dvi grandys, o jų viduryje – antra sagtis. Ši sagtis yra mažesnė už juosmens srityje gulinčiąją. Greičiausiai jos ir

dviejų grandžių komplektą reikėtų priskirti ne kitam diržui, o kapšeliui, kuris prie diržo buvo prikabinamas per grandis pernertais dirželiais. Įsigalėjęs požiūris, kad grandys jungė diržo dalis, leido nagrinėjamą komplektą priskirti juosmens diržui (Urbanavičius, 1974, p. 83–84, pav 6: 2–4, *6*; Urbanavičienė, 1995, p. 184).

Dviejų sagčių ir dviejų grandžių komplektai rasti prie kaukolės Bečių kapinyno kape 67 ir Skrebinų kapinyno kape 23. Šiuose kapuose juosmens–dubens srityje sagčių nerasta, kitos įkapės taip pat gulėjo prie kaukolės. Manoma, kad, pvz., Bečių kapinyno kape 67 diržas buvo susuktas ir kartu su kitais daiktais įdėtas į kažkokią geležimi kaustytą dėžutę, kuri buvusi padėta prie galvos (Zabiela, 1995, p. 362). Skrebinų kapinyno kape 23 prie kaukolės rasta kapšelio liekanų (kartu su sagčių ir grandžių komplektu). Remiantis šiais duomenimis, galima būtų manyti, jog viena sagtis buvo skirta susegti kapšelio atvartui, grandys – pritvirtinti perpetiniam kapšelio diržui, o antra sagtis – susegti šiam diržui.

Daug dažniau randamas dviejų sagčių ir vienos grandies komplektas. Tokio komplekto sagtys ir grandis dažniausiai būna juosmens–dubens srityje[7]. Šiuo atveju lyg ir nekelia abejonių tai, jog viena šių sagčių priklausė juosmens diržui, o kita – kapšeliui. Sunkiausia yra nustatyti paskirtį tos grandies, kuri galėjo būti tiek diržo, tiek ir kapšelio dalis. Tais atvejais, kai viena sagtis randama juosmens srityje, o kita kartu su grandimi – prie kaukolės, grandis, aišku, priklausė kapšeliui[8].

Taigi galima teigti, jog kapų, kuriuose rasta po kelias sagtis,– 1) viena komplekto sagtis galėjo būti skirta juosmens diržui, o kita – kapšeliui susegti; 2) viena sagtis galėjo būti skirta kapšelio atvartui susegti, grandys –perpetiniam kapšelio diržui pritvirtinti, o antra sagtis –šiam diržui susegti; 3) pavieniais atvejais sagčių paskirtis galėjo būti susijusi su mums neaiškiais aprangos dalykais.

SAGČIŲ TIPAI

Vėlyvųjų viduramžių kapų sagtys skirstomos į tipus pagal formą ir konstrukciją. Pagal formą išskirti keturi tipai: apskritos, pusapskritimio (arba D raidės) formos, profiliuotos (ovalo formos įsmaugtais šonais) ir keturkampės sagtys. Pagal konstrukciją išskirtas vienas tipas, tai – dvinarės sagtys. Kiekvienas tipas yra numeruotas romėnišku skaičiumi. Apskritųjų sagčių tipas yra suskirstytas į dvi atmainas, o dvinarių – į penkias. Šių tipų atmainos numeruotos arabiškais skaičiais.

APSKRITOS SAGTYS (I TIPAS)

Apskritos sagtys tyrinėtojų yra priskiriamos diržams (Kuncienė, 1979, p. 95; Rickevičiūtė, 1995, p. 86; Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57; Urbanavičienė, 1995, p. 183–184; Zabiela, 1995, p. 344). Jų rasta 111 kapų iš 38 kapinynų. Šios sagtys buvo gaminamos iš apskritos vielos, nors pasitaiko tokių, kurių lankelis suplotas. Palyginti su kitų tipų sagtimis, jos neturi statmenos ašies, prie kurios tvirtinama diržo juosta, be to, kartu su jomis nerasta apkalų. Trys ketvirtadaliai apskritų sagčių pagamintos iš geležies (77%), o ketvirtis – iš žalvario (23%). Forma ir dydžiu nuo apskritos sagties nesiskiria ir kita aprangos detalė – grandis, todėl, liežuvėliui neišlikus, jas atskirti būna sunku. Apskritų sagčių dydis įvairus. Jos būna nuo 2 iki 5 cm skersmens, o mažesnių arba didesnių sagčių už nusistovėjusį standartą randama tiktai po vieną kitą[1]. Iš apskritų sagčių, mūsų požiūriu, išsiskiria tam tikra 2–2,5 cm skersmens žalvarinių sagtelių grupė. Tuo remiantis ir buvo išskirtos dvi apskritų sagčių atmainos.

Tarp 1-osios atmainos apskritų sagčių vyrauja apie 4 cm skersmens dydžio sagtys (pav. 2). Centimetru mažesnės ir didesnės sudaro tik nedideles grupes[2]. Žalvarinės apskritos sagtys labai retos (pav. 3)[3]. Jos nesudaro net dešimtadalio visų 1–osios atmainos sagčių (8,4%). Šios atmainos apskritų sagčių rasta 95 kapuose.

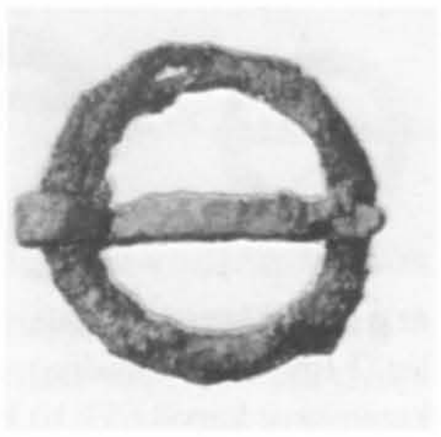

2 pav. Apskrita geležinė sagtis (I tipas, 1-oji atmaina). Bazorų kapinynas, kapas 46. *Nuotr. E. Svetiko*

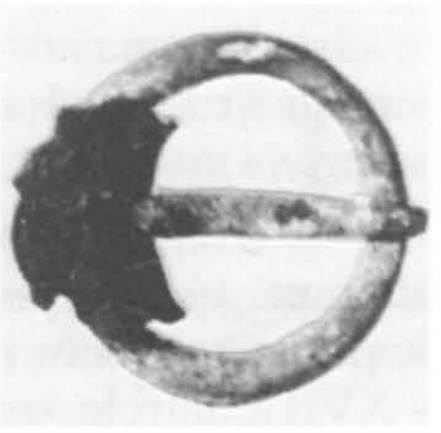

3 pav. Apskrita žalvarinė sagtis (I tipas, 1-oji atmaina). Bazorų kapinynas, kapas 41. *Nuotr. E. Svetiko*

Komplektai su keliomis sagtimis yra rasti 26 kapuose[4]. Keliuose iš jų sagčių vieta ir radimo aplinkybės yra neaiškios[5]. Kartu su apskritomis sagtimis randama visų kitų tipų sagčių[6]. Kitų tipų sagčių vieta – juosmens sritis (kartais ant dubens vidurio ir žemiau jo – tarp šlaunikaulių), o apskritų sagčių – dešinės ir kairės alkūnės sritis (prie mirusiojo šono), prie dešiniojo ir kairiojo šlaunikaulio, t.y. tose vietose, kur paprastai būna kapšeliai.

Apskritos sagtys yra rastos prie kaukolės (virš peties) tuose kapuose, kuriuose juosmens srityje gulėjo diržų arba perpečių sagtys, o ant kairiojo dubenkaulio – odinių kapšelių, apkaustytų įvairiais apkalais ir plokštelėmis, liekanų[7].Tai rodo, jog mirusiųjų aprangoje buvo keli kapšeliai; kai kada vienas iš kapšelių buvo padedamas į kapą prie galvos kaip papildoma įkapė. Tačiau pasitaiko kapų, kuriuose apskritos sagtys rastos kartu su kito kapšelio sagtimi. Šiuose kapuose diržų sagčių nerasta, taigi abi sagtys buvo skirtos susegti dviem skirtingiems kapšeliams[8].

69 kapuose rasta po vieną apskritą sagtį[9]. Jų vieta yra prie mirusiojo šono – ties juosmeniu, prie dubens ar ant jo ir ties keliais (skirtumo tarp dešinės ir kairės pusės nepastebėta). Prie kaukolės sagtys randamos labai retai[10], o ant juosmens ar dubens vidurio (juosmens diržų vieta) apskritos sagtys visai nerandamos.

17 kapų kartu su apskritomis sagtimis rasta odinių kapšelių liekanų. Dažniausiai jos buvo toje pačioje vietoje, kaip ir sagtys[11]. Tiktai keliuose kapuose kapšelio liekanų rasta juosmens–dubens srityje, o apskrita sagtis – prie kaukolės (kartais taip pat su kapšelio liekanomis)[12]. Pasitaikė papildomo kapšelio liekanų rasti prie kaukolės, o apskritą sagtį – ant dubens[13].

Išnagrinėję 1–osios atmainos apskritas sagtis galime daryti išvadą, kad jos buvo skirtos ne diržams, bet kapšeliams susegti.

Apskritų 1–osios atmainos sagčių chronologija gana plati: nuo XIV a. pradžios iki XVI a. pradžios. Šios sagtys koreliuoja su įvairiais (netoli trisdešimties) kapų inventorių daiktais[14].

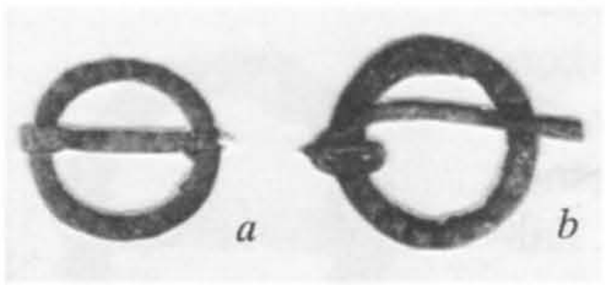

4 pav. Apskritos žalvarinės sagtelės (I tipo 2-oji atmaina). a) Alytaus kapinynas, kapas 657; b) Bazorų kapinynas, kapas 45. *Nuotr. E. Svetiko*

2–osios atmainos sagtelės yra 2–2,5 cm skersmens, žalvarinės. Jų lankelis lygus arba puoštas skersinėmis įkartėlėmis, o skerspjūvyje – apskritas, pusapvalis ir plokščias (pav. 4). Šių sagtelių rasta 18 kapų iš 9 kapinynų. Tarp apskritų žalvarinių sagčių jos sudaro 69,2% (18 iš 26 kapų). Sagtelės randamos skirtingų lyčių ir amžiaus kapuose[15].

2–osios atmainos sagtelių vieta – prie raktikaulių arba viršutinėje krūtinės dalyje. Taigi jomis greičiausiai buvo susegami marškiniai.

Apskritų žalvarinių sagtelių chronologija sunkiai nustatoma. 14 kapų jos buvo vienintelė įkapė, o kituose 4 kapuose rastos su įvairiomis XIV a. antrosios pusės – XVII a. antrojo–trečiojo ketvirčio įkapėmis[16].

PUSAPSKRITIMIO, ARBA D RAIDĖS, FORMOS SAGTYS (II TIPAS)

Pusapskritimio, arba D raidės, formos sagtis yra įprasta priskirti juosmens diržams, neatsižvelgiant į jų dydį, vietą kape, radimo aplinkybes bei santykį su kapšeliais (Kuncienė, 1979, p. 95; Rickevičiūtė, 1995, p. 86; Urbanavičius, 1967, p. 63; 1970, p. 26–28; 1972, p. 99; Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57–59; Urbanavičienė, 1995, p. 183–184; Varnas, 1995, p. 255–256; Vaškevičiūtė, 1995, p. 295; Volkaitė-Kulikauskienė, 1979, p. 118–119; Zabiela, 1995, p. 344).

Tokių sagčių rasta 135 kapuose iš 43 kapinynų. Apie pusė šių sagčių rasta vyrų kapuose (51,8%). Kitą pusę sudaro moterų (20,7%), vaikų, paauglių (11,1%) ir nenustatytos lyties kapai (16,2%).

Dauguma pusapskritimio formos sagčių pagaminta iš geležies (83,8%) ir tik nedaugelis jų yra žalvarinės (16,2%). Šių sagčių lankeliai įvairaus skersinio pjūvio: keturkampiai, ovalūs ir plokšti. Jų dydžiai labai įvairūs (pav. 5). Pagal išorinius išmatavimus D formos sagčių aukštis svyruoja nuo 2 iki 7,7 cm, o plotis – nuo 1,5 iki 6,7 cm. Vidinių sagčių išmatavimų neturime, tačiau juos galima apytiksliai nustatyti pagal lankelio storį. Lankelių storis taip pat įvairus. Mažesnių sagčių lankelis 0,2–0,4 cm storio, o didesnių – 0,5–0,8 cm storio. Taigi diržo juostos plotis galėjo būti nuo 1,5 iki 5,5 cm. Didžiosios D sagtys (aukštis – nuo 4,6 iki 7,7 cm, plotis – nuo 3,2 iki 6,7 cm) rastos daugiau kaip trisdešimtyje vyrų ir keliuose nenustatytos lyties kapuose. Visos jos yra geležinės ir tiktai viena pasitaikė žalvarinė[1].

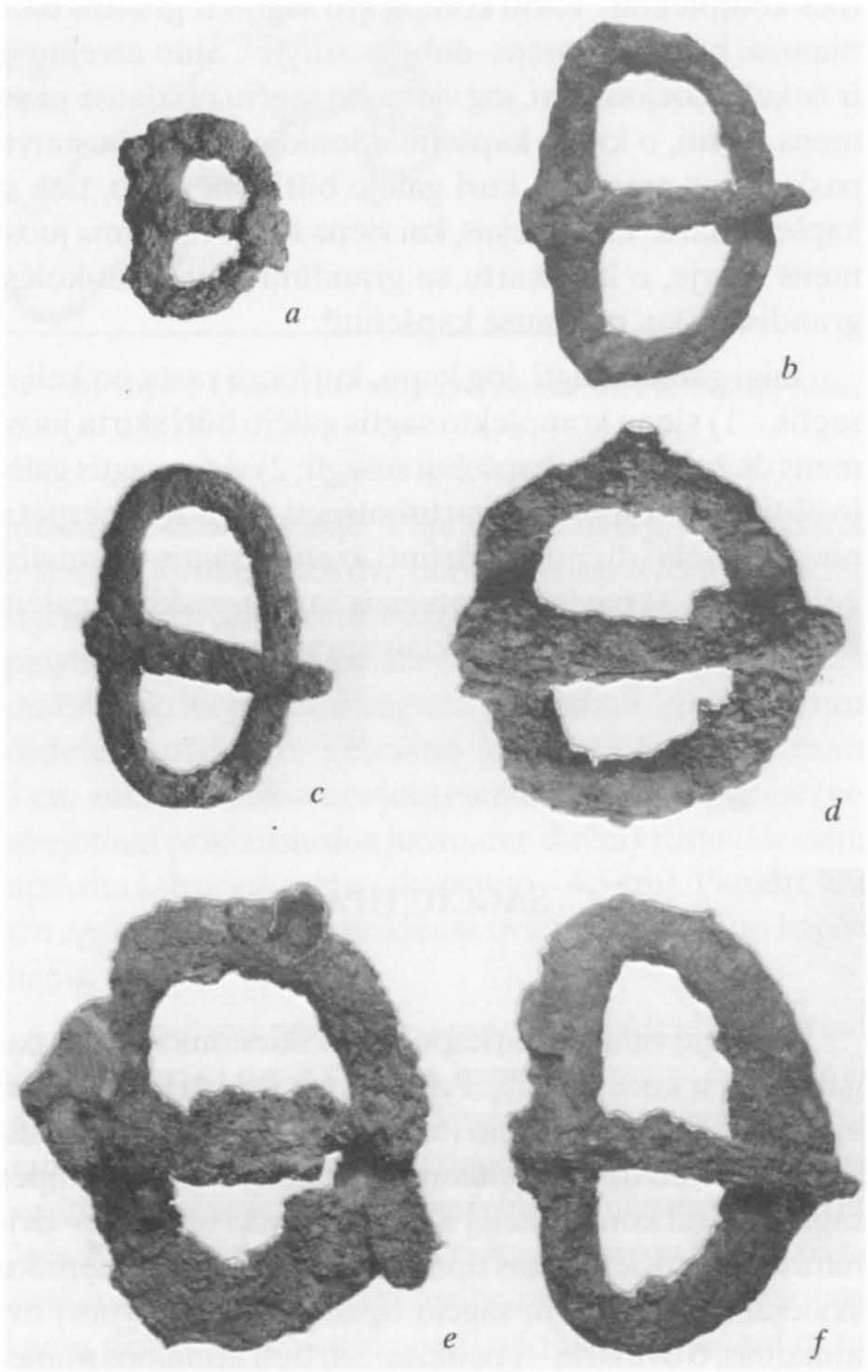

5 pav. Pusapskritimio, arba D raidės, formos sagtys (II tipas) Alytaus kapinyno: a) kapas 720; b) kapas 975, c) kapas 672; d) kapas 541; e) kapas 408; f) kapas 8. *Nuotr. E. Svetiko*

Pusapskritimio formos sagtys yra rastos kartu su apskritomis, profiliuotomis, keturkampėmis ir dvinarėmis sagtimis.[2]

Pagal kai kurių kapų duomenis didžiosios D sagtys buvo skirtos susegti perpetės diržams. Pvz., Karmėlavos kapinyno kape 111 D formos sagtis (6,3×5,2 cm) rasta ant mirusiojo krūtinės, prie kairiojo žastikaulio, o profiliuota sagtis – ant kryžkaulio, ties dubens viduriu. Panašūs ir Pribitkos kapinyno kapo 48 duomenys, kur D formos sagtis (3,2×3,5 cm) gulėjo ant krūtinės, prie kairiojo žastikaulio vidurio, o profiliuota sagtis (7,5×5,5 cm) – kairėje juosmens pusėje, beveik prie mirusiojo šono. Tokią pačią šio tipo sagties paskirtį patvirtina ir kitų kapų medžiaga, kuriuose D formos sagtis gulėjo ant krūtinės (kita – kapšelio – sagtelė paprastai randama prie mirusiojo šono, ties dubenkauliu–šlaunikauliu)[3].

Tačiau yra kapų duomenų, rodančių, kad D sagtys galėjo būti skirtos susegti kapšeliams. Tuose kapuose šio tipo sagtys rastos prie mirusiojo šono ties dubenkauliu–šlaunikauliu, o kitos sagtys – įvairiose juosmens–dubens vietose, kartais prie pat D formos sagties. Tokiais atvejais kita komplekto sagtis, matyt, buvo skirta susegti perpetės arba juosmens diržui, o galbūt ir kitam kapšeliui[4]. Duomenų, kad D formos sagtys, rastos kartu su kitomis sagtimis, galėtų būti priskirtos juosmens diržams, neturime, nors apskritai tokia jų paskirtis yra galima. Daugiau yra duomenų, rodančių, kad didžiosios D formos sagtys buvo skirtos susegti perpetės diržams, o vidutinės ir mažosios – kapšeliams[5].

Nustatatyti D formos sagčių paskirtį padeda ir kapšelių liekanos[6]. Daugelyje kapų prie mirusiojo šono (ties dubenkauliu–šlaunikauliu) kartu su kitomis įkapėmis randama odinių kapšelių liekanų, o prie jų – D formos sagtys. Atrodytų, kad jos ir buvo skirtos susegti kapšeliui, tačiau galėjo būti ir nuo dirželio, jungiančio kapšelį su juosmens juosta, arba nuo perpetės. Tiktai keleto kapų duomenys rodo, jog D formos sagtys galėjo priklausyti juosmens diržui.

Vis dėlto daugelyje kapų (95) D formos sagtys buvo vienintelė išlikusi aprangos detalė. Spręsti apie jų paskirtį galime tiktai pagal radimo vietą kape.

D formos sagčių yra rasta prie dešiniojo ir kairiojo peties, taip pat prie kaukolės ir po ja[7]. Pvz., Alytaus kapinyno moters kape 326 D formos sagtis (3,7×2,8 cm) gulėjo prie dešiniojo peties, o nuo jos įstrižai ant dešinės krūtinės pusės – odinio dirželio su žalvariniais apkaliukais liekanos (apkaliukai apskriti, skersmuo 1,2 cm, jų rasta 18 vnt.). Tokie patys duomenys ir iš kito Alytaus kapinyno moters kapo 804. Tai leidžia manyti, kad moterų, kaip ir vyrų, pomirtinėje aprangoje būta perpečių. Vis dėlto reikia turėti omeny, kad prie peties ar kaukolės rasta sagtis ne visada nurodo perpetę. Yra atvejų, kai prie kaukolės kartu su kitomis įkapėmis randama ir kapšelių liekanų, o prie jų – D formos sagtis, kuri galėjo būti skirta susegti kapšeliui.

Taigi, remiantis duomenimis kapų, kuriuose D formos sagtys kartu su kitomis sagtimis rastos ant krūtinės ir prie žastikaulio vidurio, nustatyta, kad jos buvo skirtos susegti perpetėms. Telieka pridurti, kad D formos sagčių, skirtų susegti perpetėms, krūtinės srityje rasta ir ne komplektuose[8].

Vyraujanti D formos sagčių radimo vieta yra prie mirusiojo šono (ties juosmeniu, dubenkauliu, šlaunikauliu) ir ant dubens[9]. Tose vietose rastos sagtys buvo skirtos susegti perpetėms arba kapšeliams, bet ne juosmens diržams. Atrodo, įsitikinimas, jog šios sagtys priklausė tik juosmens diržams, neretai tyrinėtojams neleido pažymėti jų radimo vietos labiau apibrėžtai[10]. Tik palyginę šiuos duomenis su aiškiais duomenimis, galime teigti, jog šios sagtys buvo skirtos perpetėms ir kapšeliams susegti, nors pavienės, aišku, galėjo būti ir nuo juosmens diržų.

Pusapskritimio, arba D raidės, formos sagčių chronologija yra labai plati: nuo XIV a. pradžios iki XVII a. vidurio. Šios sagtys koreliuoja su labai daug (per trisdešimt) daiktų[11].

PROFILIUOTOS SAGTYS (III TIPAS)

Ovalo formos, įsmaugtais šonais, arba vadinamosios profiliuotos, sagtys, sudaro III sagčių tipą. Literatūroje jos vadinamos keturkampėmis, praplatinta ir suapvalinta priekine dalimi (Rickevičiūtė, 1995, p. 86), profiliuotomis, lenkta priekine dalimi (Urbanavičienė, 1995, p. 183–184) arba keturkampėmis, profiliuotais šonais (Zabiela, 1995, p. 344) sagtimis. Tyrinėtojai jas laiko juosmens diržų sagtimis.

Profiliuotų sagčių yra rasta 105 kapuose iš 32 kapinynų. Daugiausia jų pasitaiko vyrų kapuose, tačiau esama ir moterų (4 kapuose) bei vaikų–paauglių kapuose (8 k.). Nenustatytos lyties kapuose šių sagčių rasta nedaug (6 k.).

Kaip ir kitų tipų, profiliuotos sagtys daugiausia yra pagamintos iš geležies. Žalvarinių profiliuotų sagčių rasta tiktai 17 kapų (16,1%). Kai kurių žalvarinių sagčių priekinė dalis yra puošta skersinėmis įkartomis.

Žalvarinės profiliuotos sagtys nuo geležinių šios formos sagčių skiriasi dydžiu. Tarp jų pasitaiko labai mažų (2×1,9 cm) sagtelių, o didžiausios (4,3–4,9×4 cm) prilygsta vidutinio dydžio geležinėms sagtims. Profiliuotų geležinių sagčių dydžiai taip pat labai skirtingi (pav. 6). Mažiausia sagtis yra 2,6×2,3 cm, o didžiausia – 7–8,5×6,2 cm (randama ir tokių profiliuotų sagčių, kurių aukštis 4,3–6,2 cm, o plotis siekia net 8,2 cm).

Daugiau kaip 40 vyrų kapų profiliuotos sagtys rastos kartu su kitų tipų sagtimis[1]. Profiliuotų ir kitų tipų sagčių vieta kape bei radimo aplinkybės labai įvairios.

Dvidešimtyje kapų profiliuotos sagtys rastos ant juosmens arba dubens vidurio, o kitos sagtys – prie mirusiojo šono ties juosmeniu bei dubenkauliu–šlaunikauliu, ant dubens ir že-

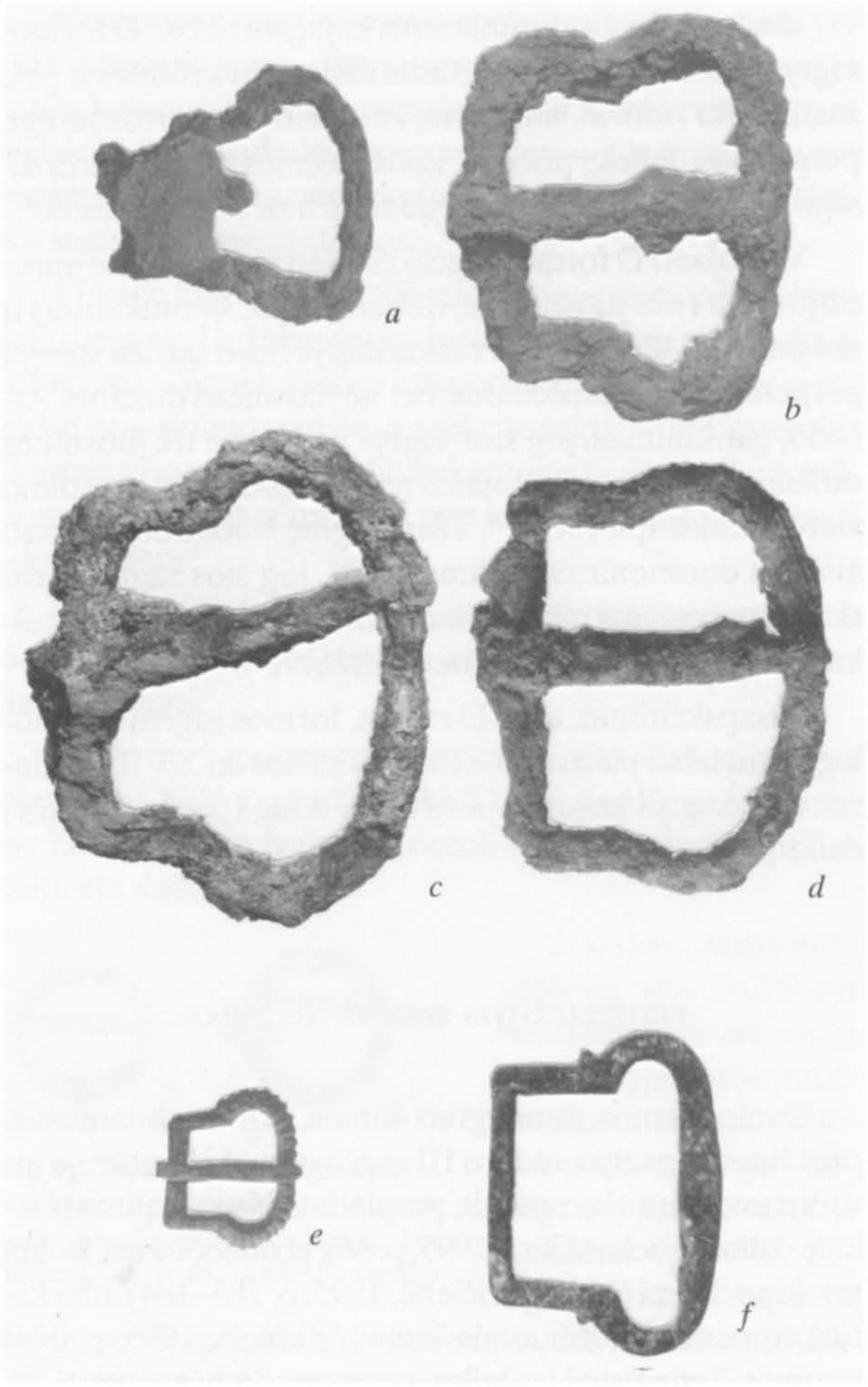

6 pav. Profiliuotos sagtys (III tipas). Geležinės: a–d – Alytaus kapinynas – a) kapas 1142; b) kapas 477; c) kapas 558; d) kapas 94. Žalvarinės: e) Alytaus kapinynas, kapas 355; f) Bazorų kapinynas, kapas 43. *Nuotr. E. Svetiko*

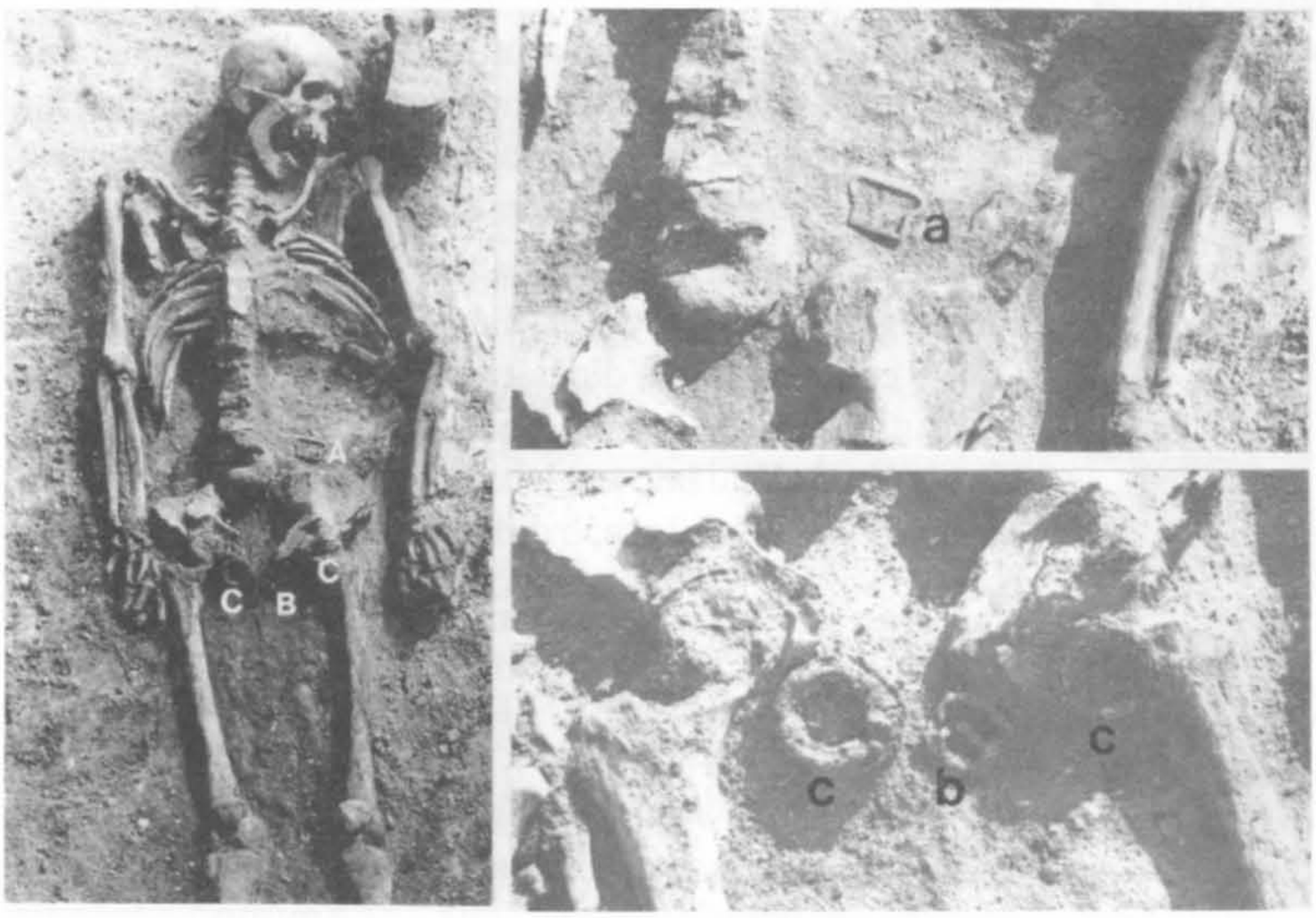

7 pav. Bazorų kapinynas, kapas 43: a) profiliuota sagtis; b) dvinarė sagtis (V tipas, 2-oji atmaina); c) geležinės grandys. *Nuotr. E. Svetiko*

miau jo tarp šlaunikaulių, taip pat prie kaukolės[2]. Šiuo atveju profiliuotos sagtys, atrodo, priklausė juosmens diržams, o kitos sagtys – kapšeliams. Šią prielaidą paremia ir tai, kad ant juosmens bei dubens vidurio mažų profiliuotų sagčių nerasta (mažiausia – 3,7×3 cm, o didžiausia – 8,6×6 cm).

Tačiau svarbiausia aplinkybė, galinti nurodyti sagties paskirtį, rodos, turėtų būti jos ašies padėtis mirusiojo atžvilgiu. Sakykim, profiliuota sagtis priklausė juosmens diržui, tai jos ašis turėtų gulėti statmenai, t.y. skersai juosmens. Deja, tokių duomenų beveik nėra, nes sagties ašies kryptis kapų aprašuose ir piešiniuose nebuvo fiksuojama. Išimtį sudaro Bazorų kapinyno kapas 43, kurio bendroje ir atskirų detalių nuotraukose gerai matyti profiliuotos sagties ašies kryptis ir sagties santykis su kitomis aprangos detalėmis (pav. 7). Žalvarinė profiliuota sagtis (4,7×3,5 cm) guli įstrižai ant kairiosios juosmens pusės, jos ovalinė dalis nukreipta kairiojo peties link, o ašis – dubens–tarpukojo link. Tokia sagties kryptis neatsitiktinė, nes žemiau dubens (tarpukojyje) vienoje linijoje gulėjo dvi grandys, o tarp jų viduryje – geležinė dvinarė sagtis (3,1×3,2 cm). Tai rodo, jog profiliuota sagtis priklausė perpetei, prie kurios buvo prikabintas kapšelis. Tokie duomenys kelia abejonių dėl profiliuotų sagčių paskirties netgi tais atvejais, kai jos rastos komplektuose su kitų tipų sagtimis ir pagal radimo aplinkybes bei vietą kape, rodos, galėjo priklausyti juosmens diržui. Tik Obelių kapinyno kapo 141 profiliuota sagtis neabejotinai buvo skirta susegti juosmens diržui, nes rasta kartu su išlikusiu 1,5 cm pločio odiniu diržu, puoštu 1,2×1 cm dydžio štampuotomis žalvarinėmis plokštelėmis (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57, pav. 100: 10).

Profiliuotų sagčių ant juosmens bei dubens vidurio yra rasta dar 14 vyrų kapų[3]. Tačiau šiuose kapuose kartu su profiliuotomis sagtimis kitų tipų sagčių nerasta. Tik dviejuose buvo rasta diržo apkalų ir kapšelių liekanų[4], o likusiuose profiliuota sagtis buvo vienintelė išlikusi aprangos detalė. Pvz., Rumšiškių kapinyno kape 154 žalvarinė profiliuota sagtis buvo rasta tarp dubens kaulų. Virš kairiojo dubenkaulio buvo rasti septyni 2,3×1,8 cm dydžio apkaliukai, o juos nuėmus – dar penki apkaliukai bei kelių žymės. Kapo apraše pažymėta, kad mirusysis diržu nebuvęs sujuostas. Diržas buvęs sulenktas ir apjuostas tik vienoje pusėje. Tai rodą rastieji apkaliukai po dubenkauliu, o jie ten buvo aptikti vienas virš kito, perskirti dvigubu odos sluoksniu. Manoma, kad prie diržo buvęs prikabintas odinis kapšelis (pailgos formos, apie 20 cm aukščio), apkaustytas žalvariniais apkalais. Kapšelis buvęs prie mirusiojo kairiojo šono (jo liekanų rasta po dubenkauliu ir ant krašto viršaus) (Merkevičius, 1962š, p. 185). Jeigu šiuo atveju mirusysis nebuvo sujuostas juosmens diržu, tai tada profiliuotą sagtį belieka susieti su perpete, kuri buvo puošta žalvariniais apkaliukais. Abstrakčiai apibūdinta sagties vieta („tarp abiejų dubens kaulų“) ir kitų fiksacijos duo-

menų stoka neleidžia kategoriškai teigti, tačiau labai panašu, kad mirusysis buvo perjuostas perpete, prie kurios buvo prikabintas odinis kapšelis. Atrodo, kad panašus atvejis yra ir Bečių kapinyno kape 66 (Zabiela, 1995, p. 361–362).

Kita dažniau pasitaikanti profiliuotų sagčių radimo vieta vyrų kapuose yra prie mirusiojo šono. Sagtys randamos prie alkūnės, ties juosmeniu, prie dubenkaulio bei ant jo krašto, taip pat prie šlaunikaulio[5]. Profiliuotos sagtys, rastos prie mirusiojo šono, buvo skirtos susegti perpetėms ir kapšeliams. Kai kuriuose kapuose profiliuotos sagtys rastos vienoje vietoje su išlikusiomis odinio kapšelio liekanomis[6]. Yra kapų, kuriuose šios sagtys yra priešingoje mirusiojo šono pusėje negu kapšelis[7], tačiau juose profiliuota sagtis galėjo būti skirta susegti kitam kapšeliui. Literatūroje yra paskelbta Jakštaičių kapinyno kapo 115 kapšelio, susegto žalvarine profiliuota sagtimi (4,3–4,9×4 cm), rekonstrukcija (Urbanavičius, 1979, pav. 4:2).

Labai retai profiliuotos sagtys yra randamos ant krūtinės (kartais ties žastikaulio viduriu)[8] – jos yra skirtos susegti perpetėms.

Negausu ir kapų, kuriuose profiliuota sagtis rasta prie kaukolės bei tarp blauzdikaulių[9]. Tokie atvejai rodo, kad mirusiajam prie galvos ir kojūgalyje kaip papildoma įkapė buvo padėtas kapšelis.

Moterų kapuose profiliuotos sagtys pasitaiko labai retai. Jų vieta – prie mirusiosios šono ties dubeniu ir ant dubens. Kartu su profiliuotomis sagtimis kitų tipų sagčių ir diržų apkalų moterų kapuose nerasta. Matyt, profiliuotos sagtys moterų kapuose taip pat priklausė kapšeliams arba perpetėms, o ne juosmens diržams[10].

Profiliuotų sagčių yra rasta net 3,5–10 metų amžiaus vaikų ir 14–16 metų paauglių kapuose[11]. Galima tik numanyti, kad jų paskirtis tokia pat, kaip ir suaugusiųjų aprangoje, t.y. jos buvo skirtos susegti kapšeliams arba perpetėms, prie kurių buvo pakabinami kapšeliai.

Profiliuotų sagčių chronologija gana plati: nuo XIV a. pradžios iki XVI a. vidurio. Šios sagtys koreliuoja su daug (per trisdešimt) daiktų[12].

KETURKAMPĖS SAGTYS (IV TIPAS)

Daugiausia buvo naudojamos keturkampės sagtys. Jų rasta 293 kapuose iš 61 kapinyno (187 vyrų k. – 63,8%; 46 moterų k. – 15,6%; 24 vaikų ir paauglių k. – 8,1%; 36 nenustatytos lyties k. – 12,2%). Kaip ir kitų formų, keturkampės sagtys yra priskiriamos juosmens diržams (Kuncienė, 1979, p. 95; Rickevičiūtė, 1995, p. 86; Urbanavičienė, 1995, p. 183–184; Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57–59; Urbanavičius, 1967, p. 63; 1970, p. 26–28; 1972, p. 99; 1979, p. 146–147; Varnas, 1986, p. 30; 1995, p. 255–256; Vaškevičiūtė, 1995, p. 295, 321; Volkaitė-Kulikauskienė, 1979, p. 118–119; Volkaitė-Kulikauskienė, Luchtanas, 1995, p. 108; Zabiela, 1995, p. 344).

Keturkampių sagčių yra įvairių dydžių ir formų (pav. 8); kvadrato – mažiausia 2×2 cm, didžiausia 5×5 cm; stačiakampio – 2,5×1,5 cm, 7×5,5 cm; trapecijos – 3,5–2,8×2,2 cm, 4,1–3,5×3,3 cm. Jos, kaip ir kitų tipų sagtys, daugiausia gamintos iš geležies (88,3%) ir tik nedaugelis – iš žalvario (11,6%).

Daugiau kaip 50 kapų keturkampės sagtys rastos kartu su kitomis sagtimis[1]. Keturkampių sagčių, kurios rastos kartu su apskritomis, D raidės formos ir profiliuotomis sagtimis, paskirtis aptarta kitose dalyse ir nustatyta, kad šios sagtys buvo skirtos susegti perpetėms bei kapšeliams ir labai retais atvejais – juosmens diržams. Tą patį galima pasakyti ir apie sagtis iš tų komplektų, kuriuose buvo po kelias keturkampes sagtis.

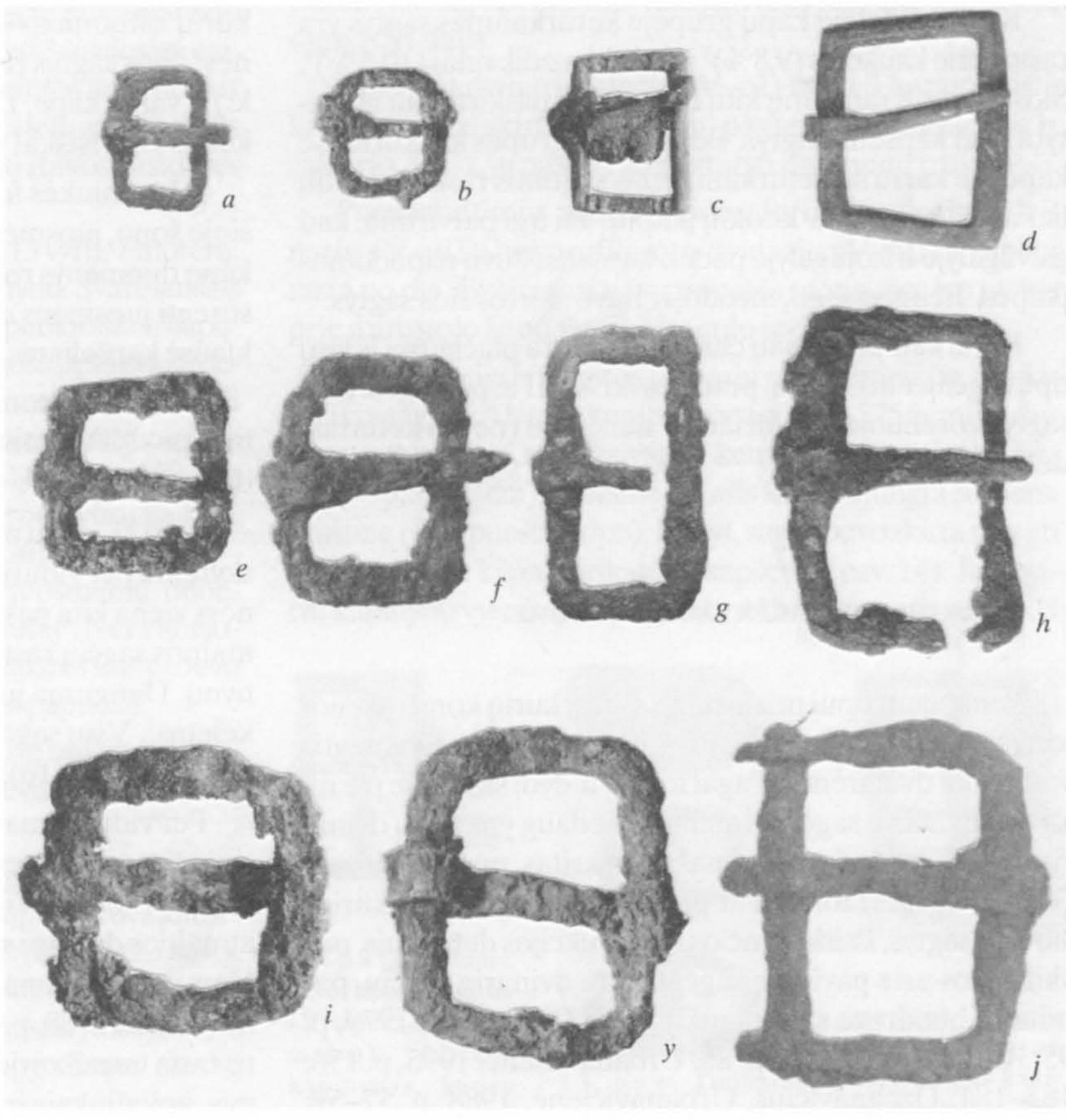

8 pav. Keturkampės sagtys (IV tipas). Geležinės: a–b, e–j – Alytaus kapinynas: a) kapas 808; b) kapas 697; e) kapas 807; f) kapas 545; g) kapas 25; h) kapas 577; i) kapas 500; y) kapas 230; j) kapas 603. Žalvarinės: c–d – Alytaus kapinynas – c) kapas 496; d) kapas 780. *Nuotr. E. Svetiko*

Nors maždaug penktadalyje kapų keturkampės sagtys yra rastos juosmens srityje (20,8%), tačiau tai dar nereiškia, kad visos šioje vietoje rastos sagtys priklausė vien tiktai juosmens diržams[2]. Tyrinėtojai dažniausiai nenurodo tikslios sagties vietos juosmens srityje ir jos ašies krypties mirusiojo atžvilgiu ir tik tradiciškai daro išvadą, jog šioji priklausiusi juosmens diržui. Kadangi keturi penktadaliai keturkampių sagčių rasta ne juosmens srityje, tai, matyt, dauguma jų (kaip ir kitų tipų sagtys) buvo naudojamos susegti ne juosmens diržams. Juosmens diržams aiškiai galima priskirti tiktai tas sagtis, kurios rastos ant juosmens kartu su diržų apkalais bei išilgai juosmens einančiomis, odos liekanomis, kurios rodo buvus diržo juostą; tokių atvejų yra tiktai keletas[3].

Beveik pusė keturkampių sagčių yra rasta prie mirusiojo šono (46%)[4], t.y. tose vietose, kur paprastai būna kapšeliai kartu su į juos įdėtomis įkapėmis[5]. Ne visas keturkampes sagtis reikėtų tiesiogiai sieti su kapšeliais. Didelė jų dalis galėjo būti skirta susegti kapšelių perpetėms.

Labai nedaug keturkampių sagčių rasta krūtinės srityje (5,1%)[6]. Su šia vieta sietinos perpetės sagtys. Tiesa, kai kada kartu su šiomis sagtimis randama ir kapšelių liekanų, tai rodo, kad galbūt kai kurios iš jų priklausė kapšeliams[7].

Kitoje didelėje kapų grupėje keturkampės sagtys yra rastos prie kaukolės (9,8%)[8] ir prie blauzdikaulių (10,5%)[9]. Šiose vietose randamų kitų tipų sagčių paskirtis jau nustatyta – tai kapšelių sagtys. Beje, ir šios grupės kai kuriuose kapuose kartu su keturkampėmis sagtimis rasta kapšelių liekanų[10], taip pat ir kitokių įkapių. Tai irgi patvirtina, kad galvūgalyje ir kojūgalyje padėti kapšeliai buvo papildomos įkapės. Jiems susegti, atrodo, ir buvo skirtos šios sagtys.

Keturkampių sagčių chronologija yra plačiausia iš visų tipų sagčių: nuo XIV a. pradžios iki XVII a. pabaigos. Šios sagtys koreliuoja su didžiausiu skaičiumi (netoli keturiasdešimties) daiktų[11].

DVINARĖS SAGTYS (V TIPAS)

Penktajam tipui priskyrėme sagtis, kurių konstrukcijoje yra skersinė ašis, dalijanti sagtį į dvi dalis. Šias sagtis vadiname dvinarėmis. Pagal formą ir dydį skiriame p e n k i a s dvinarių sagčių atmainas. Nedaug yra tokių dvinarių sagčių, kurių forma panaši į apskritas, pusapskritimio (arba D raidės) formos ar profiliuotas sagtis. Kai kurios šio tipo sagtys, išsiskiriančios konstrukcijos detalėmis, priskiriamos prie pavienių sagčių[1]. Yra dvinarių sagčių, paminėtų bendrose sagčių apžvalgose (Kuncienė, 1979, p. 95; Rickevičiūtė, 1995, p. 86; Urbanavičienė, 1995, p. 158; 183–184; Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 57–59; Urbanavičius, 1970, p. 26–28; 1972, p. 99; 1979, p. 146–147; Varnas, 1986, p. 30; 1995, p. 255–256; Vaškevičiūtė, 1995, p. 295; 321).

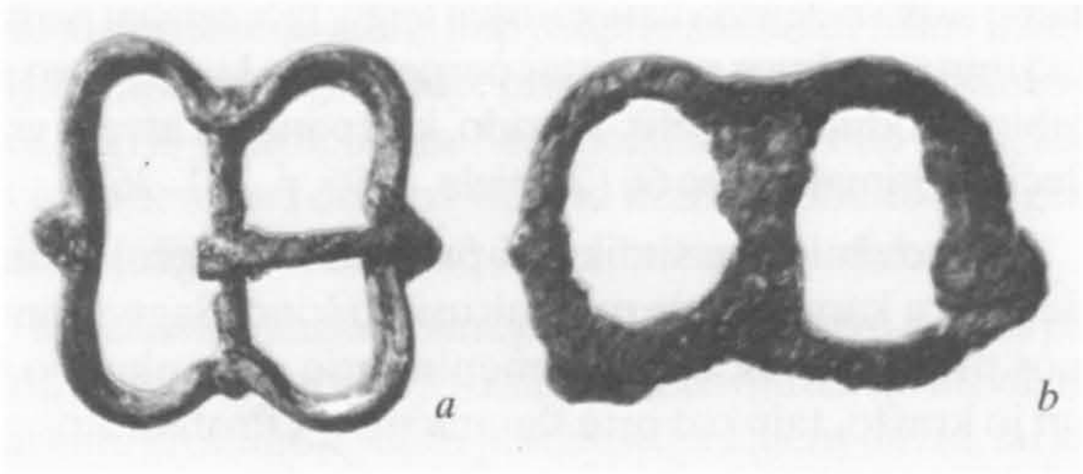

8 p a v . Dvinarės „aštuoniukės“ formos sagtys iš Bazorų kapinyno (V tipas, 1-oji atmaina): a) kapas 42 – žalvarinė; b) kapas 30 – geležinė. *Nuotr. E. Svetiko*

1–o j i a t m a i n a . Šiai dvinarių sagčių atmainai priskyrėme sagtis, kurių forma primena gulsčią aštuoniukę. 17 kapų iš 13 kapinynų rasta 18 aštuoniukės formos dvinarių sagčių (Diktarų kapinyno kape 27 – 2 sagtys), iš kurių aštuonios – žalvarinės[1], o likusios dešimt – geležinės[2]. Šios sagtys rastos vyrų (12 k.), nenustatytos lyties (4 k.) ir vaiko kape. Dydžiu ir forma jos labai įvairuoja, ir tik kelios yra visiškai vienodos (pav. 9)[3].

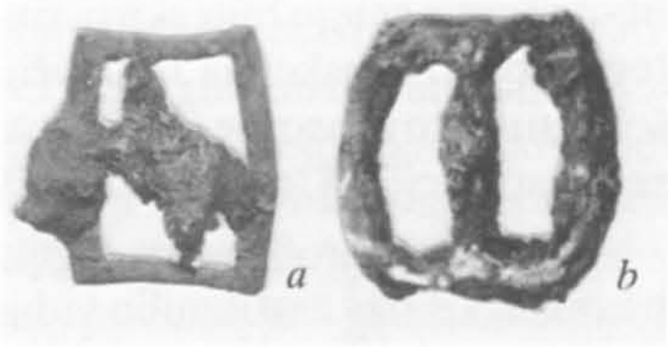

10 p a v . Dvinarės, per vidurį įsmaugtos sagtys (V tipas, 2-oji atmaina): a) Alytaus kapinynas, kapas 32 – žalvarinė; b) Bazorų kapinynas, kapas 43 – geležinė. *Nuotr. E. Svetiko*

Aštuoniukės formos dvinarės sagtys rastos prie mirusiojo šono, juosmens–dubens srityje ir tarpukojyje[4]. Kelių kapų duomenys rodo, kad galbūt šios sagtys ir buvo skirtos susegti juosmens diržams[5], tačiau visos kitos, atrodo, priklausė kapšeliams ir perpetėms.

Dvinarių aštuoniukės formos sagčių chronologija apibrėžta – XIV a. antroji pusė. Šios sagtys koreliuoja su nedaugeliu daiktų [6].

2–o j i a t m a i n a . Šiai dvinarių sagčių atmainai priskyrėme per vidurį įsmaugtas sagtis. Jos yra keturkampės, nors viena kita pasitaiko ir suapvalintais kampais. Šios atmainos sagčių rasta 10 kapų (9 vyrų ir l moters) iš 9 kapinynų. Dauguma jų yra žalvarinės, o geležinių rasta tiktai keletas[1]. Visų sagčių dydžiai skirtingi: nuo 2,4×2,7 cm iki 5×6,2 cm (pav.10).

Per vidurį įsmaugtos dvinarės sagtys rastos prie mirusiojo šono, juosmens srityje, tarpukojyje žemiau dubens ir prie kaukolės[2]. Viename Obelių kapinyno kape 154 šios atmainos dvinarė sagtis rasta kartu su keliais apkaliukais. Nors ji priskiriama juosmens diržui (Urbanavičius, Urbanavičienė, 1988, p. 58, pav. 102), radimo aplinkybės (sagtis rasta tarpukojyje žemiau dubens kartu su dviem grandimis, apkaliukais ir kapšelio liekanomis) rodo, jog ji greičiausiai buvo skirta susegti kapšeliui. Matyt, ir kitų per vidurį įsmaugtų dvinarių sagčių paskirtis buvo susegti kapšeliams arba jų perpetėms.

Per vidurį įsmaugtų dvinarių sagčių chronologija sąlyginė – XIV a.–XV a. pradžia. Šios sagtys koreliuoja su nedaugeliu daiktų[3].

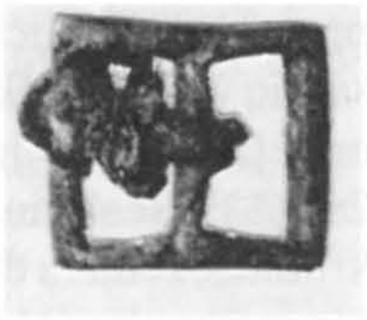

11 pav. Dvinarė keturkampė sagtis (V tipas, 3-oji atmaina): Bazorų kapinynas, kapas 46 – žalvarinė. *Nuotr. E. Svetiko*

3–ioji atmaina. Šiai dvinarių sagčių atmainai priskyrėme keturkampes sagtis. Jų rasta 16 kapų (13 vyrų ir 3 moterų) iš 13 kapinynų. Dauguma pagaminta iš žalvario, iš geležies – daug mažiau[1]. Visų keturkampių dvinarių sagčių dydžiai skirtingi: nuo 2×1,5 cm iki 6,2×4,5 cm (pav. 11).

Dvinarės keturkampės sagtys rastos krūtinės, juosmens, dubens srityje, prie mirusiojo šono ir prie šlaunikaulių[2]. Remiantis radimo aplinkybėmis, kelios dvinarės keturkampės sagtys galbūt buvo skirtos susegti juosmens diržams[3], tačiau kitos, atrodo, priklausė kapšeliams arba jų perpetėms.

Keliuose kapuose prie blauzdikaulių rasta po dvi keturkampes dvinares sagtis[4]. Manoma, kad jos buvo skirtos susegti apavui, tačiau radimo aplinkybės nėra pakankamai aiškios, ir šios nuomonės negalime nei patvirtinti, nei paneigti.

Keturkampių 3–iosios atmainos dvinarių sagčių chronologija plati: nuo XIV a. pradžios iki XVI a. vidurio[5].

4–oji atmaina. Šiai dvinarių sagčių atmainai taip pat priskyrėme keturkampes sagtis, tik nuo 3–iosios atmainos sagčių jos skiriasi tuo, kad visos pagamintos iš žalvario ir yra vienodo dydžio (2,2×3,5 cm). Tiesa, keleto sagčių dydis skiriasi keliais milimetrais, bet tam turėjo įtakos susidaręs patinos sluoksnis.

4–osios atmainos sagčių rasta 15 kapų (3 vyrų, 7 moterų, 2 vaikų ir 3 nenustatytos lyties) iš 10 kapinynų. Svarbiausias šių sagčių ypatumas tas, kad dešimtyje iš penkiolikos kapų[1] jos rastos kartu su apkalais (pav. 12), kuriuose įspausta širdelių eilutė (Svetikas, 1997, p. 28–34). Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog būtent šie apkalai ir nusako jų paskirtį – tai juosmens diržų sagtys. Tačiau šių keturkampių 4–osios atmainos dvinarių sagčių vieta kape bei radimo aplinkybės rodo visai ką kita. Jos kartu su apkalais randamos gulinčios išilgai mirusiojo – prie kaukolės, ant krūtinės, prie šono ties juosmeniu, dubeniu ir šlaunikauliu, taip pat prie blauzdikaulių[2]. Nėra abejonės, jog keturkampės 4–osios atmainos dvinarės sagtys buvo skirtos susegti perpetėms, o apkalai – joms papuošti.

Keturkampių 4–osios atmainos dvinarių sagčių chronologija gana apibrėžta – XVI a. aštuntas–devintas dešimtmetis (Svetikas, 1997, p. 30)[3].

5–oji atmaina. Šiai dvinarių sagčių atmainai priskyrėme keturkampes suapvalintais kampais ir ovalo formos sagteles. Jų dydis nuo 2,9×1,7 cm iki 2×1,2 cm (13 pav.). Visos jos pagamintos iš žalvario. Šios atmainos sagtelių rasta 20 kapų (9 vyrų, 2 moterų, 3 vaikų ir 6 nenustatytos lyties) iš 17 kapinynų. Didesnėje kapų dalyje jų randama po dvi (12 k.), o kituose – po vieną (8 k.).

Šiek tiek daugiau kaip pusėje kapų su šiomis sagtelėmis rasta kapšelių apkalų. Remiantis šiuo požymiu ir buvo išskirtos dvi 5–osios atmainos dvinarių sagtelių grupės.

Į A grupę įeina tos, kurios rastos be kapšelių apkalų, o į B grupę – su kapšelių apkalais.

A grupė. Sagtelių be kapšelių apkalų rasta 9 kapuose iš 6 kapinynų. Dauguma šių sagtelių gulėjo po vieną ir tik kelios – po dvi[1]. Tiktai dviejuose kapuose kartu su sagtelėmis rasta kapšelių odos liekanų – matyt, dauguma kapšelių buvo pagaminta iš audeklo. Šios grupės sagtelės rastos juosmens srityje, prie mirusiojo šono ties dubeniu ir šlaunikauliu[2].

B grupė. Sagtelės su kapšelių apkalais rastos 11 kapų iš 10 kapinynų. B grupės sagtelės daugiausia rastos po dvi[3]. Visuose kapuose jos buvo kartu su kapšelių odos liekanomis ir rastos prie kaukolės, ant krūtinės ir prie mirusiojo šono ties dubeniu ir šlaunikauliu[4].

Remdamiesi radimo aplinkybėmis, galime teigti, jog dvinarių 5–osios atmainos sagtelių paskirtis aiški – tai kapšelių sagtelės.

Dvinarių 5–osios atmainos sagtelių chronologija plati: nuo XIV a. antrosios pusės iki XVI a. pabaigos[5].

Pavienės dvinarės sagtys. Tarp dvinarių sagčių pasitaiko ir pavienių, jų forma panaši į apskritas, pusapskritimio, arba D raidės, formos ir profiliuotas sagtis, tačiau nuo šių skiriasi tuo, kad turi skersinę ašį, dalijančią sagtį į dvi dalis.

Apskritų dvinarių sagčių (V–pI) rasta 3 kapuose iš 3 kapinynų. Jos skirtingų dydžių, pagamintos iš geležies ir žalvario. Deja, jų paskirčiai nustatyti duomenų trūksta[1].

Pusapskritimio, arba D raidės, formos, geležinių dvinarių (V–pII)[2] bei profiliuotų dvinarių (V–pIII)[3] sagčių rasta po dvi. Greičiausiai tai perpetės sagtys, nes jos rastos prie mirusiojo šono ties juosmeniu ir dubeniu.

Konstrukcija ir forma iš dvinarių pavienių sagčių išsiskiria trys sagtys. Alytaus kapinyno vyro kape 575 žemiau dubens, tarpukojyje, rasta žalvarinė keturkampė sagtis (V–pA; dydis – 5,3×3,9 cm); skersinė jos ašis kilpa sujungta su viena kraštine (šioji puošta kripe). Matyt, sagtis buvo skirta susegti perpetei, o jos kilpa – prikabinti kapšeliui (pav. 14). Jakštaičių kapinyno vyro kape 185 geležinė dvinarė sagtis susideda

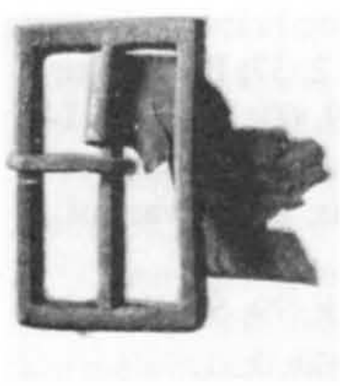

12 pav. Dvinarė keturkampė sagtis (V tipas, 4-oji atmaina): Alytaus kapinynas, kapas 998 – žalvarinė. *Nuotr. E. Svetiko*

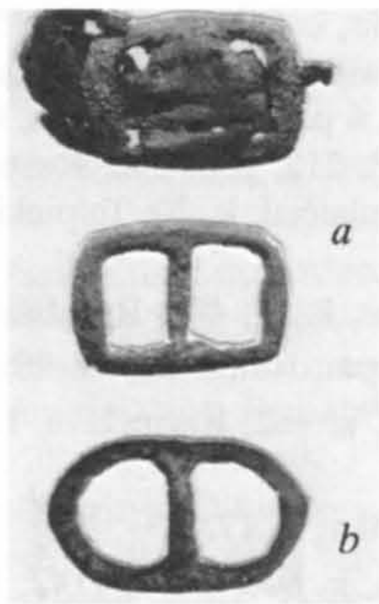

13 pav. Dvinarės žalvarinės sagtelės (V tipas 5-oji atmaina): Alytaus kapinynas, a) kapas 263; b) kapas 30. *Nuotr. E. Svetiko*

14 pav. Dvinarė pavienė sagtis (V tipas, pavienė A): Alytaus kapinynas, kapas 575 - žalvarinė. *Nuotr. E. Svetiko*

iš dviejų skirtingų dydžių keturkampių (V–pB; dydis – 7,5×2,7 cm ir 4,3×2,8 cm). Ji rasta prie mirusiojo šono ties juosmeniu. Greičiausiai ir ši sagtis buvo skirta susegti perpetei. Dar viena pavienė perpetės dvinarė sagtis, pagaminta iš geležies, rasta Mažeikių kapinyno kape 47 ant mirusiojo krūtinės. Ji aštuoniukės formos, tačiau nuo dvinarių aštuoniukės formos sagčių skiriasi tuo, kad ties skersine ašimi turi ąselę (Vaškevičiūtė, 1995, pav. 12:4). Pažymėtina, kad su visomis čia paminėtomis sagtimis apkalų nerasta.

Apie dar keletą dvinarių sagčių žinome tiktai iš kasinėjimų ataskaitų[4]. Deja, šios sagtys deramai nedokumentuotos, todėl jas aptarti nėra pagrindo.

NEAIŠKIOS SAGTYS (X)

Ne visas sagtis galima priskirti kokiam nors tipui. Kai kurios kasinėjimų ataskaitos aiškios informacijos apie sagtis neduoda, todėl jas ir vadiname neaiškiomis sagtimis (X). Dažniausiai tai būna sunykusių geležinių sagčių fragmentai. Prie neaiškių sagčių teko priskirti ir tokias, kurios, nors ir rastos gerai išsilaikiusios, tačiau neturi pakankamų aprašų, piešinių, o muziejų fonduose jų pažiūrėti nepavyko.

Neaiškių sagčių yra rasta 196 kapuose (98 vyrų, 31 moterų, 18 vaikų ir paauglių, 49 nenustatytos lyties) iš 51 kapinyno. Didžioji neaiškių sagčių dalis – geležinės ir tiktai keliolika – žalvarinės (15 kapų).

Dauguma neaiškių sagčių rasta prie mirusiojo šono ties juosmeniu, dubeniu ir šlaunikauliu (66 kapuose – 45,2%; procentai paskaičiuoti nuo 146 kapų; 50 kapų iš 196 – šių sagčių vieta neaiški)[1]. Apie ketvirtis neaiškių sagčių rasta nedetalizuotoje juosmens– dubens srityje (39 kapai – 26,7%)[2]. Neaiškių sagčių taip pat rasta prie kaukolės, ant krūtinės, žemiau dubens – tarpukojyje, ir kojūgalyje – prie blauzdikaulių (41 kapas – 28,0%)[3].

Neaiškių sagčių radimo vieta kape patvirtina, kad dauguma jų buvo skirtos susegti kapšeliams ar jų perpetėms ir tik retais atvejais – juosmens diržams.

IŠVADOS

Vėlyvųjų viduramžių XIV–XVII a. kapinynuose rastų sagčių paskirties analizė atskleidė netikėtą vaizdą. Nustatyta, kad didžioji dalis sagčių buvo skirta susegti kapšeliams bei jų perpetėms ir tik retais atvejais – juosmens diržams. Tokie rezultatai patvirtina šio laikotarpio istorijos šaltinių ir ikonografijos duomenis, pagal kuriuos juosmens diržai buvo retas aprangos dalykas. Diržas vėlyvaisiais viduramžiais turėjo įvairią paskirtį: jis buvo ne tik brangus aprangos daiktas, bet ir turtinės–socialinės diferenciacijos simbolis, ginkluotės dalis ir tam tikras kulto priklausomybės ženklas. Taigi, remdamiesi tyrimų rezultatais, galime paneigti įsigalėjusį požiūrį, kad kapuose randamos sagtys yra nuo juosmens diržų. Tai, kad dauguma sagčių buvo skiriamas susegti kapšeliams bei jų perpetėms, atspindi vėlyvųjų viduramžių aprangos stilių – Lietuvos, kaip ir visos Europos, gyventojai tuo metu dar nebuvo išradę kišenių ir jų vietoje naudojosi kapšeliais.

IŠNAŠOS

SAGČIŲ KOMPLEKTŲ PASKIRTIS POMIRTINĖJE APRANGOJE

[1] Vyrų kapai: Akmeniai, k. 8 p. II; Alytus, k. 32, 62, 202, 367, 408, 496, 500, 515, 550, 553, 558, 646, 663, 731, 750, 1027, 1093; Bazorai, k. 65; Didžiasalis, k. 6; Karmėlava, k. 56, 59, 111; Lygalaukiai, k. 4; Paežeris, k. 145; Paštuva, k. 6; Pribitka, k. 1, 2, 37; Pumpurai, k. 23; Riklikai, k. 10 p. II, 6 p. VII; Rumšiškės, k. 29, 60, 110, 122, 140, 156, 167, 193, 196, 198, 212, 236, 242; Ruseiniai, k. 12; Šilėnai, k. 15D; Šlapgiris, k. 18; Šulaičiai, k. 20; Tulpiakiemis, k. 74; Varniai, k. 40; Venciūnai, k. 6.

Moterų kapai: Alytus, k. 71, 481; Rumšiškės, k. 79; Šilelis, k. 51.

Vaikų ir paauglių kapai: Rumšiškės, k. 98; Šilelis, k. 1.

[2] Vyrų kapai: Alytus, k. 462; Karmėlava, k. 79; Rumšiškės, k. 67, 233.

Moterų kapai: Pribitka, k. 17.

[3] Vyrų kapai: Alytus, k. 606, 1048, 1142; Rumšiškės, k. 30, 56a, 118, 234; Baroniškiai, k. 10.

[4] Vyrų kapai: Arglaičiai, k. 27; Aščiagalis, k. 2; Jakštaičiai, k. 68; Kejėnai, k. 52; Paprūdys, k. 4; Tiltagaliai, k. 4.

[5] Vyrų kapai: Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12; Sariai, k. 9; Tulpiakiemis, k. 122.

[6] Vyrų kapai: Bazorai, k. 5, 29C, 42, 43; Diktarai, k. 27; Karmėlava, k. 106; Liepiniškės, k. 13; Narkūnai, k. 8; Obeliai, k. 154; Pribitka, k. 15, 53; Rumšiškės, k. 77; Sariai, k. 66.

[7] Vyrų kapai: Alytus, k. 476, 521; Bazorai, k. 22, 46; Karmėlava, k. 30; Kernavė, k. 219; Krūminiai, k. 24; Narkūnai, k. 4; Obeliai, k. 150, 151B; Paprūdys, k. 8; Pribitka, k. 13, 48; Rukliai, k. 103; Šilelis, k. 83; Tulpiakiemis, k. 93, 102, 113, 121.

[8] Vyrų kapai: Diktarai, k. 14, 36; Obeliai, k. 141; Sariai, k. 22; Šulaičiai, k. 29.

SAGČIŲ TIPAI

APSKRITOS SAGTYS (I TIPAS)

[1] Pribitkos k. 17 – 1 cm skersmens žalvarinė sagtelė; Sarių k. 10 – 6,4 cm skersmens geležinė sagtis.

[2] Arglaičiai, k. 43 (sk. 2,2 cm); Obeliai, k. 63 (sk. 2,3 cm).

[3] Bazorai, k. 41; Diktarai, k. 83; Kernavė, k. 219; Kriemala, k. 2; Obeliai, k. 150; Pakritižis, k. 4; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12; Pumpurai, k. 25.

[4] Vyrų kapai: Akmeniai, k. 8 p. II; Alytus, k. 408, 476, 553; Bazorai, k. 5, 46; Diktarai, k. 14; Karmėlava, k. 30, 79; Liepiniškės, k. 13; Obeliai, k. 141, 150, 151B; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12; Paprūdys, k. 8; Pumpurai, k. 23; Rumšiškės, k. 114, 198, 233; Šilelis, k. 83; Šlapgiris, k. 18; Šilėnai, k. 15D; Šulaičiai, k. 29; Tulpiakiemis, k. 122.

Moterų kapai: Rumšiškės, k. 79.

Nenustatytos lyties kapai: Alytus, k. 1125.

[5] Alytus, k. 1125; Paprūdys, k. 8; Rumšiškės, k. 79, 233; Šilelis, k. 83; Šilėnai, k. 15D.

[6] Su pusapskritimio, arba D raidės, formos sagtimis: Alytus, k. 408; Obeliai, k. 150, 151B; Rumšiškės, k. 79; Šlapgiris, k. 18; Šulaičiai, k. 29.

Su profiliuotomis sagtimis: Alytus, k. 553; Bazorai, k. 5; Diktarai, k. 14; Obeliai, k. 141; Palanga (Žemaičių kalnelis) k. 12; Šilėnai, k. 15D; Tulpiakiemis, k. 122.

Su keturkampėmis sagtimis: Alytus, k. 476; Karmėlava, k. 30; Liepiniškės, k. 13.

Su dvinarėmis sagtimis: Akmeniai, k. 8 p. II; Bazorai, k. 46; Pumpurai, k. 23; Rumšiškės, k. 114.

Su nenustatyto tipo (X) sagtimis: Alytus, k. 1125; Paprūdys, k. 8; Rumšiškės, k. 198, 233; Šilelis, k. 83.

[7] Diktarai, k. 14; Obeliai, k. 141; Šulaičiai, k. 29.

8 Karmėlava, k. 79 (abi sagtys apskritos); Pumpurai, k. 23 (odinio kapšelio sagtis keturkampė – 1,9×2,3 cm dydžio); Rumšiškės, k. 233 (kapšelio sagtis sunykusi).

[9] Vyrų kapai: Alytus, k. 257, 506, 670; Bazorai, k. 41, 52; Bečiai, k. 35, 87; Bieriai, k. 14; Diktarai, k. 11, 83; Karmėlava, k. 87, 97, 104; Liepiniškės, k. 55; Obeliai, k. 60, 63, 80, 107, 135; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 35; Pribitka, k. 44; Pumpurai, k. 2; Rukliai, k. 11; Rumšiškės, k. 85; Ruseiniai, k. 64; Sariai, k. 10; Šilelis, k. 34.

Moterų kapai: Aleknai, k. 46; Alytus, k. 507, 734; Arglaičiai, k. 43; Jakštaičiai, k. 119; Karmėlava, k. 72, 76, 83, 115; Kriemala, k. 2; Liepiniškės, k. 38; Norkūnai, k. 10; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 17; Pelyšėlės, k. 2; Pribitka, k. 11; Pumpurai, k. 25; Rumšiškės, k. 29, 113, 117, 143, 174; Žalakiai, k. 19.

Vaikų–paauglių kapai: Obeliai, k. 83; Pribitka, k. 28, 55.

Nenustatytos lyties kapai: Aleknai, k. 21; Ažugiriai, k. 5; Gėluva, k. 363; Kernavė, k. 219; Kriveikiškis, k. 25, 26; Norkūnai, k. 4, 22, 34; Pakritižis, k. 4; Rukliai, k. 73; Rumšiškės, k. 163, 209, 235, 238; Sariai, k. 21; Šilelis, k.40.

[10] Arglaičiai, k. 43; Obeliai, k. 60, 83; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 35; Rumšiškės, k. 209.

[11] Arglaičiai, k. 43; Bečiai, k. 35; Bieriai, k. 14; Diktarai, k. 83; Jakštaičiai, k. 119; Obeliai, k. 107; Pribitka, k. 28; Rumšiškės, k. 29, 163, 174, 235, 238; Šilelis, k. 40.

[12] Obeliai, k. 60, 83; Rumšiškės, k. 209. Kapšelio liekanų su apskrita sagtimi rasta prie kaukolės viršaus Obelių k. 60.

[13] Kriveikiškis, k. 25A.

[14] Apskritos 1–osios atmainos sagtys 93 kapuose koreliuoja su: monetomis (lietuviškais II (3 kapuose) ir III (1 k.) tipo pinigėliais; Vaclovo IV (1378–1419) (1 k.); Dytricho Damerovo (1378–1400) (1 k.); Eriko X (1412–1433) (1 k.); Aleksandro (1492–1506) (8 k.); nenustatytomis (5 k.)); adatinėmis (1 k.); amuletais (2 k.); auskarais (I tipo 1–osios (1 k.) ir 6–osios (1 k.) atmainos; II tipo 2–osios (3 k.), 4–osios (1 k.) ir 5–osios (1 k.) atmainos; III tipo 1–osios (1 k.) ir 3–iosios (2 k.) atmainos); galąstuvais (13 k.); grandimis (su viena – 24 k.; dviem – 4 k.; trimis – 1 k.); ietigaliais (12 k.); ylomis (7 k.); kapšelių liekanomis (17 k.); karoliais (3 k.); kirviais (17 k.); paukščių kaulais (5 k.); peiliais (įtveriamaisiais – 37 k.; su kriaunomis – 33 k.; juostų audimo – 1 k.); pincetais (1 k.); puodais (12 k.); sagomis (3 k.); segėmis (pasaginėmis – 5 k.; ažūrinėmis – 1 k.; apskritomis skardinėmis – 2 k.; plokštelinėmis – 2 k.); skiltuvais (24 k.); skobtais (1 k.); skustuvais (8 k.); kryžiniais smeigtais (1 k.); smeigtukais (4 k.); strėlių antgaliais (1 k.); vedegomis (1 k.); verpstukais (1 k.); žiedais (I tipo 1–osios (2 k.), 2–osios (2 k.), 3–iosios (1 k.), 5–osios (2 k.) ir 6–osios (1 k.) atmainos; II tipo (10 k.); III tipo 1–osios (16 k.) ir X (3 k.) atmainos); IV tipo (2 k.); V tipo (4 k.); pavieniais (5 k.)); žvangučiais (4 k.); neaiškiais dirbiniais (geležiniais (9 k.); žalvariniais (3 k.). 2 kapuose šios sagtys buvo vienintelė įkapė.

[15] Vyrų kapai: Alytus, k. 657, 830; Paketuriai, k. 36; Pumpurai, k. 3; Rumšiškės, k. 186.

Moterų kapai: Bečiai, k. 5; Bazorai, k. 45; Gajūnai, k 89; Paketuriai, k. 29; Plaučiškiai, k. 15 p. III, k. 7 pl. I; Pumpurai, k. 1.

Vaikų– paauglių kapai: Paketuriai, k. 26; Plaučiškiai, k. 15 p. VII.

Nenustatytos lyties kapai: Daubariai I, k. 2; Daubariai II, k. 5; Gajūnai, k. 32, 38.

[16] Vyrų kapai: Rumšiškės, k. l86 (4 Aleksandro (1492–1506) denarai, peilis medinėmis kriaunomis, neaiški sagtis, odinio kapšelio liekanos).

Moterų kapai: Alytus, k. 830 (žiedas (III–4), žalvarinis kapšelio apkalas, karoliai); Bazorai, k. 45 (2 auskarai (I–4), 2 žiedai (1 – II tipo, 1 pavienis A), įtveriamasis peilis, geležinė grandis); Plaučiškiai, k. 7 pl. I (žiedas – III–2).

Nors Bečių kape 5 sagtelė buvo vienintelė įkapė, tačiau, nustačius "kompiuterinės chronologijos būdu", ji datuojama XVII a. III ketvirčiu (Zabiela, 1995, p. 348).

PUSAPSKRITIMIO, ARBA D RAIDĖS, FORMOS SAGTYS (II TIPAS)

[1] Diktarų kapinyno kapo 75 sagtis yra plokščia, jos aukštis – 4,8 cm, plotis – 3,3 cm. Prie sagties išlikusi 2 cm pločio odinio diržo juostelė.

[2] Su apskritomis sagtimis. Vyrų kapai: Alytus, k. 408 (6,3×5,9 cm); Obeliai, k. 150 (4×? cm), 151B (4,2×4 cm); Šlapgiris, k. 18 (?); Šulaičiai, k. 29 (3,5×3 cm). Moterų kapai: Rumšiškės, k. 79 (3,8×2,7 cm).

Su profiliuotomis sagtimis. Vyrų kapai: Diktarai, k. 86 (4,5×3 cm); Karmėlava, k. 111 (6,3×5,2 cm); Pribitka, k. 13 (2,6×3,2 cm); Rumšiškės, k. 48 (3,2×3,5 cm), 193 (2,6×2 cm); Sariai, k. 22 (2,9×2,1 cm).

Su keturkampėmis sagtimis. Vyrų kapai: Pribitka, k. 1 (6,7×7 cm); Rumšiškės, k. 25 (6,4×3,4 cm); Sariai, k. 66 (6,5×4 cm). Nenustatytos lyties kapai: Bazorai, k. 22 (4,7×3,9 cm).

Su dvinarėmis sagtimis. Nenustatytos lyties kapai: Paežeris, k. 145 (?).

Su nenustatyto tipo sagtimis. Vyrų kapai: Didžiasalis, k. 6 (4,4×3,8 cm); Pribitka, k. 37 (3,6×3,4 cm).

[3] Alytaus kapinyno kape 408: ant krūtinės apačios – D sagtis (6,3×5,9 cm); prie dešiniojo šlaunikaulio (iš vidinės pusės) – apskrita kapšelio sagtis (skersmuo – 4,5 cm).

Pribitkos kapinyno kape 1: ant krūtinės, prie kairiosios alkūnės, – D sagtis; ant dešiniojo dubenkaulio apačios – keturkampė sagtelė (2,4×3,4 cm).

Rumšiškių kapinyno kape 25: ant krūtinės, šalia dešinio žastikaulio, – D sagtis (6,4×3,4 cm); po dešiniuoju dubenkauliu – keturkampė sagtelė (2,4×2,2 cm) ir kapšelio apkalas.

[4] Bazorai, k. 22; Didžiasalis, k. 6; Diktarai, k. 86; Pribitka, k. 13, 37; Paežeris, k. 145.

[5] Obeliai, k. 150, 151B; Rumšiškės, k. 79, 193; Sariai, k. 22, 66; Šlapgiris, k. 18.

[6] D formos sagtys su kapšeliais rastos: Alytus, k. 295, 393, 526, 541, 629, 662, 704, 705, 800, 809, 842; Bečiai, k. 32; Diktarai, k. 86; Karmėlava, k. 1, 98; Kavarskas, k. 32; Kernavė, k. 252; Liepiniškės, k. 69; Obeliai, k. 109; Paketuriai, k. 4; Pernarava, k. 21; Rumšiškės, k. 25, 79, 149; Šulaičiai, k. 29; Varniai, k. 40.

[7] Prie peties ir kaukolės srityje D formos sagtys rastos: vyrų kapai – Alytus, k. 602; Gajūnai, k. 10. Moterų kapai – Alytus, k. 326, 804; Rumšiškės, k. 14; Tulpiakiemis, k. 67. Vaikų kapai – Graužiai, k. 33. Nenustatytos lyties kapai – Arglaičiai, k. 16.

[8] Krūtinės srityje D formos sagtys rastos: vyrų kapai – Alytus, k. 1138; Diktarai, k. 75; Obeliai, k. 98, 164. Moterų kapai - Dvarviečiai, k. 2.

[9] Prie kairiojo šono (ties juosmeniu): vyrų kapai – Mažeikiai, k. 80; Rumšiškės, k. 70. Moterų kapai – Aleknai, k. 49; Kavarskas, k. 137;

Žalakiai, k. 20. Vaikų–paauglių kapai – Alytus, k. 560, 648. Nenustatytos lyties kapai – Karmėlava, k. 103; Mažeikiai, k. 111; Tulpiakiemis, k. 126.

Prie dešiniojo šono (ties juosmeniu): vyrų kapai – Alytus, k. 993; Rumšiškės, k. 30. Moterų kapai – Mažeikiai, k. 63; Rukliai, k. 64. Vaikų–paauglių kapai – Alytus, k. 708; Pagiegala, k. 1. Nenustatytos lyties kapai – Rumšiškės, k. 191.

Prie kairiojo šlaunikaulio: vyrų kapai – Alytus, k. 8, 441, 793. Moterų kapai – Alytus, k. 776, 916. Nenustatytos lyties kapai – Riklikai, k. 22 p. VII.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: vyrų kapai – Obeliai, k. 153. Moterų kapai – Alytus, k. 644. Vaikų–paauglių kapai – Alytus, k. 660, 975; Piktagalis, k. 1; Rumšiškės, k. 173. Nenustatytos lyties kapai – Riklikai, k. 2 p. I.

Prie dešiniojo dubenkaulio: vyrų kapai – Alytus, k. 1152. Nenustatytos lyties kapai – Pagiegala, k. 22; Šilelis, k. 11.

Ant dešiniojo dubenkaulio: vyrų kapai – Gėluva, k. 89; Šilelis, k. 78. Moterų kapai – Sariai, k. 4.

Ant kairiojo dubenkaulio: vyrų kapai – Diktarai, k. 56; Karmėlava, k. 6; Ruseiniai, k. 40. Moterų kapai – Alytus, k. 760.

Ant dubens arba po juo: vyrų kapai – Dvarviečiai, k. 3; Pribitka, k. 21; Tulpiakiemis, k. 43. Moterų kapai – Ruseiniai, k. 34. Nenustatytos lyties kapai – Galkančiai, k. 7.

[10] Ant juosmens: vyrų kapai – Bazorai, k. 3; Diktarai, k. 62; Rumšiškės, k. 65. Moterų kapai – Arglaičiai, k. 25.

Juosmens srityje: vyrų kapai – Galkančiai, k. 8; Obeliai, k. 146; Skrebinai, k. 2, 27. Moterų kapai – Galkančiai, k. 17. Vaikų–paauglių kapai – Mažeikiai, k. 57. Nenustatytos lyties kapai– Piktagalis, k. 36, 40; Stripiniai II, k. 15, 16.

Neaiški vieta: vyrų kapai – Aleknai, k. 52; Karmėlava, k. 105; Kernavė, k. 247; Krūminiai, k. 26; Liepiniškės, k. 61; Pupyniai, k. 1; Rumšiškės, k. 136; Stripiniai I, k. 27; Šapnagiai, k. 53; Šlapgiris, k. 12; Tulpiakiemis, k. 99. Moterų kapai – Alytus, k. 720; Arglaičiai, k. 39; Obeliai, k. 151A. Vaikų–paauglių kapai – Alytus, k. 624, 672A. Nenustatytos lyties kapai – Baroniškiai, k. 1; Liepiniškės, k. 1; Maironiai, k. 1; Mažeikiai, k. 204; Mozūrai, k. 13; Pupyniai, k. 4.

[11] Pusapskritimio, arba D raidės, formos sagtys 119–je kapų koreliuoja su: monetomis (II (2 kapuose) ir III (1 k.) tipo lietuviškais pinigėliais; Aleksandro (1492–1506) – 16 k.; Žygimanto Senojo (1506–1548) – 1 k.; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 7 k.; Stepono Batoro (1576–1586) – 2 k.; Zigmanto Vazos (1587–1632) – 5 k.; Johano III (1568–1592) – 1 k.; nenustatytomis – 6 k.); adikliais – 1 k.; antsmilkiniais – 1 k.; apgalviais – 1 k.; apyrankėmis – 1 k.; auskarais (III tipo 3 atmainos – 1 k.); galąstuvais – 10 k.; grandimis (su viena – 14 k.; dviem – 6 k.); ietigaliais – 12 k.; ylomis – 3 k.; kalavijais – 1 k.; karoliais – 5 k.; kapšeliais – 25 k.; kauliniais rago formos dirbiniais – 3 k.; kirviais – 12 k.; paukščių kaulais – 4 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 42 k.; su kriaunomis – 54 k.); pjautuvais (?) – 1 k.; puodais – 10 k.; raktais (geležiniais – 1 k.; žalvariniais – 1 k.); sagomis – 1 k.; segėmis (apskritomis – 1 k.; apskritomis skardinėmis – 1 k.; pasaginėmis – 2 k.); skiltuvais – 17 k.; skustuvais – 8 k.; smeigtukais – 9 k.; verpstukais – 1 k.; žąslais – 2 k.; žiedais (I tipo 3–iosios (1 k.), 4–osios (1 k.) ir 6–osios (2 k.) atmainos; II tipo – 10 k.; III tipo 1–osios (5 k.), 2–osios (2 k.) ir 3–iosios (1 k.) atmainos; IV tipo – 4 k.; V tipo – 7 k.; VII tipo – 1 k.; pavieniais – 2 k.); žvangučiais – 2 k.; neaiškiais dirbiniais (geležiniais – 2 k.; žalvariniais – 2 k.). 16 kapų D formos sagtys buvo vienintelės įkapės.

PROFILIUOTOS SAGTYS (III TIPAS)

[1] Su apskritomis sagtimis: Alytus, k. 553; Bazorai, k. 7; Diktarai, k. 14; Obeliai, k. 141; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12; Šilėnai, k. 15D; Tulpiakiemis, k. 122.

Dvi profiliuotos sagtys rastos Pribitkos k. 53.

Su D formos sagtimis: Diktarai, k. 86; Karmėlava, k. 111; Pribitka, k. 13, 48; Rumšiškės, k. 193; Sariai, k. 22.

Su keturkampėmis sagtimis: Alytus, k. 62, 496, 558, 646, 1142; Karmėlava, k. 56, 69; Krūminiai, k. 24; Pribitka, k. 2; Riklikai, k. 6 p. VII; Rumšiškės, k. 56a, 60, 67, 77, 118, 196, 234; Tulpiakiemis, k. 102, 122; Venciūnai, k. 6.

Su dvinarėmis sagtimis: Bazorai, k. 43; Karmėlava, k. 46; Rukliai, k. 103; Sariai, k. 17.

Su nenustatyto tipo sagtimis: Alytus, k. 1093; Bazorai, k. 65; Bečiai, k. 67; Lygalaukiai, k. 4; Narkūnai, k. 8; Rumšiškės, k. 24.

[2] Alytus, k. 62, 496, 553, 646; Bazorai, k. 5, 43, 65; Diktarai, k. 14; Karmėlava, k. 69, 111; Obeliai, k. 141; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12; Rumšiškės, k. 24, 60, 77, 234; Sariai, k. 17; Tulpiakiemis, k. 102.

[3] Alytus, k. 477, 505, 1094; Diktarai, k. 23, 94; Jakštaičiai, k. 62; Karmėlava, k. 49, 50; Kejėnai, k. 17; Kriemala, k. 9; Paštuva, k. 24; Rukliai, k. 71; Rumšiškės, k. 48, 154.

[4] Paštuvos kapinyno kape 24 profiliuota sagtis gulėjo priešingoje juosmens pusėje negu kapšelis, vadinasi, ji nebuvo skirta susegti šiam kapšeliui, o spręsti apie tikslesnę jos paskirtį trūksta duomenų.

5 Profiliuotos sagtys rastos prie mirusiojo šono: Alytus, k. 94, 528, 558, 1082; Bečiai, k. 48; Jakštaičiai, k. 115; Karmėlava, k. 12, 29, 46, 64, 71, 101; Kejėnai, k. 42; Kuršai, k. 24, 49; Narkūnai, k. 8; Paragaudis, k. B p. XXXII; Piktagalis, k. 2; Pribitka, k. 2, 13, 48; Radikiai, k. 3; Riklikai, k. 6 p. VII; Rumšiškės, k. 57, 196, 239; Sariai, k. 9; Tulpiakiemis, k. 122.

Profiliuota sagtis buvo vienintelė aprangos detalė šiuose kapuose (rasta prie mirusiojo šono): Alytus, k. 94; Karmėlava, k. 29, 64, 71, 101; Kejėnai, k. 42; Kuršai, k. 49; Paragaudis, k. B p. XXXII; Radikiai, k. 3; Rumšiškės, k. 57.

Profiliuotos sagtys rastos kartu su kitomis sagtimis (aptiktos prie mirusiojo šono): Alytus, k. 558; Karmėlava, k. 46; Narkūnai, k. 8; Pribitka, k. 2, 13, 48; Riklikai, k. 6 p. VII; Rumšiškės, k. 196; Sariai, k. 9; Tulpiakiemis, k. 122.

[6] Alytus, k. 528; Jakštaičiai, k. 115; Karmėlava, k. 12; Narkūnai, k. 8; Piktagalis, k. 2; Pribitka, k. 2.

[7] Kuršai, k. 24; Rumšiškės, k. 239; Tulpiakiemis, k. 122.

[8] Alytus, k. 511, 1093; Bečiai, k. 68; Lygalaukiai, k. 4; Rumšiškės, k. 193.

[9] Prie kaukolės: Bečiai, k. 67; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 5; Rumšiškės, k. 67; Tulpiakiemis, k. 97.]

Tarp blauzdikaulių: Alytus, k. 178, 790, 1142; Galkančiai, k. 15; Karmėlava, k. 56; Rumšiškės, k. 56a, 118.

[10] Alytus, k.182; Kriveikiškis, k. 25B; Obeliai, k. 139; Tulpiakiemis, k. 58.

[11] Alytus, k. 355; Bazorai, k. 23, 29B, 51; Obeliai, k. 106, 144; Rumšiškės, k. 73, 98.

[12] Profiliuotos sagtys 102 kapuose koreliuoja su: monetomis (I (1 kape), II (6 k.), III (9 k.) ir IV (1 k.) tipo lietuviškais pinigėliais; Aleksandro (1492–1506) – 5 k.; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 1 k.; nenustatytomis – 2 k.); adatinėmis – 1 k.; adatomis – 1 k.; amuletais – 3 k.; apyrankėmis – 1 k.; buožėmis – 1 k.; galąstuvais – 20 k.; gintariniais dirbiniais – 2 k.; grandimis (su viena – 15 k.; su dviem – 10 k.); grandinėlėmis – 1 k.; ietigaliais – 22 k.; ylomis – 11 k.; kalavijais – 3 k.; kabėmis – 1 k.; kaltais – 1 k.; kapšeliais – 23 k.; karoliais – 1 k.; kauliniais rago formos dirbiniais – 1 k.; kirviais – 24 k.; paukščių kaulais – 8 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 54 k.; su kriaunomis – 36 k.); pincetais – 1 k.; puodais – 18 k.; raktais (geležiniais – 1 k.); segėmis (pasaginėmis – 1 k.); skiltuvais – 33 k.; skustuvais – 7 k.; strėlių antgaliais – 1 k.; žąslais – 1 k.; žiedais (I tipo 1–osios (5 k.), 3–iosios (2 k.), 4–osios (3 k.), 5–osios (1 k.) ir 6–osios (2 k.) atmainos, II tipo (12 k.), III tipo 1–osios (3 k.) ir X (2 k.) atmainos, pavieniais (2 k.)); žirklėmis – 1 k.; neaiškiais dirbiniais (geležiniais – 6 k.; žalvariniais – 4 k.). 3 kapuose profiliuotos sagtys buvo vienintelės įkapės.

KETURKAMPĖS SAGTYS (IV TIPAS)

[1] Su apskritomis sagtimis žr. išnašą 6.

Su D raidės formos sagtimis žr. išnašą 2.

Su profiliuotomis sagtimis žr. išnašą 1.

Po dvi keturkampes sagtis: Alytus, k. 202, 263, 515, 731, 1027; Karmėlava, k. 106; Rumšiškės, k. 122, 167, 212, 218, 236; Šulaičiai, k. 20.

Su dvinarėmis sagtimis: Alytus, k. 663; Diktarai, k. 36; Obeliai, k. 154; Uliūnai, k. 40.

Su X sagtimis: Alytus, k. 500, 606; Bazorai, k. 29C; Rumšiškės, k. 110; Ruseiniai, k. 12; Šilelis, k. 1.

[2] Akmeniai, k. 19 p. III; Aleknai, k. 32, 33; Alytus, k. 25, 68, 89, 104, 476, 500, 513, 699, 803, 821, 929, 1087; Arglaičiai, k. 41; Bazorai, k. 16, 22, 24, 57; Didžiasalis, k. 3; Dvarviečiai, k. 1; Galkančiai, k. 11; Gėluva, k. 275; Griežė II, k. 13; Jakštaičiai, k. 102, 191; Karmėlava, k. 70; Kavarskas, k. 84; Kivyliai, k. 4, 7, 8; Kriemala, k. 3; Krūminiai, k. 24; Kuršai, k. 7, 17, 38; Mažeikiai, k. 14; Norkūnai, k. 8; Obeliai, k. 129, 131, 142, 148; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 30; Paprūdys, k. 25; Piktagalis, k. 9, 16, 27; Radžiūnai, k. 3; Rumšiškės, k. 91, 112, 167; Skrebinai, k. 19, 72, 76, 79, 97, 98; Šilelis, k. 59; Uliūnai, k. 40; Vinkšniniai, k. 17.

[3] Alytus, k. 104; Griežė II, k. 13; Rumšiškės, k. 91.

[4] Prie mirusiojo šono ties juosmeniu: Alytus, k. 21, 390, 493, 663, 689, 694, 928; Arglaičiai, k. 54; Bazorai, k. 29C; Didžiasalis, k. 10; Karmėlava, k. 88, 106; Obeliai, k. 154; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 25; Pribitka, k. 17; Radikiai, k. 52; Riklikai, k. 17 p. VII; Rukliai, k. 15, 24, 70, 76, 90; Rumšiškės, k. 11, 38; Ruseiniai, k. 35; Skrebinai, k. 14, 43; Šulaičiai, k. 11, 18.

Prie dešiniojo dubenkaulio: Alytus, k. 202, 466, 573, 577, 690; Aščiagalis, k. 4; Gėluva, k. 122; Kejėnai, k. 70; Kriemala, k. 10; Liepiniškės, k. 13; Pribitka, k. 1; Radikiai, k. 47; Rumšiškės, k. 25, 64, 77, 122, 156; Rusnė, k. 32; Skrebinai, k. 108; Šulaičiai, k. 20; Tulpiakiemis, k. 70, 84, 102.

Prie kairiojo dubenkaulio: Alytus, k. 50, 324, 588, 603, 628, 669, 695, 783, 807, 808, 1027; Arglaičiai, k. 40; Jakštaičiai, k. 195; Karmėlava, k. 56, 69; Kejėnai, k. 5, 58; Mažeikiai, k. 90; Paragaudis, k. A p. XXXII; Pribitka, k. 2; Pumpurai, k. 13; Riklikai, k. 6 p. VII; Rukliai, k. 58; Rumšiškės, k. 110, 236, 242; Tulpiakiemis, k. 101.

Dubens srityje: Alytus, k. 456, 634, 698; Diktarai, k. 91; Gėluva, k. 38; Kernavė, k. 203; Narkūnai, k. 6; Papelkiai, k. 5; Pelyšėlės, k. 1; Pribitka, k. 1, 61; Rukliai, k. 62, 89; Sariai, k. 66; Šlapgiris, k. 14; Tulpiakiemis, k. 93.

Prie kairiojo šlaunikaulio: Alytus, k. 62, 230, 263, 338, 383, 423, 515, 545, 558, 780, 794, 974; Didžiasalis, k. 7; Griežė II, k. 9; Rumšiškės, k. 60, 161; Skrebinai, k. 10, 25; Tulpiakiemis, k. 122; Žalakiai, k. 3.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Alytus, k. 52, 61, 96, 358, 485, 488, 496, 568, 731, 795, 798; Bazorai, k. 13; Gėluva, k. 27; Kejėnai, k. 63; Narkūnai, k. 3, 8; Pavirvytė, k. 149; Pribitka, k. 16; Vinkšniniai, k. 33.

[5] Keturkampės sagtys kartu su kapšelių liekanomis rastos: Alytus, k. 263, 423, 466, 780; Jakštaičiai, k. 195; Kejėnai, k. 70; Narkūnai, k. 6, 8; Pribitka, k. 2; Rumšiškės, k. 156, 161, 242; Skrebinai, k. 43, 58; Šulaičiai, k. 20; Tulpiakiemis, k. 122; Vinkšniniai, k. 33; Žalakiai, k. 3.

[6] Krūtinės srityje: Alytus, k. 646, 782, 871; Arglaičiai, k. 55; Karmėlava, k. 30, 66; Mažeikiai, k. 154; Rumšiškės, k. 78, 156; Tulpiakiemis, k. 121.

Prie žastikaulio: Alytus, k. 99, 163, 697, 1023; Bečiai, k. 85.

[7] Alytus, k. 782; Arglaičiai, k. 55; Rumšiškės, k. 78, 156.

[8] Alytus, k. 57, 334, 343, 452, 516, 950; Baroniškiai, k. 14; Diktarai, k. 36; Gėluva, k. 280, 289; Karmėlava, k. 114, 117; Kejėnai, k. 30; Kernavė, k. 197; Kybartiškė, k. 1 p. I; Mažeikiai, k. 186; Norkūnai, k. 17; Paprūdys, k. 26; Pavirvytė, k. 166, 176; Rumšiškės, k. 52, 183, 204, 207; Skrebinai, k. 83, 152; Šilelis, k. 23; Šulaičiai, k. 24; Tulpiakiemis, k. 96.

[9] Alytus, k. 439, 512, 597, 606, 904, 1046, 1100, 1111, 1123, 1131, 1142; Bečiai, k. 21; Karmėlava, k. 109; Kivyliai, k. 5; Liepiniškės, k. 56; Pagiegala, k. 25; Plaučiškiai, k. 4, 10 p. VII; Pumpurai, k. 20, 21; Rumšiškės, k. 13, 30, 56, 56a, 118, 212, 213, 232, 234; Tiltagaliai, k. 14; Tulpiakiemis, k. 147.

[10] Alytus, k. 334, 452, 606; Diktarai, k. 36; Karmėlava, k. 114; Mažeikiai, k. 186; Rumšiškės, k. 56a, 118, 183, 207, 212; Skrebinai, k. 83.

[11] Keturkampės sagtys 250 kapų koreliuoja su: monetomis (II (7 kapuose), III (10 k.) ir IV (1 k.) tipo lietuviškais pinigėliais); Aleksandro (1492–1506) – 22 k.; Liudviko II Jogailaičio (1516–1526) – 1 k.; Hermano von Rigeno (1535–1549) – 1 k.; Nordheimo (Vokietija) 1550 m. – 1 k.; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 5 k.; Stepono Batoro (1576–1586) – 1 k.; Zigmanto Vazos (1587–1632) – 6 k.; Georgo Vilhelmo (1619–1640) – 1 k.; Kristinos (1632–1654) – 4 k.; Jono Kazimiero (1648–1668) – 1 k.; nenustatytomis – 4 k.); adatinėmis – 1 k.; adatomis – 1 k.; amuletais – 1 k.; auskarais (II tipo 1–osios (4 k.), 2–osios (1 k.), 3–C (1 k.), 4–A (2 k.), 4–X (1 k.) atmainos; III tipo 3–iosios (1 k.) ir X (1 k.) atmainos); buožėmis – 1 k.; durklais (?) – 1 k.; galąstuvais – 32 k.; gintariniais dirbiniais – 2 k.; grandinėlėmis – 1 k.; grandimis (su viena – 25 k.; dviem – 16 k.; trimis – 2 k.); ietigaliais – 26 k.; ylomis – 5 k.; kabėmis – 4 k.; kalavijais – 2 k.; kaltais – – 1 k.; kapšeliais – 42 k.; karoliais – 2 k.; kauliniais rago formos dirbiniais – 3 k.; kirviais – 34 k.; paukščių kaulais – 8 k.; peiliais (įtveriamais – 71 k.; su kriaunomis – 128 k.; pjautuvais – 1 k.; pentinais – 1 k.; puodais – 26 k.; raktais (geležiniais – 1 k.); sagomis – 4 k.; segėmis (pasaginėmis – 2 k.; plošteliniėmis – 1 k.; žiedinėmis – 1 k.; žvaigždinėmis – 1 k.); skiltuvais – 41 k.; skustuvais – 12 k.; smeigtukais – 4 k.; verpstukais – 2 k.; žąslais – 2 k.; žaidimų kauliukais – 1 k.; žiedais (I tipo 1–osios (2 k.), 2–osios (3 k.), 3–iosios (1 k.), 5–osios (1 k.) ir 6–osios (2 k.) atmainos; II tipo (16 k.); III tipo 1–osios (13 k.), 2–osios (1 k.) ir 3–iosios (2 k.) atmainos; IV tipo (3 k.); V tipo (9 k.); pavieniais (4 k.)); žirklėmis – 3 k.; žvangučiais – 1 k.; neaiškios paskirties dirbiniais (geležiniais – 17 k.; kauliniais – 2 k.; žalvariniais – 3 k.). 43 kapuose keturkampės sagtys buvo vienintelės įkapės.

DVINARĖS SAGTYS (V TIPAS)

[1] Iš viso dvinarių sagčių rasta 91 kape (55 vyrų, 14 moterų, 7 vaikų ir 15 nenustatytos lyties kapuose) iš 39 kapinynų. 65 kapuose rasta žalvarinių (71,4%), o 26 kapuose – geležinių (28,5%) sagčių.

1–oji atmaina

[1] Žalvarinės sagtys: Alytus, k. 521; Bazorai, k. 30; Bečiai, k. 71; Diktarai, k. 27; Liepiniškės, k. 36; Paežeris, k. 145; Piktagalis, k. 35; Riklikai, k. 10 p. II.

[2] Geležinės sagtys: Bazorai, k. 30; Diktarai, k. 27, 44, 81, 101; Kuršai, k. 18; Obeliai, k. 93; Rukliai, k. 103; Vembutai, k. 3; Vinkšniniai, k. 8.

[3] Bazorų kapinyno kapo 42 žalvarinė aštuoniukės formos sagtis forma ir dydžiu (4,4×4,2 cm) tokia pat, kaip ir Liepiniškių kapinyno kapo 36 sagtis.

[4] Prie mirusiojo šono ties juosmeniu: Bečiai, k. 71; Riklikai, k. 10 p. II; Rukliai, k. 103.

Prie dubens: Diktarai, k. 44; Obeliai, k. 93.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Alytus, k. 521; Bazorai, k. 30.

Juosmens srityje: Bazorai, k. 42; Diktarai, k. 27, 81; Kuršai, k. 18; Liepiniškės, k. 36; Vembūtai, k. 3; Vinkšniniai, k. 8.

Ant dubens: Diktarai, k. 101.

Tarpukojyje (žemiau dubens): Diktarai, k. 27.

[5] Bazorai, k. 42; Liepiniškės, k. 36.

[6] Dvinarės aštuoniukės formos sagtys 16 kapų koreliuoja su: monetomis (IV tipo lietuviškais pinigėliais – 1 k.); amuletais – 1 k.; galąstuvais – 1 k.; grandimis (su viena – 3 k.; dviem – 4 k.); ietigaliais – 2 k.; ylomis – 1 k.; kapšeliais – 4 k.; kirviais – 4 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 13 k.; su kriaunomis – 2 k.); puodais – 4 k.; skiltuvais – 4 k.; skustuvais – 2 k.; strėlių antgaliais – 1 k.; žiedais (II tipo – 3 k.; pavieniais – 1 k.); neaiškios paskirties dirbiniais (geležiniais – 5 k.). Viename kape tokia sagtis buvo vienintelė įkapė.

2–oji atmaina

[1] Žalvarinės: Aleknai, k. 41; Alytus, k. 32; Bečiai, k. 40; Diktarai, k. 38; Obeliai, k. 154; Šulaičiai, k. 22; Uliūnai, k. 40.

Geležinės: Alytus, k. 371; Bazorai, k. 43; Kejėnai, k. 41.

[2] Prie kaukolės: Alytus, k. 371.

Ant juosmens: Diktarai, k.38; Kejėnai, k.41; Šulaičiai, k 22; Uliūnai, k 40.

Prie šono ties juosmeniu: Bečiai, k. 40.

Ant kairiojo dubens: Alytus, k. 32.

Prie šlaunikaulio: Aleknai, k. 41.

Tarpukojyje žemiau dubens: Bazorai, k. 43; Obeliai, k. 154.

[3] Dvinarės per vidurį įsmaugtos sagtys 10 kapų koreliuoja su: adatinėmis – 1 k.; galąstuvais – 3 k.; grandimis (su viena –1 k.; dviem – 1 k.; trimis – 1 k.); ietigaliais – 2 k.; ylomis – 1 k.; kapšeliais – 1 k.; kirviais – 4 k.; paukščių kaulais – 1 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 6 k.; su kriaunomis – 1 k.); pentinais – 1 k.; puodais – 2 k.; segėmis (pasaginėmis – 1 k.); skiltuvais – 1 k.; žiedais (II tipo – 1 k.; III tipo 1–osios atmainos – 1 k.); žirklėmis – 1 k.; neaiškiais dirbiniais (geležiniais – 1 k.; žalvariniais – 1 k.).

3–ioji atmaina

[1] Žalvarinės: Akmeniai, k. 8 p. II; Arglaičiai, k. 27(2); Ažugiriai, k. 14, 21; Bazorai, k. 46; Bieriai, k. 8; Diktarai, k. 36; Karmėlava, k. 92; Rumšiškės, k. 250; Tiltagaliai, k. 4(2); Tulpiakiemis, k. 74.

Geležinės: Karmėlava, k. 46; Pumpurai, k. 23; Rumšiškės, k. 80; Skrebinai, k. 11; Tulpiakiemis, k. 47.

[2] Dešinėje krūtinės pusėje: Karmėlava, k. 92.

Juosmens srityje: Akmeniai, k. 8 p. II; Ažugiriai, k. 21; Bazorai, k. 46; Kuršai, k. 5; Skrebinai, k. 11.

Ant dubens: Tulpiakiemis, k. 74.

Ant dešiniojo dubens: Bieriai, k. 8; Diktarai, k. 36.

Ant kairiojo dubens: Ažugiriai, k. 14.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Rumšiškės, k. 80.

Prie kairiojo šlaunikaulio: Karmėlava, k. 46; Pumpurai, k. 23; Tulpiakiemis, k. 47.

[3] Rumšiškės, k. 250; Skrebinai, k. 11.

[4] Arglaičiai, k. 27(2); Tiltagaliai, k. 4(2).

[5] Keturkampės 3–iosios atmainos dvinarės sagtys 16 kapų koreliuoja su: monetomis – II (1 k.) ir III (1 k.) tipo lietuviškais pinigėliais; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 2 k.); antkaklėmis – 1 k.; galąstuvais – 1 k.; grandimis (su viena – 3 k.; dviem – 3 k.); ietigaliais – 4 k.; kapšeliais – 4 k.; kirviais – 5 k.; paukščių kaulais – 1 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 7 k.; su kriaunomis – 7 k.); puodais – 2 k.; segėmis (apskritomis skardinėmis – 1 k.; plokštelinėmis – 1 k.); skiltuvais – 6 k.; skustuvais – 3 k.; žiedais (I tipo 1–osios (2 k.) ir 3–iosios (1 k.) atmainos; II tipo (1 k.); III tipo 1–osios (1 k.) ir X (1 k.) atmainos; IV tipo (1 k.); pavieniais (1 k.)); neaiškiais dirbiniais (geležiniais – 1 k.; žalvariniais – 3 k.).

4 –oji atmaina

[1] Su apkalais: Alytus, k. 998, 1122; Griežė II, k. 10; Kavarskas, k. 92; Mažeikiai, k. 30, 82; Pavirvytė, k. 177; Rukliai, k. 68; Rumšiškės, k. 184; Žalakiai, k. 8.

Be apkalų: Alytus, k. 935; Karmėlava, k. 37; Rumšiškės, k. 180, 211; Skrebinai, k. 12.

[2] Prie kaukolės: Alytus, k. 1122.

Krūtinės srityje: Griežė II, k. 10.

Prie šono ties juosmeniu: Mažeikiai, k. 30; Pavirvytė, k. 177; Skrebinai, k. 12.

Prie dešiniojo dubens: Alytus, k. 935; Kavarskas, k. 92.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Rumšiškės, k. 180; Žalakiai, k. 8.

Prie dešiniojo kelio: Alytus, k. 998.

Tarp blauzdikaulių: Karmėlava, k. 37.

Juosmens srityje: Rumšiškės, k. 184, 211.

[3] Dvinarės keturkampės 4–osios atmainos sagtys 14 kapų koreliuoja su: monetomis (Aleksandro (1492–1506) – 3 k.; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 7 k.); adatomis – 1 k.; antpirščiais – 1 k.; karoliais – 1 k.; kreida – 1 k.; peiliais (su kriaunomis – 6 k.); pasaginėmis segėmis – 3 k.; žiedais (III tipo 2–osios (2 k.), 5–osios (1 k.) ir X (2 k.) atmainos; V tipo (5 k.); VI tipo 1–osios atmainos (1 k.); VII tipo (1 k.); pavieniais (2 k.)); neaiškiais dirbiniais (geležiniais – 2 k.; žalvariniais – 2 k.; kauliniais – 1 k.)). Viename kape 4–osios atmainos sagtis buvo vienintelė įkapė.

5 –oji atmaina

[1] Po vieną sagtelę: Alytus, k. 30; Bazorai, k. 58; Diktarai, k. 60; Karmėlava, k. 26; Pupyniai, k. 3; Skrebinai, k. 78.

Su dviem sagtelėmis: Kavarskas, k 138; Kejėnai, k.52; Mažeikiai, k.65.

[2] Juosmens srityje: Bazorai, k. 58; Karmėlava, k. 23.

Ant dešiniojo dubens: Mažeikiai, k. 65.

Prie ir ant kairiojo dubens: Diktarai, k. 60; Kavarskas, k. 138; Skrebinai, k. 78.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Alytus, k. 30.

[3] Po dvi sagteles: Alytus, k. 149, 263; Jakštaičiai, k. 129; Kavarskas, k. 32; Kuršai, k. 10; Piktagalis, k. 9; Rukliai, k. 102; Rumšiškės, k. 207; Uliūnai, k. 70.

Po vieną sagtelę: Arglaičiai, k. 32; Varniai, k. 40.

[4] Prie kaukolės: Rumšiškės, k. 207.

Ant krūtinės: Kuršai, k. 10.

Prie ir ant dešiniojo dubens: Arglaičiai, k. 32; Uliūnai, k. 70.

Prie ir ant kairiojo dubens: Jakštaičiai, k. 129; Kavarskas, k. 32; Piktagalis, k. 9; Rukliai, k. 102; Varniai, k. 40.

Prie kairiojo šlaunikaulio: Alytus, k. 149, 263.

[5] Dvinarės 5–osios atmainos sagtelės 15 kapų koreliuoja su: monetomis (II tipo lietuviškais pinigėliais – 2 k.; Aleksandro (1492–1506) – 2 k.; Žygimanto Augusto (1545–1572) – 1 k.; nenustatytomis – 1 k.); galąstuvais – 2 k.; grandimis (su viena – 1 k.); ietigaliais – 1 k.; ylomis – 2 k.; kauliniais rago formos dirbiniais – 1 k.; peiliais (įtveriamaisiais – 5 k.; su kriaunomis – 8 k.); paukščių kaulais – 1 k.; skiltuvais – 2 k.; žąslais – 1 k.; žiedais (II tipo (2 k.); III tipo 1–osios (4 k.) ir X (2 k.) atmainos; IV tipo (2 k.); V tipo (2 k.); neaiškiais geležiniais dirbiniais – 1 k. Viename kape 5 atmainos sagtelė buvo vienintelė įkapė.

PAVIENĖS DVINARĖS SAGTYS

[1] Diktarai, k. 60; Plaučiškiai, k. 3 p. IV; Skirsnemunė, k. 14.

[2] Alytus, k. 663; Rumšiškės, k. 114.

[3] Sariai, k. 17; Žalakiai, k. 12.

[4] Diktarai, k. 10, 87; Ruseiniai, k. 14.

NEAIŠKIOS SAGTYS (X)

[1] Dešinėje mirusiojo pusėje ties juosmeniu: Aleknai, k. 38; Alytus, k. 177, 500; Pakritižis, k. 2; Paštuva, k. 3; Pribitka, k. 15; Radikiai, k. 31; Rumšiškės, k. 106; Šilelis, k. 69; Tulpiakiemis, k. 121; Žiliai, k. 31–32.

Kairėje mirusiojo pusėje ties juosmeniu: Alytus, k. 123, 462, 750; Gėluva, k. 42; Kejėnai, k. 49; Kriemala, k. 14; Kuršai, k. 53; Paštuva, k. 6, 13; Pribitka, k. 56; Rumšiškės, k. 24.

Prie dešiniojo dubenkaulio: Bazorai, k. 62; Gėluva, k. 293; Kriemala, k. 12; Kuršai, k. 9; Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 45; Rukliai, k. 67; Rumšiškės, k. 99; Šiauliai, k. 2.

Prie kairiojo dubenkaulio: Aleknai, k. 34; Alytus, k. 110, 918, 1039; Aščiagalis, k. 5; Bazorai, k. 36; Didžiasalis, k. 6; Rumšiškės, k. 27.

Ant kairiojo dubenkaulio: Kavarskas, k. 138; Meldiniai, k. 6; Rumšiškės, k. 131, 140; Žuvyčiai, k. 9.

Ant dešiniojo dubenkaulio: Alytus, k. 750; Gėluva, k. 181; Kejėnai, k. 10; Paketuriai, k. 24; Paštuva, k. 6; Rumšiškės, k. 98.

Prie dešiniojo šlaunikaulio: Alytus, k. 65B, 71, 100, 460, 481; Pupasodis, k. 1; Rumšiškės, k. 242.

Prie kairiojo šlaunikaulio: Aleknai, k. 25; Alytus, k. 288, 367, 401, 460, 508, 534; Kuršai, k. 15; Ruseiniai, k. 15; Šilelis, k. 65.

[2] Juosmens srityje: Alytus, k. 79, 484, 566, 591; Arglaičiai, k. 2, 3, 27; Bazorai, k. 25; Kavarskas, k. 87, 139; Kuršai, k. 1, 20; Paštuva, k. 7; Pribitka, k. 37; Pupasodis, k. 3; Radikiai, k. 4; Riklikai, k. 5, 19 p. VII; Rumšiškės, k. 110, 162, 186; Ruseiniai, k. 50; Sariai, k. 9; Šilelis, k. 36, 58; Tulpiakiemis, k. 74; Uliūnai, k. 48; Žiliai, k. 6, 7.

Ant kryžkaulio ir tarp dubenkaulių: Alytus, k. 758, 1048; Baroniškiai, k. 10; Paprūdys, k. 27; Radikiai, k. 12; Rumšiškės, k. 46; Sariai, k. 17; Skrebinai, k. 22, 61; Šilelis, k. 42.

[3] Prie kaukolės: Alytus, k. 366, 462; Ažugiriai, k. 20; Bečiai, k. 67; Radikiai, k. 8; Rumšiškės, k. 15, 90, 94, 130, 171, 185, 233; Skrebinai, k. 23, 52.

Ant krūtinės: Alytus, k. 1093; Aščiagalis, k. 1; Bazorai, k. 64; Gėluva, k. 365; Paprūdys, k. 8; Poškaičiai, k. 1; Radikiai, k. 49; Rumšiškės, k. 44, 198; Šilelis, k. 38.

Žemiau dubens – tarpukojyje: Alytus, k. 39, 149; Bazorai, k. 29C, 65; Galkančiai, k. 21; Lygalaukiai, k. 4; Sariai, k. 9; Šiauliai, k. 3.

Prie blauzdikaulių: Aleknai, k. 33, 521, 606, 1048; Aščiagalis, k. 2; Baroniškiai, k. 10; Paprūdys, k. 4; Rumšiškės, k. 222; Vinkšniniai, k. 19.

1 priedas

SAGČIŲ SĄRAŠAS

APSKRITOS SAGTYS (I TIPAS)

1. Akmeniai, k. 8 p. II (g., sk. 4 cm)).
2. Aleknai, k. 21 (g., sk. 5 cm), 46 (g., sk. 5 cm).
3. Alytus, k. 257 (g., sk. 3,4 cm), 408 (g., sk. 4,5 cm), 476 (g., 4,3–3,1 cm), 506 (g., sk. 3,6 cm), 507 (g., sk. 4,6 cm), 553 (g., sk. 4,8 cm), 657 (ž., sk. 2,2 cm) (pav. 4:a), 670 (g., sk. 4,5 cm), 734(g., sk. 3,2 cm), 830 (ž., sk. 2,1 cm), 1125 (g., sk. 4,8 cm).
4. Arglaičiai, k. 43 (g., sk. 2,2 cm).
5. Ažugiriai, k. 5 (g., sk. 4,5 cm).
6. Bazorai, k. 5 (g., sk. 3,8 cm), 41 (ž., sk. 4 cm) (pav. 3), 45 (ž., sk. 2, 3 cm) (pav. 4:b), 46 (g., sk. 3,8 cm) (pav. 2), 52 (g., sk. 4,7 cm).
7. Bečiai, k. 5 (ž., sk. 2 cm), 35 (g., sk. 5 cm), 87 (g., sk. 4,3 cm).
8. Bieriai, k. 14 (g., sk. 4,1 cm).
9. Daubariai, k. 2 (ž., sk. 2 cm), 5 (ž., sk. 3 cm).
10. Diktarai, k. 11 (g., sk. 5 cm), 14 (g., sk. 4,6 cm), 83 (ž., sk. 3,7 cm).
11. Gajūnai, k. 32 (ž., sk. 2,5 cm), 38 (ž., sk. 2,4 cm), 89 (ž., sk. 2,5 cm).
12. Gėluva, k. 363 (g., sk. 3 cm).
13. Jakštaičiai, k. 119 (g., sk. 3,9 cm).
14. Karmėlava, k. 30 (g., sk. 4 cm), 72 (g., sk. 4 cm), 76 (g., sk. 3,2 cm), 79 (2: g., sk. 3,4 ir 4,2 cm), 83 (g., sk. 4 cm), 87 (g., sk. ?), 97 (g., sk. ?), 104 (g., sk. 4,6 cm), 115 (g., sk. 4,2 cm).
15. Kernavė, k. 219 (2: ž., 1,6 ir 5,1 cm).
16. Kriemala, k. 2 (ž., sk. 4 cm).
17. Kriveikiškis, k. 25A (g., sk. 4,6 cm), 26 (g., sk. 4,2 cm).
18. Liepiniškės, k. 13 (g., sk. 5–5,5 cm), 38 (g., sk. 3,5 cm), 55 (g., sk. 3,5 cm).
19. Norkūnai, k. 4 (g., sk. ?), 10 (g., sk. 4,3 cm), 22 (g., sk. 3 cm), 34 (g., sk. 3,4 cm).
20. Obeliai, k. 60 (g., sk. 2,9–2,5 cm), 63 (g., sk. 2,3 cm), 80 (g., sk. 4,5 cm), 83 (g., sk. 4,2 cm), 107 (g., sk. 4,2 cm), 135 (g., sk. 3,8 cm), 141 (g., sk. 4,3 cm), 150 (ž., sk. 3,8 cm), 151B (g., sk. 4,2 cm).
21. Paketuriai, k. 26 (ž., sk. 2,5 cm), 29 (ž., sk. 2,5 cm), 36 (ž., sk. 2,5 cm).
22. Pakritižis, k. 4 (ž., sk. 4 cm).
23. Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 12 (2: ž., sk. 4,5 cm, g., sk. 3 cm), 17 (g., ?), 35 (g., sk. 5 cm).
24. Paprūdys, k. 8 (g., sk. 4 cm).
25. Pelyšėlės, k. 2 (g., sk. ?).
26. Plaučiškiai, k. 15 p. III (ž., sk. 2 cm), 15 p. VII (ž., sk. 2,3 cm), 7 pl. I (ž., sk. 2 cm).
27. Pribitka, k. 11 (g., sk. 4,5 cm), 17 (ž., sk. 1 cm), 28 (g., sk. 2,8 cm), 44 (g., sk. 4,2 cm), 55(II) (g., sk. 4,2 cm).
28. Pumpurai, k. 1 (ž., sk. 2,5 cm), 2 (g., sk. 3 cm), 3 (ž., sk. 2 cm), 23 (g., sk. 5,2 cm), 25 (ž., sk. 4,3 cm).
29. Riklikai, k. 10 p. II (g., sk. ?), 22 p. VII (g., sk. 4,5 cm).
30. Rukliai, k. 11 (g., sk. 5 cm), 73 (g., sk. 5,3 cm).
31. Rumšiškės, k. 29 (g., sk. 4 cm), 79 (g., sk. 4,7 cm), 85 (g., sk. 4,5 cm), 113 (g., sk. 3 cm), 114 (2: g., sk. 4 cm), 117 (g., sk. ?), 143 (g., sk. 3 cm), 163 (g., sk. ?), 174 (g., sk. 3,2 cm), 186 (ž., sk. 2 cm), 198 (g., sk. 3,5 cm), 209 (g., sk. 3,2 cm), 233 (g., sk. ?), 235 (g., sk. ?).
32. Ruseiniai, k. 48 (?), 64 (g., sk. 3,3 cm).
33. Sariai, k. 10 (g., sk. 6,4 cm), 21 (g., sk. 4 cm).
35. Šilelis, k. 34 (g., sk. 3,8 cm), 40 (g., sk. 3,6 cm), 83 (g., sk. 3,7 cm).
36. Šilėnai, k. 15D (g., sk. 3 cm).
37. Šlapgiris, k. 18 (g., sk. 3,9 cm).
38. Šulaičiai, k. 29 (g., sk. 4,1 cm).
39. Tulpiakiemis, k. 122 (g., sk. 2,7 cm)
40. Žalakiai, k. 19 (g., sk. 3,5 cm).

PUSAPSKRITIMIO, ARBA D RAIDĖS, FORMOS SAGTYS (II TIPAS)

1. Aleknai, k. 49 (g., 4,5×3,5 cm), 52 (g., 4×3 cm).
2. Alytus, k. 8 (g., 7×4,5 cm) (pav. 5:f), 295 (g., 7,7×5,2 cm), 326 (g., 3,2×2,8 cm), 393 (g., 5,2×5 cm), 408 (g., 6,3×5,9 cm) (pav. 5:e), 441 (g., 3,9×2,9 cm), 526 (ž., 4×2,1 cm) 541 (g., 5,8×5,7 cm) (pav. 5:d), 560 (g., 2,6×2,5 cm), 602 (g., 4×3,7 cm), 624 (g., 2,7×2,5 cm), 629 (g., 3,7×3,4 cm), 644 (g., 3,8×3,5 cm), 648 (g., 3,6×2,9 cm), 660 (g., 3,4×2,9 cm), 662 (g., 5,1×3,9 cm), 672 (g., 5×3,2 cm) (pav. 5:c), 704 (g., 3,5×2,8 cm), 705 (g., 3,3×2,2 cm), 708 (g., 3,2×2,2 cm), 711 (g., 3,9×2,9 cm), 720 (g., 3×2,3 cm) (pav. 5:a), 776 (g., 2,8×2,5 cm), 793 (g., 3,6×3 cm), 800 (g., 4×3,2 cm), 804 (g., 3,5×3 cm), 809 (ž., 2,2×1,3 cm), 842 (g., 2,2×2,1 cm), 916 (g., 3,8×2,5 cm), 975 (g., 3,4×2,3 cm) (pav. 5:b), 993 (g., 2,8×1,8 cm), 1138 (g., 6,4×4 cm), 1152 (g., 3,2×2,5 cm).

3. Arglaičiai, k. l6 (g., 7×3,5? cm), 25 (g., 4×3,5 cm), 39 (g., ?).
4. Baroniškiai, k. 1 (g., 5×4,3 cm).
5. Bazorai, k. 3 (g., 4,2×4,6 cm), 22 (g., 4,7×3,9 cm).
6. Bečiai, k. 32 (ž., 2×1,5 cm).
7. Didžiasalis, k. 6 (ž., 4,4×3,8 cm).
8. Diktarai, k. 56 (g., 3,7×3,3 cm), 62 (g., 6,8×4,4 cm), 75 (ž., 4,8×3,3 cm), 86 (ž., 4,5×3 cm).
9. Dvarviečiai, k. 2 (g., 2,5×1,9 cm), 3 (g., 3,3×2,4 cm).
10. Gajūnai, k. 10 (g., 7×5 cm).
11. Galkančiai, k. 7 (g., 2,8×2,2 cm), 8 (ž., 2,6×1,8 cm), 17 (g., 3,2×2,6 cm).
12. Gėluva, k. 89 (g., ?).
13. Graužiai, k. 33 (g., 3,5×2,3 cm).
14. Karmėlava, k. 1 (g., 6,4×4,2 cm), 6 (g., 6,8×3,7 cm), 98 (g., 3,1×2,3 cm), 103 (g., 4,6×4,4 cm), 105 (g., ?), 111 (g., 6,3×5,2 cm).
15. Kavarskas, k. 32 (ž., 2,7×2 cm), 137 (g., ?).
16. Kernavė, k. 247 (g., 3,8×3,6 cm), 252 (g., 3,5×2,8 cm).
17. Krūminiai, k. 26 (g., 7,5×4,6 cm).
18. Liepiniškės, k. 12 (ž., 4,1×3,8 cm), 61 (g., 3,5×2,3 cm), 69 (g., 5×3,5 cm).
19. Maironiai, k. 1 (ž., 2,9×1,8 cm).
20. Mažeikiai, k. 57 (g., 3,9×3,4 cm), 63 (ž., 2,7×1,5 cm), 80 (g., ?), 111 (g., 4,5×3,5 cm), 204 (g., 3×2,5 cm).
21. Mozūrai, k. 13 (g., 7,3×4,3 cm).
22. Obeliai, k. 98 (ž., ?), 109 (ž., 3,2×2,5 cm), 146 (g., 3,3×2,5 cm), 150 (g., 4×2,8? cm), 151A (g., 5,3×5 cm), 151B (g., 4,4×4 cm), 153 (g., 5,7×5,1 cm), 164 (g., 5,3×5,7 cm).
23. Paežeris, k. 145 (g., ?).
24. Pagiegala, k. 1 (g., 3×2,5 cm), 22 (g., 3,5×3 cm).
25. Paketuriai II, k. 4 (ž., 3×2,3 cm).
26. Pernarava, k. 21 (ž., 2,8×1,8 cm).
27. Piktagalis, k. 1 (g., 3,6×2,9 cm), 36 (g., 6,8×3,8 cm), 40 (g., 3,6×2,5 cm).
28. Pribitka, k. 1 (g., 7×6,7 cm), 13 (ž., 3,2×2,6 cm), 21 (g., 4,3×3,2 cm), 37 (g., 3,6×3,4 cm), 48 (g., 3,5×3,2 cm).
29. Pupyniai, k. 1 (ž., ?), 4 (g., 3,6×4,8 cm).
30. Riklikai, k. 2 p. I (g., ?), 22 p. VII (g., ?).
31. Rukliai, k. 64 (g., 3,5×2,5 cm).
32. Rumšiškės, k. 14 (g., 4,6×2,9 cm), 25 (g., 6,4×3,4 cm), 30 (g., 3,5×3,4 cm), 65 (g., 6,3×5,8 cm), 70 (g., 5,8×4,2 cm), 79 (g., 3,8×2,7 cm), 136 (g., 6×4 cm), 149 (ž., 2×1,8 cm), 173 (g., 3,5×2,5 cm), 193 (g., 2,6×2 cm).
33. Ruseiniai, k. 34 (g., 4,4×3,3 cm), 40 (ž., 2,8×1,8 cm).
34. Sariai, k. 4 (g., ?), 22 (ž., 2,9×2,1 cm), 66 (g., 6,5×4 cm).
35. Skrebinai, k. 2 (g., 5,7×3,7 cm), 27 (g., 4×4 cm).
36. Stripiniai I, k. 27 (ž., 3×2,7 cm).
37. Stripiniai II, k. 15 (g., 3,5×2,5 cm), 16 (g., 3×2,3 cm).
38. Šapnagiai, k. 53 (ž., 3,7×2,9 cm).
39. Šilelis, k. 11 (g., 2,5×1,5 cm), 78 (g., 3,1×3 cm).
40. Šlapgiris, k. 12 (g., 7,2×4,7 cm), 18 (g., ?).
41. Šulaičiai, k. 29 (g., 3,5×3 cm).
42. Tulpiakiemis, k. 43 (g., 2,5×2 cm), 67 (g., 3×2,5 cm), 99 (g., 6,5×5 cm), 126 (g., 4,3×3,5 cm).
43. Varniai, k. 40 (2: g., 3,8×3,6 cm, 4,4×1,9 cm).
44. Žalakiai, k. 20 (g., 3×2,1 cm).

PROFILIUOTOS SAGTYS (III TIPAS)

1. Alytus, k. 62 (g., 3,8×4,6 cm), 75 (g., 3×3,3 cm), 94 (g., 7,3×5,5 cm) (pav. 6:d), 178 (g., ?×3,8 cm), 182 (ž., 1,9×2,3 cm), 355 (ž., 2,4×2,1 cm) (pav. 6:e), 477 (g., 5,8×5 cm) (pav. 6:b), 496 (g., 6,9×4,9 cm), 505 (g., 5,6×4,8 cm), 511 (g., 4,4×3,6 cm), 528 (g., 4,9×4,1 cm), 553 (g., 7,6×6,2 cm), 558 (g., 6,2×4,9 cm) (pav. 6:c), 646 (g., 7×4,6 cm), 790 (ž., 1,9×2 cm), 1082 (g., 8,8×8×6,1 cm), 1093 (g., 3,3×3,2 cm), 1094 (g., 3,3×3 cm), 1142 (g., 3,9×2,4 cm) (pav. 6:a).
2. Bazorai, k. 5 (g., 5,2×3,8 cm), 23 (g., 3,7×3,5 cm), 29B (g., 4,2×3,9 cm), 43 (ž., 4,7×3,5 cm) (pav. 6:f), 51 (g., 3,2×3,1 cm), 65 (g., 4,5×4,5 cm).
3. Bečiai, k. 48 (g., 4,8×4 cm), 66 (ž., 3×3 cm), 67 (ž., 2,8×2,3 cm), 68 (ž., 2,7×2,2 cm).
4. Diktarai, k. 14 (g., 4×5 cm), 23 (g., 6,3×4,9 cm), 86 (g., 5×6,5 cm), 94 (g., 3,8×5,2 cm).
5. Galkančiai, k. 15 (g., 2,6×2,3 cm).
6. Graužiai, k. 30 (ž., 2,1×1,8 cm).
7. Jakštaičiai, k. 62 (g., 3,5×4,1×4 cm), 115 (ž., 4,3×4,9×4 cm).
8. Karmėlava, k. 12 (g., 3,6×4 cm), 29 (g., 5,5×5,2 cm), 46 (2: g., 3,6×3,4 cm, 4,6×? cm), 49 (g., 5,1×? cm), 50 (g., ?), 56 (g., 6,5×5,8 cm), 64 (g., 5,1×4,3 cm), 69 (g., 3,7×3 cm), 71 (g., 6,7×4,2 cm), 101 (g., 7,2×5,9 cm), 111 (g., 5,1×4,7 cm).
9. Kejėnai, k. 17 (g., 5,5×5,3 cm), 42 (g., 5,1×3,8 cm).
10. Kriemala, k. 9 (g., ?).
11. Kriveikiškis, k. 25B (ž., 2,3×3,1 cm), 34 (ž., 2,3×1,7cm).
12. Krūminiai, k. 24 (ž., 2,7×2,9 cm).
13. Kuršai, k. 10 (g., 4,5×3,3–4,3 cm), 24 (g., 7–8,5×6,2 cm), 32 (g., 5,4×6,4–7,9 cm), 49 (g., 4,7×3,9–4,7 cm).
14. Lygalaukiai, k. 4 (g., 5×5 cm).
15. Narkūnai, k. 8 (g., ?).
16. Obeliai, k. 106 (g., 3,5×3,7 cm), 139 (g., 3,5×? cm), 141 (ž., ?). 144 (ž., ?).
17. Paežeris, k. 147 (g., ?).
18. Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 5 (g., 5,5×4,2 cm), 12 (g., 8,6×6 cm).
19. Paragaudis, k. B p. XXXII (g., 4,6×4 cm).
20. Paštuva, k. 24 (g., 5×3 cm).
21. Piktagalis, k. 2 (g., 5–3,8×4,7 cm).
22. Pribitka, k. 2 (g., 3,5×2,6 cm), 13 (g., 4,7×3 cm), 48 (g., 7,5×5,5 cm), 53 (2: g., 5,5×3,8 cm, 3,5×3,5 cm).
23. Pušalotai, k. 5 (g., ?).
24. Radikiai, k. 3 (g., 6,8×4,5 cm).
25. Riklikai, k. 6 p. VII (g., ?).
26. Rukliai, k. 71 (g., 5×5,5 cm), 103 (g., 4×4 cm).
27. Rumšiškės, k. 24 (g., ?), 48 (g., 6,4×4,5 cm), 56A (g., 6,3×4,5 cm), 57 (g., 4,2×4,1 cm), 60 (g., 6,1×5,6 cm), 67 (g., 4,1×3,9 cm), 73 (g., 5,2×4,4 cm), 77 (g., 4,5×3 cm), 98 (ž., 2,5×3,2 cm), 118 (g., 4,5×5,5 cm), 154 (ž., ?), 193 (g., 4×7 cm), 196 (g., ?), 234 (g., ?), 239 (g., ?).

28. Sariai, k. 9 (ž., 2,4×2 cm), 17 (g., 4,3–6,2×8,2 cm), 22 (g., ?).
29. Šilelis, k. 54 (g., 4,5×3,3 cm).
30. Šilėnai, k. 15D (g., 8,2×5,7 cm), 19 (g., 4,5×? cm).
31. Šlapgiris, k. 11 (g., 6,8×4,5 cm).
32. Tulpiakiemis, k. 58 (g., 4,5×4 cm), 97 (ž., 3,8×4 cm), 102 (g., 4,8×4 cm), 122 (g., 4,3×? cm).
33. Venciūnai, k. 6 (g., 4–6×4 cm).

KETURKAMPĖS SAGTYS (IV TIPAS)

1. Akmeniai, k. 19 p. III (g., 4,8×4,8 cm).
2. Aleknai, k. 32 (g., 4×5 cm), 33 (g., 5×6 cm).
3. Alytus, k. 21 (g., ?), 25 (g., 4,9×2,9 cm) (pav. 8:g), 50 (g., 2,8×1,8 cm), 52 (g., 4×2,5 cm), 57 (g., ?), 61 (g., 2,9×2,9 cm), 62 (g., 2,8×2,2 cm), 68 (g., 2,5×2,5 cm), 89 (g., 3,5×3,2 cm), 96 (g., 3×3 cm), 99 (g., 4×3,2 cm), 104 (ž., 2,6×1,9 cm), 163 (ž., 2,4×2,9 cm), 202 (2: g., 3,6×3,2 cm, 3,8×2,5 cm), 230 (g., 5,8×5,1 cm) (pav. 8:y), 263 (2: g., 6,3×4,2 cm, 5×2,2? cm), 324 (g., 5,4× 4 cm), 334 (g., 3,8×3,1 cm), 338 (g., 4,1×? cm), 343 (g., 4,4×3 cm), 358 (g., 3,7×2,4 cm), 383 (g., 3,5×3 cm), 390 (g., 5,7×2,8 cm), 423 (g., ?), 439 (g., 5,5×3,5 cm), 452 (g., 5×4 cm), 459 (g., 4,2×3,9 cm), 466 (g., 3,6×3 cm), 476 (g., ?), 485 (g., 3,2×2,7 cm), 488 (g., 6,1×4,2 cm), 493 (g., 3,9×3,1 cm), 496 (ž., 3,8×2,1 cm) (pav. 8:c), 500 (g., 5,2×4,9 cm) (pav. 8:i), 512 (g., 3,5×2,2 cm), 513 (g., 3,4×2,2 cm), 515 (g., 5×4,4 cm), 516 (g., 4,9×2,9 cm), 545 (g., 4,2×3,4 cm) (pav. 8:f), 558 (g., 3,4×2,2 cm), 567 (g., 4,1×1,9 cm), 568 (g., 5,3×3,5 cm), 573 (g., 4,1×3 cm), 577 (g., 5,9×4 cm) (pav. 8:h), 588 (g., 4,4×4 cm), 597 (g., 5,2×3,6 cm), 603 (g., 5,9×5,6 cm) (pav. 8:j), 606 (g., 3,3×3,2 cm) (pav.8:j), 628 (g., 3,9×2,5 cm), 634 (g., 4,3×2,5 cm), 646 (ž., 2,7×2 cm), 663 (g., 4,8×3,5 cm), 669 (g., 4×2,7 cm), 689 (g., 2,5×1,5 cm), 690 (g., ?), 694 (g., 3,3×2,3 cm), 695 (g., 2,6×1,7 cm), 697 (g., 2,1×2,1 cm) (pav. 8:b), 698 (g., ?), 699 (g., 4,6×3,6 cm), 731 (2: g., 3,9×3,7 cm, 2,2×1,6 cm), 780 (ž., 4,1–3,5×3,3 cm) (pav. 8:d), 782 (g., 4,1×2,7 cm), 783 (g., 4,8×3,6 cm), 794 (g., 2,3×1,7 cm), 795 (g., 6,3×3,1 cm), 798 (g., 2,7×2 cm), 803 (g., 3,1×2,2 cm), 807 (g., 3,3×3,1 cm) (pav. 8:e), 808 (g., 2,4×1,6 cm) (pav. 8:a), 821 (g., 6×4,8 cm), 871 (g., 3,6×3,1 cm), 904 (g., 3,2×2,5 cm), 928 (g., 3,9×3,4 cm), 929 (g., 7×5,5 cm), 940 (2: ž., 2,2×1,4 cm, 2,4×2 cm), 950 (g., 3×2 cm), 974 (g., 5,5×4,1 cm), 1023 (g., 2,7×2 cm), 1027 (3: g., 5,3×4,2 cm, 3,2×2 cm, 3×2,8 cm), 1046 (g., 3×2 cm), 1087 (g., 3,5–2,8×2,2 cm), 1100 (g., 4,8×2,6 cm), 1111 (g., 3,3×3,1 cm), 1123 (g., 3,2×2,6 cm), 1131 (g., 4,2×3,3 cm), 1142 (g., 5,7×5,2 cm).
4. Arglaičiai, k. 9 (g., 5×5 cm), 27 (2: ž., 2×2 cm, 2×1,8 cm), 40 (g., ?), 41 (g., ?), 54 (g., ?), 55 (g., 5×4 cm).
5. Aščiagalis, k. 4 (g., 3,5×3 cm).
6. Baroniškiai, k. 14 (g., 4×4 cm).
7. Bazorai, k. 13 (g., 2,8×2 cm), 16 (g., 4×4,4 cm), 22 (g., 5×4,7 cm), 24 (g., 6×5,4 cm), 29C (g., 4×3 cm), 57 (ž., 4,4×2,5 cm).
8. Bečiai, k. 21 (g., 4×2,7 cm), 85 (g., 3,5×3,1 cm).
9. Didžiasalis, k. 3 (g., 4×2 cm), 7 (g., 3,5×2,7 cm), 10 (g., 5,3×3 cm).
10. Diktarai, k. 36 (ž., 2,9×2,6 cm), 91 (g., 2×2 cm).
11. Dvarviečiai, k. 1 (g., 4,7×3,7 cm).
12. Galkančiai, k. 11 (g., 3,2×3,7 cm).
13. Gėluva, k. 27 (g., 2,5×3,3 cm), 38 (g., 4,5×3,5 cm), 122 (g., 5×3 cm), 275 (ž., 2×2 cm), 280 (g., 5×? cm), 289 (ž., 3,6×2,3 cm).
14. Griežė II, k. 9 (g., 4,2×4,2 cm), 13 (ž., ?).
15. Jakštaičiai, k. 68 (g., 2,2×2,5 cm), 102 (g., 6,5×5,3 cm), 191 (g., 4,5×4,3×3,5 cm), 195 (g., 2,4×2 cm).
16. Karmėlava, k. 30 (g., ?), 56 (g., 5,3×4,4 cm), 66 (g., 5,1×3,2 cm), 69 (g., 3×2,1 cm), 70 (g., 4,5×4,3 cm), 88 (ž., 2,7×1,9 cm), 106 (2: g., 4,4×? cm, 3×2 cm), 109 (g., 5,2×4,7 cm), 114 (g., 4,3×2,3 cm), 117 (g., 4,8×2,8 cm).
17. Kavarskas, k. 84 (g., 3,5×3,7 cm).
18. Kejėnai, k. 5 (g., 3,9×3 cm), 30 (g., 3,2×4,4 cm), 58 (ž., 4×2 cm), 63 (g., 4,2×2,3 cm), 70 (g., 3,2×2,5 cm).
19. Kernavė, k. 197 (g., 1,7×1,8 cm), 203 (g., 3,6×4 cm).
20. Kivyliai, k. 4 (g., ?), 5 (ž., ?), 7 (ž., ?), 8 (g., ?).
21. Kybartiškė, k. 1 p. I (g., 2,9×2,5 cm).
22. Kriemala, k. 3 (g., ?),
23. Krūminiai, k. 20 (g., ?), 24 (g., 6,3×4,2 cm).
24. Kuršai, k. 7 (g., 5,3×3,8 cm), 17 (g., 4,1×4,7 cm), 38 (g., 3,2×4,4 cm), 44 (g., 3,7×2,3–2,6 cm).
25. Liepiniškės, k. 13 (g., 2,6×2,7 cm), 33 (ž., 2×? cm), 56 (g., 3,5×2,3 cm).
26. Mažeikiai, k. 90 (ž., 3×2,5 cm), 141 (g., 2,5×1,5 cm), 154 (g., 3,5×2,5? cm), 186 (g., 3×2,8 cm).
27. Mozūrai, k. 7 (g., 6,3×2,4 cm).
28. Narkūnai, k. 3 (g., ?), 6 (g., ?), 8 (g., ?).
29. Norkūnai, k. 7 (g., 4,6×3,9 cm), 8 (ž., 2,5×3,1 cm).
30. Obeliai, k. 129 (g., 4,5×3,3 cm), 131 (g., ?), 142 (g., 3,8×2,7 cm), 148 (g., ?), 154 (g., 3,5×4 cm).
31. Pagiegala, k. 25 (g., 3×3 cm).
32. Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 25 (g., 5,8×3,5 cm), 30 (g., 6,1×5 cm).
33. Papelkiai, k. 5 (g., ?).
34. Paprūdys, k. 25 (g., 2,5×3 cm), 26 (g., 3×3,3 cm).
35. Paragaudis, k. A p. XXXII (g., 3,3×3,6 cm).
36. Pavirvytė, k. 149 (ž., 1,8×2 cm), 166 (g., 2×2 cm), 176 (g., 3,5×3 cm).
37. Pelyšėlės, k. 1 (ž., ?).
38. Piktagalis, k. 9 (g., 4,5×1,9 cm), 16 (g., 4,5×4,7 cm), 27 (g., 3,5×2,3 cm).
39. Plaučiškiai, k. 4 p. VII (g., 2,1×1,7 cm), 10 p. VII (ž., 3,8×2,3 cm).
40. Pribitka, k. 1 (g., 3,4×2,4 cm), 2 (g., 2×2,5 cm), 16 (g., 3,5×2,7 cm), 17 (g., 4×4,7 cm), 61 (g., 2,7×2,8 cm).
41. Pumpurai, k. 13 (ž., 6,1×2,4 cm), 20 (g., 4×3,1 cm), 21 (g., 4“3,5 cm).
42. Pupyniai, k. 1 (2: g., 3,1×3,4 cm), 5 (g., 2,7×2,5 cm).
43. Radikiai, k. 47 (g., 2,3×3,2 cm), 52 (g., 2,5×1,6 cm).
44. Radžiūnai, k. 3 (g., ?).
45. Riklikai, k. 6 p. VII (g., ?), 17 p. VII (g., ?).
46. Rukliai, k. 15 (g., 4×6 cm), 24 (g., 3×2 cm), 30 (g., 3×3,5 cm), 58 (g., 3,5×3 cm), 62 (g., 3×3 cm), 70 (g., 3×3 cm), 76 (g., 2,3×2,3 cm), 89 (g., 3,5×2 cm), 90 (g., 4×3 cm).
47. Rumšiškės, k. 11 (g., 4,6×3,1 cm), 13 (g., 2,8×2,2 cm), 25 (g., 2,4×2,2 cm), 30 (ž., 4,2×2,3 cm), 38 (g., 2,3×1,7 cm), 52 (g., 2×1,5 cm), 56 (g., 2,5×2,5 cm), 56a (g., ?), 60 (g., 4×3,4 cm), 64 (g., 4,5×2,3 cm), 67 (ž., 2,4×2,7 cm), 77 (g., ?), 78 (ž., 3,5×3,3 cm), 91 (ž., 2,5×2,8 cm), 110 (ž., 2×3 cm), 112

(g., 2,5×? cm), 118 (g., 2,4×3 cm), 122 (2: g., 3×3,2 cm, 3,5×4 cm), 156 (2: g., 2×2,5 cm, 3,5×4 cm), 161 (ž., 2,5×2,8 cm), 167 (g., 6,5×4,5 cm), 183 (g., 3×4,5 cm), 196 (g., 2,3×3,2 cm), 204 (g., 2,5×2,2 cm), 207 (g., ?), 212 (2: 3×3,5 cm, 2,5×? cm), 213 (ž., ?), 218A (g., 5,5×2,3 cm), 218B (g., 5,5×2,3 cm), 232 (g., 2,6×4 cm), 234 (g., 3,3×3,2 cm), 236 (g., 4×5,8 cm), 242 (g., 2,8×3 cm).

48. Ruseiniai, k. 12 (ž., 2,2×3,8 cm), 35 (g., 3×3,6 cm).
49. Rusnė, k. 32 (g., 3,2×2,3 cm).
50. Sariai, k. 55 (g., ?), 66 (ž., 2×2 cm).
51. Skrebinai, k. 10 (g., 5×5 cm), 11 (g., 6,2×4,3 cm), 14 (g., 8,4×5,2 cm), 19 (g., ?), 25 (g., 3,8×3,9 cm), 43 (g., 3,5×3,2 cm), 58 (g., 2,5×2,5 cm), 72 (g., 6×6 cm), 76 (g., 3×3,5 cm), 79 (g., 3,3×2,5 cm), 83 (g., 3×2 cm), 97 (ž., 4,7×2,2 cm), 98 (g., 5,5×4,2 cm), 108 (g., 5×5 cm), 152 (g., 3×2,5 cm).
52. Šilelis, k. 1 (g., 2,5×2,9 cm), 23 (g., 2,7×2,3 cm), 59 (g., 4×3,6 cm).
53. Šilėnai, k. 1 (g., 4,5×3,2 cm).
54. Šlapgiris, k. 14 (g., 2,5×2 cm), 19 (g., 4,2×3,3 cm).
55. Šulaičiai, k. 11 (g., 4×3 cm), 18 (g., 6,7×7,5? cm), 20 (2: g., 4,5×4 cm, 2,6×2,5 cm), 24 (g., 3×3,7 cm).
56. Tiltagaliai, k. 14 (g., 4,2×4 cm).
57. Tulpiakiemis, k. 70 (g., 3,3×2,5 cm), 84 (g., 3,4×3 cm), 93 (2: g., 2,8×3 cm), 96 (g., 4,5×2 cm), 101 (g., 3,5×2,5 cm), 102 (g., 3,5×2,8 cm), 121 (g., 3×3 cm), 122 (g., 2×2,5 cm), 147 (g., 2,6×2,1 cm).
58. Uliūnai, k. 40 (g., 4×3,3 cm).
59. Venciūnai, k. 6 (g., 4×2,5 cm).
60. Vinkšniniai, k. 17 (g., 5,6×5,5 cm), 33 (g., 3×2,5 cm).
61. Žalakiai, k. 3 (g., 6,5×3 cm), 15 (g., 2,1×1,5 cm).

DVINARĖS SAGTYS (V TIPAS)

1–oji atmaina

1. Alytus, k. 521 (ž., 3×? cm).
2. Bazorai, k. 30 (g., 5×3,5 cm) (pav. 9:b), 42 (ž., 4,2×4,3 cm) (pav. 9:a).
3. Bečiai, k. 71 (ž., 3,4×3 cm).
4. Diktarai, k. 27 (2: g., 6,5×3,5 cm, ž., 5,5×3,8 cm), 44 (g., 4,5×4,2 cm), 81 (g., ?), 101 (g., 3,8×3,2 cm).
5. Kuršai, k. 18 (g., 1,8×3 cm).
6. Liepiniškės, k. 36 (ž., 4,4×4,2 cm).
7. Obeliai, k. 93 (g., 3,7×2,7 cm).
8. Paežeris, k. 145 (ž., ?).
9. Piktagalis, k. 35 (ž., 2,5×2,2 cm).
10. Riklikai, k. 10 p. II (ž., 4×3,7 cm).
11. Rukliai, k. 103 (g., 4×4 cm).
12. Vembūtai, k. 3 (g., ?).
13. Vinkšniniai, k. 8 (g., 3,6×3,3 cm).

2–oji atmaina

1. Aleknai, k. 41 (ž., 6,2×5 cm).
2. Alytus, k. 32 (ž., 2,9×2,4 cm) (pav. 10:a), 371 (g., 4,6×4,1 cm).
3. Bazorai, k. 43 (g., 3,1×3,2 cm) (pav. 10:b).
4. Bečiai, k. 40 (ž., 5,8×5,2 cm).
5. Diktarai, k. 38 (ž., 3,5×3,7 cm).
6. Kejėnai, k. 41 (g., 2,7×2,4 cm).
7. Obeliai, k. 154 (ž., 2,7×3,6 cm).
8. Šulaičiai, k. 22 (ž., 3,9×4,1 cm).
9. Uliūnai, k. 40 (ž., ?).

3–ioji atmaina

1. Akmeniai, k. 8 p. II (ž., 4,6×5,5 cm).
2. Arglaičiai, k. 27 (2: ž., 2×1,5 cm, 2×2 cm).
3. Ažugiriai, k. 14 (ž., 5,5×4,5 cm), 21 (ž., 4,3×3,3 cm).
4. Bazorai, k. 46 (ž., 3,1×2,8 cm) (pav. 11).
5. Bieriai, k. 8 (ž., 3,1×3,2 cm).
6. Diktarai, k. 36 (ž., 3,5×3,5 cm).
7. Karmėlava, k. 46 (g., 3×2,2 cm), 92 (ž., 4,9×4,1 cm).
8. Kuršai, k. 5 (g., 2,4×2,8 cm).
9. Pumpurai, k. 23 (g., 2,3×1,9 cm).
10. Rumšiškės, k. 80 (g., 3,6×2,5 cm), 250 (ž., ?).
11. Skrebinai, k. 11 (g., 6,2×4,5 cm).
12. Tiltagaliai, k. 4 (ž., 3,8×2,4 cm).
13. Tulpiakiemis, k. 47 (g., 4,5×4,5 cm), 74 (ž., 3,4×3 cm).

4 –oji atmaina

1. Alytus, k. 935 (ž., 3,8×2,3 cm), 998 (ž., 3,5×2,2 cm) (pav. 12), 1122 (ž., 3,6×2,2 cm).
2. Griežė II, k. 10 (ž., ?).
3. Karmėlava, k. 37 (ž., 3,9×2,3 cm).
4. Kavarskas, k. 92 (ž., 3,3×2,2 cm).
5. Mažeikiai, k. 30 (ž., 3,5×2 cm), 82 (ž., 3,5×2 cm).
6. Pavirvytė, k. 177 (ž., 3,5×2 cm).
7. Rukliai, k. 68 (ž., 3,5×2 cm).
8. Rumšiškės, k. 180 (ž., 3,5×2,2 cm), 184 (ž., ?), 211 (ž., 3,5×2,3 cm).
9. Skrebinai, k. 12 (ž., 3,5×2 cm).
10. Žalakiai, k. 8 (ž., 3,5×2,5 cm).

5–oji atmaina

1. Alytus, k. 30 (ž., 2,9×1,7 cm) (pav. 13:a), 149 (2: ž., 2,5×1,8 cm), 263 (2: ž., 2,5×1,7 cm) (pav. 13:a).
2. Arglaičiai, k. 32 (ž., 2,8×1,9 cm).
3. Bazorai, k. 58 (ž., 2,5×1,9 cm).
4. Didžiasalis, k. 9 (ž., 2,6×1,5 cm).
5. Diktarai, k. 60 (ž., 2×1,5 cm).
6. Jakštaičiai, k. 129 (2: ž., 2,4×1,6 cm).
7. Karmėlava, k. 26 (ž., 2,2×1,6 cm).
8. Kavarskas, k. 32 (2: ž., 2,5×1,6 cm), 138 (2: ž., 2,4×1,6 cm).
9. Kejėnai, k. 52 (2: ž., 2,5×1,7 cm).
10. Kuršai, k. 10 (2: ž., 2,2×1,7 cm).
11. Mažeikiai, k. 65 (ž., 2,4×1,6 cm).
12. Piktagalis, k. 9 (2; ž., 2×1,7 cm).
13. Pupyniai, k. 3 (ž., 2,2×1,6 cm).
14. Rukliai, k. 102 (2: ž., 2,3×1,5 cm).

15. Rumšiškės, k. 207 (2: ž., ?).
16. Skrebinai, k. 78 (ž., 2×,2 cm).
17. Uliūnai, k. 70 (2: ž., ?).
18. Varniai, k. 40 (ž., ?).

Pavienės sagtys

Apskritos (V–pI)

1. Diktarai, k. 60 (g., 5×5,5 cm).
2. Plaučiškiai, k. 3 p. IV (2: ž., sk. 3 cm).
3. Skirsnemunė, k. 14 (ž., 6,5×6 cm).

D raidės formos (V–pII)

1. Alytus, k. 663 (g., 6,6×6,1 cm).
2. Rumšiškės, k. 114 (g., 4×4,5 cm).

Profiliuotos (V–pIII)

1. Sariai, k. 17 (ž., ?).
2. Žalakiai, k. 12 (g., 4,1×5,7 cm).

V–pA

1. Alytus, k. 575 (ž., 5,3×3,9 cm) (pav. 14).

V–pB

1. Jakštaičiai, k. 185 (g., 7,5×2,7–4,3×2,8 cm).

V–pC

1. Mažeikiai, k. 47 (g., 3,2×2,5 cm).

Neaiškios (V–X) sagtys

1. Diktarai, k. 10 (g., 4,8×3,3 cm), 87 (g., 5,6×5 cm).
2. Ruseiniai, k. 14 (sidabr., 3,2×2,9 cm).

Neaiškios sagtys (X)

1. Akmeniai, k. 16 p. III (g., ?).
2. Aleknai, k. 25 (g., 5×4 cm), 33 (g., 3×2,5 cm), 34 (ž., ?), 38 (g., 4×3 cm).
3. Alytus, k. 7 (2: g., 2,9×2,1 cm, fragm.), 32 (g., ?), 39 (g., ?), 65 (ž., 2,6×1,8 cm), 71 (g., 3,5×3,3 cm), 79 (g., ?), 100 (g., ?), 110 (g., ?), 123 (g., ?), 149 (g., ?), 177 (g., ?), 288 (g., 4,1×3,1 cm), 366 (g., ?), 367 (2: g., 3,5×3 cm, fragm.), 401 (2: ž., ?, g., ?), 460 (g., ?), 462 (2: g., 3,4×3,3 cm, 4,6×3,9 cm), 480 (g., ?), 481 (2: g., ?), 484 (g., ?), 500 (g., ?), 521 (g., ?), 534 (g., ?), 539 (g., 3,4×2,5 cm), 550 (4: g., 5,4×3,9 cm, 2,9×2,3 cm, 3,3×2,9 cm, 5,8×2,3 cm), 566 (g., ?), 591 (g., ?), 606 (g., ?), 750 (2: g., ?), 758 (g., ?), 918 (g., ?), 995 (g., ?), 1039 (g., ?), 1048 (2: g., 4,1×2,9 cm, 2,6×2,3 cm), 1093 (g., 2,8×1,8 cm), 1125 (g., ?).
4. Arglaičiai, k. 2 (g., 5×5 cm), 3 (g., 4×3 cm), 27 (g., 3,5×3 cm), 37 (g., ?), 46 (2: g., ?).
5. Aščiagalis, k. 1 (g., 2,5×3 cm), 2 (2: ž., 2×2,5 cm, 4×2 cm), 3 (g., 5×? cm), 5 (g., ?).
6. Ažugiriai, k. 20 (g., ?).
7. Baroniškiai, k. 10 (2: g., 3,5×4,5 cm, 4,3×5,1 cm).
8. Bazorai, k. 25 (g., ?), 29C (g., ?), 36 (g., ?), 62 (g., ?), 64 (g., ?), 65 (g., ?).
9. Bečiai, k. 67 (g., ?).
10. Didžiasalis, k. 6 (g., 3,5×2,5 cm).
11. Gailiakiemis, k. 2 (g., ?).
12 Galkančiai, k. 21 (ž., 2,2×1,8 cm).
13. Gėluva, k. 42 (g., ?), 82 (g., ?), 83 (g., ?), 88 (g., ?), 177 (g., ?), 181 (g., ?), 239 (g., ?), 293 (g., ?), 339 (g., ?), 345 (g., ?), 365 (ž., 2,5×1,8 cm).
14. Graužiai, k. 30 (ž., 2,1×1,8 cm).
15. Jutkonys, k. 2 (g., 6×5 cm), 5 (g., 2×2,8 cm), 6 (g., 2,7×2,2 cm).
16. Kavarskas, k. 87 (g., ?), 121 (g., ?), 138 (g., ?), 139 (g., ?).
17. Kejėnai, k. 10 (g., ?), 49 (g., 3,1×2,1 cm).
18. Kriemala, k. 12 (g., ?), 14 (g., ?).
19. Krūminiai, k. 13 (g., ?).
20. Kuršai, k. 1 (g., ?), 4 (g., ?), 9 (g., ?), 15 (g., 3,8×4,5 cm), 20 (g., 4,1×6,1 cm), 22 (g., 4,2×4,1 cm), 30 (g., ?), 45 (ž., 2,7×4,8 cm), 53 (g., 3×2,5 cm).
21. Lygalaukiai, k. 4 (g., ?).
22. Mažeikiai, k. 58 (g., ?).
23. Meldiniai, k. 6 (g., ?).
24. Narkūnai, k. 4 (2: ž., ?, g., ?).
25. Obeliai, k. 63 (g., sk. 2,3 cm).
26. Onciškiai II, k. 11 (ž., sk. 2,5 cm).
27. Paketuriai, k. 24 (g., ?).
28. Pakritižis, k. 2 (g., ?).
29. Palanga (Birutės kalnas), k. 25 (g., 3×2,4 cm).
30. Palanga (Žemaičių kalnelis), k. 45 (g., ?).
31. Paprūdys, k. 4 (3: g., 4,3×3,5 cm, 4,5×3,5 cm, 5×3 cm), 8 (ž., ?), 27 (g., ?).
32. Paštuva, k. 3 (g., ?), 6 (2: g., 2,1×? ×m, sk. 3,5 cm), 7 (g., ?), 13 (g., ?), 20 (g., ?).
33. Poškaičiai, k. 1 (g., ?).
34. Pribitka, k. 15 (2: ž., ?, g., 5,3×2,9 cm), 37 (g., 4,1×3,5 cm), 56 (g., ?).
35. Pupasodis, k. 1 (g., 3,9×2,6 cm), 3 (g., ?).
36. Radikiai, k. 4 (ž., 4,3×2,8 cm), 8 (g., 4,3×2,9 cm), 12 (g., 2,2×1,7 cm), 18 (g., ?), 37 (g., 3,3×3,9 cm), 49 (g., ?), 58 (ž., ?); 1967 m.: k. 7 (g., ?).
37. Riklikai, k. 1 p. VI (g., ?), 5 p. VII (g., ?), 13 p. VII (g., ?), 19 p. VII (g., ?).
38. Rukliai, k. 57 (g., ?), 75 (g., ?).
39. Rumšiškės, k. 1 (g., ?), 15 (g., ?), 24 (g., ?), 44 (g., ?), 46 (g., ?), 76 (g., ?), 90 (g., 3×2 cm), 94 (g., ?), 98 (g., ?), 99 (g., 2,3×3 cm), 106 (g., 3×1,5 cm), 110 (g., ?), 130

(g., sk. 2,5 cm), 131 (g., ?), 140 (2: g., ?), 162 (g., ?), 171 (g., ?), 185 (g., ?), 186 (g., ?), 197 (g., sk. 3 cm), 198 (g., ?), 203 (g., ?), 222 (g., 3×3 cm), 227 (g., ?), 233 (g., ?), 242 (g., ?), 245 (g., ?).

40. Ruseiniai, k. 12 (g., ?), 50 (g., 2×2,5 cm).
41. Sariai, k. 9 (2: g., 5,5×6,6 cm, 4,4×5,5 cm), 17 (g., ?), 81 (g., ?).
42. Skrebinai, k. 22 (g., ?), 23 (2: g., ?), 52 (g., ?), 61 (g., ?).
43. Stripiniai II, k. 18 (2: g., 3×2 cm, 2×2 cm).
44. Šiauliai, k. 2 (g., ?), 3 (g., ?).
45. Šilelis, k. 1 (g., ?), 13 (g., ?), 36 (g., ?), 38 (g., sk. 4,5 cm), 42 (ž., ?), 50 (g., ?), 58 (g., ?), 65 (g., 2,5×2,2 cm), 69 (g., ?), 83 (g., ?).
46. Tulpiakiemis, k. 74 (g., ?), 113–114 (2: g., 4,5×4,5 cm, 4,5×4,5 cm), 121 (g., 6×2,7 cm).
47. Uliūnai, k. 48 (g., ?).
48. Valatkiškės, k. 1 (g., ?).
49. Vinkšniniai, k. 19 (g., ?).
50. Žiliai, k. 6 (ž., ?), 7 (g., ?), 31–32 (g., ?).
51. Žuvyčiai, k. 9 (g., sk. 3,7 cm).

2 priedas

TYRINĖTŲ XIV–XVII A. KAPINYNŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Kapinynas	Rajonas	Archeologas	Kasinėjimo metai	Ištirtų kapų skaičius	Kapai su sagtimis
1.	Akmeniai	Kelmės	M.Michelbertas	1967–1968	39	3
2.	Aknystėlės	Utenos	V.Urbanavičius	1977	4	0
3.	Aleknai	Raseinių	D.Bešėnienė	1977	64	10
4.	Alytus		E.Svetikas	1984–1986	1152	186
5.	Alovė	Alytaus	E.Volteris	1888	150	20
6.	Arglaičiai	Raseinių	A.Tautavičius, B.Tautavičienė	1979	56	15
7.	Arnėnai	Molėtų	A.Tautavičius	1965	4	0
8.	Aščiagaliai	Panevėžio	O.Kuncienė	1982	23	5
9.	Aukštadvaris (Gudeliai)	Pakruojo	B.Salatkienė	1989	5	0
10.	Ažugiriai	Utenos	V.Urbanavičius	1976	56	5
11.	Balsupiai	Marijampolės	T.Ostrauskas	1994	1	0
12.	Barinė	Panevėžio	A.Petrulienė	1981–1982	2	0
13.	Baroniškiai	Panevėžio	A.Petrulienė	1983	37	3
14.	Bazorai	Alytaus	E.Svetikas	1981	65	24
15.	Bečiai	Ukmergės	G.Zabiela	1985	87	13
16.	Berklainiai	Pasvalio	M.Michelbertas	1970	3	0
17.	Bieriai	Ukmergės	V.Urbanavičius	1984	14	2
18.	Bubiai	Šiaulių	?	?	1	0
19.	Budraičiai	Kelmės	J.Markelevičius	1974	4	0
20.	Buivėnai	Kupiškio	P.Tebelškis	1983	13	0
21.	Buniškiai	Lazdijų	O.Kuncienė	1983	16	0
22.	Čivai	Kupiškio	S.Juodelis	1979	8	0
23.	Daubariai	Mažeikių	A.Varnas	1975	8	2
24.	Didžiasalis	Lazdijų	E.Svetikas	1982	10	5
25.	Diktarai	Anykščių	V.Urbanavičius	1976–1977	88	19
26.	Dvarviečiai	Kelmės	V.Urbanavičius	1966	4	3
27.	Elniškiai	Kupiškio	A.Varnas	1981	10	0
28.	Eržvilkas	Tauragės	P.Kulikauskas	1958	7	0
29.	Flerijoniškė	Kelmės	J.Markelevičius	1974	8	0
30.	Gaidžiai	Molėtų	E.Butėnienė	1983	2	0
31.	Gailiakiemis	Kėdainių	M.Černiauskas	1979	2	1
32.	Gajūnai	Biržų	D.Bešėnienė	1978	140	4
33.	Galkančiai	Telšių	L.Valatkienė	1978	21	6
34.	Gėluva	Raseinių	V.Urbanavičius	1974	373	19
35.	Gervėnai	Šiaulių	V.Urbanavičius	1974	12	0
36.	Giluičiai	Alytaus	E.Svetikas	1983	7	0
37.	Graužiai	Kėdainių	V.Urbanavičius	1969	34	3
38.	Griežė	Mažeikių	A.Varnas	1981	15	4
39.	Gudiškiai	Anykščių	G.Zabiela	1993	24	0
40.	Gumbiškiai	Rokiškio	S.Juodelis	1971	7	0

Eil. Nr.	Kapinynas	Rajonas	Archeologas	Kasinėjimo metai	Ištirtų kapų skaičius	Kapai su sagtimis
41.	Jakštaičiai	Šiaulių	V.Urbanavičius	1972	215	8
42.	Jonelaičiai	Šiaulių	V.Urbanavičius	1973	1	0
43.	Juškėnai	Zarasų	V.Urbanavičius	1970	4	0
44.	Jutkiai	Rokiškio	S.Juodelis	1973	14	2
45.	Jutkonys	Panevėžio	A.Gedeikis	1990–1991	11	3
46.	Kaimeliai	Lazdijų	O.Kuncienė	1984–1985	60	0
47.	Kalesninkai	Alytaus	A.Rybelis, E.Svetikas	1977–1983	34	0
48.	Karaliūniškiai	Kupiškio	S.Juodelis	1978	12	0
49.	Karmėlava	Kauno	K.Rickevičiūtė	1975–1977	124	35
50.	Kartena	Kretingos	V.Nagevičius	1909	4	0
51.	Kaunas (Šv.Gertrūdos bžn.)		A.Juknevičius	1988	31	0
52.	Kavarskas	Anykščių	V.Urbanavičius	1974–1975	178	8
53.	Kejėnai	Raseinių	J.Antanavičius	1970	72	11
54.	Kernavė (bažnyčios šventorius)	Širvintų	A.Jankauskas, G.Karnatka	1989–1990, 1991	258	6
55.	Kiūčiai	Panevėžio	A.Petrulienė	1986	10	0
56.	Kivyliai	Akmenės	A.Cholodinska	1975	15	4
57.	Kybartiškė	Šiaulių	M.Michelbertas	1969	21	1
58.	Kražiai	Kelmės	R. Sprainaitis	1988	18	0
59.	Kriemala	Kauno	A.Tautavičienė, V.Urbanavičius	1961	20	6
60.	Kriveikiškis	Širvintų	G.Vėlius	1994	63	4
61.	Krūminiai	Varėnos	R.Kulikauskienė	1969	26	4
62.	Kukiai	Mažeikių	V.Valatka	1973	17	3
63.	Kuosėnai	Kupiškio	S.Juodelis	1977	2	0
64.	Kuršai	Telšių	L.Valatkienė	1987	54	19
65.	Laičiai	Pakruojo	E.Butėnienė	1975	17	0
66.	Latveliai	Rokiškio	S.Juodelis	1960, 1962	63	1
67.	Leipalingis	Lazdijų	E.Svetikas	1982	101	0
68.	Liepiniškės	Utenos	V.Urbanavičius	1971	100	9
69.	Likpetriai	Panevėžio	O.Kuncienė	1981	12	0
70.	Liliūnai	Kėdainių	M.Černiauskas	1978–1979	2	0
71.	Liškiava	Varėnos	J.Markelevičius	1975	3	0
72.	Luknė	Skuodo	P.Kulikauskas	1948	5	2
73.	Luokė	Telšių	G.Zabiela	1990	2	0
74.	Lygalaukiai	Zarasų	V.Urbanavičius	1978	4	1
75.	Maironiai	Kelmės	J.Markelevičius	1974	6	1
76.	Makrickai	Marijampolės	A.Kuncevičius	1983	10	0
77.	Maniuliškės	Zarasų	V.Urbanavičius	1978	4	0
78.	Mankaviškiai	Kaišiadorių	A.Lisanka	1971	8	5
79.	Mankūnai	Alytaus	E.Svetikas	1983	3	0
80.	Masteikiai	Kauno	A.Varnas	1993–1994	60	10
81.	Mažeikiai	Šiaulių	I.Vaškevičiūtė	1985, 1988–1989	204	14
82.	Meldiniai	Pakruojo	P.Baleniūnas, E.Butėnienė	1939, 1974	22	1
83.	Mozūrai	Kauno	R.Kulikauskienė	1956	13	2
84.	Narkūnai	Utenos	A.Luchtanas, R.Kulikauskienė	1976–1977	11	4
85.	Nendriniai	Marijampolės	A.Merkevičius	1965–1966	3	0
86.	Noriūnai	Kupiškio	P.Tebelškis	1993	9	0
87.	Norkūnai	Prienų	V.Daugudis	1964–1965	34	6
88.	Noruišiai	Kelmės	J.Markelevičius	1974	4	0
89.	Obeliai	Ukmergės	V.Urbanavičius	1978–1983	105	25
90.	Onciškiai	Lazdijų	J.Markelevičius	1974	33	1
91.	Paežeris	Šilalės	A.Tautavičius	1966	14	2
92.	Pagermantis	Telšių	V.Valatka	1960	2	1
93.	Pagiegala	Panevėžio	O.Kuncienė	1981–1982	30	3
94.	Pajuostis	Panevėžio	M.Michelbertas	1971–1974	92	0

Eil. Nr.	Kapinynas	Rajonas	Archeologas	Kasinėjimo metai	Ištirtų kapų skaičius	Kapai su sagtimis
95.	Pakalniškiai	Kauno	?	1911	41	19
96.	Pakapiai	Kauno	P.Baleniūnas	1939	25	0
97.	Paketuriai I	Kupiškio	A.Varnas	1980	42	4
98.	Paketuriai II	Kupiškio	P.Tebelškis	1986	9	1
99.	Pakiršinys	Radviliškio	M.Černiauskas	1978	3	0
100.	Pakritižis	Panevėžio	J.Markelevičius	1975	6	2
101.	Pakubėtiškiai	Molėtų	E.Butėnienė	1983	1	0
102.	Palanga (Birutės kalnas)		V.Žulkus	1983	3	1
103.	Palanga (Birutės kalno gyvenvietė)		V.Žulkus	1990	1	0
104.	Palanga (Naglio kalnas)		V.Žulkus	1978	32	0
105.	Palanga (Žemaičių kalnelis)		V.Žulkus	1990–1991	58	9
106.	Papalazdijai	Lazdijų	O.Kuncienė	1983	13	0
107.	Papelkiai	Šiaulių	J.Markelevičius, R.Olišauskas	1973	11	1
108.	Paprūdys	Raseinių	A.Tautavičius	1979	34	5
109.	Paprūdžiai	Kupiškio	S.Juodelis	1979	19	0
110.	Paragaudis	Šilalės	M.Michelbertas	1991	2	2
111.	Pastrėvys	Trakų	A.Tautavičius	1951	11	0
112.	Pašiliai	Panevėžio	J.Markelevičius	1975	4	0
113.	Paštuva	Kauno	J.Puzinas	1936	24	6
114.	Pavirvytė	Akmenės	I.Vaškevičiūtė	1984	38	4
115.	Pelyšėlės	Anykščių	E.Butėnienė	1986	3	2
116.	Pernarava	Kėdainių	K.Rickevičiūtė	1986–1989	36?	1
117.	Piktagalys	Anykščių	V.Urbanavičius	1970	42	8
118.	Piliuona	Kauno	O.Kuncienė	1956	18	0
119.	Plaučiškiai	Pakruojo	S.Patkauskas	1978	76	6
120.	Plukiai	Panevėžio	A.Lisanka	1974	18	0
121.	Plundakiai	Kupiškio	P.Tebelškis	1984	28	0
122.	Ponkiškiai	Alytaus	E.Svetikas	1983	19	0
123.	Poškaičiai	Raseinių	P.Kulikauskas	1937	3	1
124.	Poškonys	Šalčininkų	G.Abaravičius	1992	2	0
125.	Pribitka	Plungės	A.Merkevičius	1981–1982	62	16
126.	Pumpurai	Mažeikių	A.Merkevičius	1974–1975	48	8
127.	Pupasodis	Alytaus	E.Svetikas	1983	5	2
128.	Pupiniai	Telšių	P.Kulikauskas	1948	6	5
129.	Purvai	Biržų	A.Lisanka	1976	4	0
130.	Pušalotai	Molėtų	O.Kuncienė	1959	6	1
131.	Radikiai	Kauno	K.Gabriūnaitė, J.Antanavičius	1959, 1967	103	11
132.	Radžiūnai	Kupiškio	S.Juodelis	1979	4	1
133.	Raginėnai	Radviliškio	M.Černiauskas	1978	3	0
134.	Rakėnai	Zarasų	M.Michelbertas	1966	1	0
135.	Repengiai	Kėdainių	D.Bešėnienė	1976	37	0
136.	Riklikai	Anykščių	A.Tautavičius	1969	78	9
137.	Rudžiai	Kėdainių	A.Lisanka	1976	22	0
138.	Rukliai	Utenos	D.Ribokas	1988–1991, 1993–1994	106	19
139.	Rumšiškės	Kaišiadorių	A.Tautavičius, A.Merkevičius, M.Michelbertas, P.Tebelškis	1961–1963,1983	257	88
140.	Ruseiniai	Kėdainių	P.Baleniūnas, V.Urbanavičius	1939,1968–1969	67	4
141.	Rusnė	Šilutės	R.Sprainaitis	1984, 1991	32	4
142.	Sankonys	Lazdijų	P.Kulikauskas	1938	16	0
143.	Sariai	Švenčionių	O.Kuncienė	1970–1971	81	10

Eil. Nr.	Kapinynas	Rajonas	Archeologas	Kasinėjimo metai	Ištirtų kapų skaičius	Kapai su sagtimis
144.	Simnas (bažnyčia)	Alytaus	D.Baliliūnaitė	1992	8	0
145.	Skėriai	Mažeikių	V.Valatka	1972	33	4
146.	Skirsnemunė	Jurbarko	S.Urbanavičienė	1988	20	2
147.	Skovagaliai	Alytaus	E.Svetikas	1983	4	0
148.	Skrebinai	Jonavos	V.Urbanavičius	1970	153	23
149.	Slavikai	Šakių	V.Urbanavičius	1985	22	0
150.	Sniegiškės	Zarasų	S.Juodelis	1976	5	0
151.	Strazdžiai	Biržų	A.Lisanka	1976	25	0
152.	Strėva	Trakų	V.Daugudis	1959	1	0
153.	Stripiniai I	Skuodo	A.Lisanka	1975	87	1
154.	Stripiniai II	Skuodo	A.Lisanka	1975	19	3
155.	Svėdasai	Anykščių	J.Basanavičius	1910	18	0
156.	Šapnagiai	Akmenės	A.Varnas	1979	53	4
157.	Šeimyniškėliai	Anykščių	J.Basanavičius, ?, G.Zabiela	1910, 1925, 1990	36	5
158.	Šiauliai		J.Naudužas	1954	8	2
159.	Šilelis	Kauno	K.Gabriūnaitė	1962–1965	106	18
160.	Šilėnai	Vilniaus	V.Holubovičius	1937	25	3
161.	Šlapgirė	Kelmės	E.Danilaitė, V.Urbanavičius	1966	20	5
162.	Štaronys	Rokiškio	S.Juodelis	1981	28	2
163.	Šukionys	Pakruojo	I.Vaškevičiūtė	1990	1	0
164.	Šulaičiai	Kėdainių	K.Rickevičiūtė	1983–1985	33	6
165.	Taikūnai	Lazdijų	J.Puzinas, E.Svetikas	1937, 1982	3	0
166.	Tiltagaliai	Panevėžio	P.Tebelškis	1988	22	2
167.	Tulpiakiemis	Ukmergės	A.Varnas, B.Sipavičienė	1979–1980,1984	148	18
168.	Tursučiai	Marijampolės	A.Merkevičius	1967	10	0
169.	Uliūnai	Panevėžio	O. Andrašiūnaitė, V.Urbanavičius	1959, 1971	79	3
170.	Vabalninkas	Biržų	J. Markelevičius	1974	2	0
171.	Valatkiškės	Raseinių	P. Kulikauskas	1950	1	1
172.	Varniai	Telšių	J.Genys	1987	30	1
173.	Varniai (Šv. Aleksandro bžn.)	Telšių	L.Valatkienė	1992	15	0
174.	Vembūtai	Telšių	V.Valatka	1975	5	1
175.	Venciūnai	Alytaus	O.Kuncienė	1965	7	1
176.	Verbūnai II	Šiaulių	A.Lisanka	1976	6	0
177.	Verkiai (Vilniaus m.)		A.Varnas	1991	3	0
178.	Vilnius (Kalnų parkas)		D.Misiukaitė	1989	19?	1
179.	Vilnius (Šv. Pranciškaus ir šv. Bernardino bžn.)		V.Daminaitis	1992	16	0
180.	Vilnius (Šv. Stepono bžn.)		A.Vaicekauskas	1993	13	0
181.	Vinkšninės	Alytaus	E.Svetikas	1987	40	4
182.	Žalakiai	Kelmės	L.Valatkienė	1980–1981	38	6
183.	Žemantiškiai	Panevėžio	J.Stankus	1980–1981	38	0
184.	Žiliai	Kupiškio	S.Juodelis	1977	33	3
185.	Žuvyčiai	Trakų	B.Lisauskaitė	1987	16	1

Akmeniai – k. 8 p. II (2: 1 I–1, 1 V–3), 16 p. III (1 X; + 1 G), 19 p. III (1 IV).

Aleknai – k. 21 (1 I–1), 25 (1 X; + 1 G), 32 (1 IV), 33 (2: 1 IV, 1 X), 34 (1 X), 38 (1 X), 41 (1 V–2), 46 (1 I–1), 49 (1 II), 52 (1 II).

Alytus – k. 7 (2: 2 X), 8 (1 II), 21 (1 IV), 25 (1 IV), 30 (1 V–5), 32 (2:1 V–1, 1 X), 39 (1 X), 50 (1 IV), 52 (1 IV), 57 (1 IV), 61 (1 IV), 62 (2: 1 III, 1 IV), 64 (1 IV; + A), 65A (1 X), 68 (1 IV), 71 (2: 2 X), 75 (1 III), 79 (1 X), 89 (1 IV), 94 (1 III), 96 (1 IV), 99 (1 IV), 100 (1 X), 104 (1 IV; + A), 110 (1 X), 123 (1 X), 149 (3: 1 X, 2 V–5), 163 (1 IV), 177 (1 X), 178 (1 III), 182 (1 III), 185 (A), 202 (2: 2 IV), 230 (1 IV), 257 (1 I–1), 263 (3: 1 IV, 2 V–5B), 288 (1 X), 294 (1 G ?), 295 (1 II), 324 (1 IV), 326 (1 II; + A), 334 (1 IV), 338 (1 IV), 343 (1 IV), 355 (1 III), 358 (1 IV), 366 (1 X; + A), 367 (2: 2 X), 371 (1 V–1), 383 (1 IV), 390 (1 IV), 393 (1 II), 401 (2?: 2 X), 408 (2: 1 I–1, 1 II), 423 (1 IV), 439 (1 IV), 441 (1 II; + 1 G), 452 (1 IV; + A), 459 (1 IV), 460 (1 X), 462 (2: 2 X), 466 (1 IV), 476 (2: 1 I–1, 1 IV; + 1 G), 477 (1 III; + 2 G), 480 (1 X), 481 (2: 2 X), 484 (1 X), 485 (1 IV), 488 (1 IV), 493 (1 IV), 496 (2: 1 III, 1 IV), 500 (2: 1 IV, 1 X), 505 (1 III), 506 (1 I–l), 507 (1 I–1), 508 (1 X), 511 (1 III), 512 (1 IV), 513 (1 IV), 515 (2: 2 IV), 516 (1 IV; + 1 G), 521 (2: 1 V–1, 1 X; + 1 G), 526 (1 II; + A), 528 (1 III), 534(1 X; + A), 539 (1 X), 541 (1 II), 545 (1 IV), 550 (4?: 4 X), 553 (2: 1 I–1, 1 III), 558 (2: 1 III, 1 IV), 560 (1 II), 566 (1 X), 567 (1 IV), 568 (1 IV; + A), 573 (1 IV), 575 (1 V–pA), 577 (1 IV), 588 (1 IV), 591 (1 X), 597 (1 IV), 602 (1 II), 603 (1 IV), 606 (2: 1 IV, 1 X), 624 (1 II), 628 (1 IV; + 1 G), 629 (1 II), 634 (1 IV), 644 (1 II), 646 (2: 1 III, 1 IV), 648 (1 II), 657 (1 I–2), 660 (1 II), 662 (1 II), 663 (2: 1 IV, 1 V–pII), 669 (1 IV), 670 (1 I–l; + 1 G), 672 (1 II), 680 (1 X; + A), 689 (1 IV), 690 (1 IV), 694 (1 IV), 695 (1 IV), 697 (1 IV), 698 (1 IV), 699 (1 IV; + 1 G), 704 (1 II), 705 (1 II; + 1 G), 708 (1 II), 711 (1 II; + A), 720 (1 II), 731 (2: 2 IV), 734 (1 I–1), 750 (2: 2 X), 758 (1 X), 760 (1 II), 776 (1 II), 780 (1 IV), 782 (1 IV), 783 (1 IV), 790 (1 III), 793 (1 II), 794 (1 IV), 795 (1 IV), 798 (1 IV), 800 (1 II), 803 (1 IV), 804 (1 II; + A), 807 (1 IV), 808 (1 IV), 809 (1 II; +A), 821 (1 IV), 830 (1 I–2), 842 (1 II), 871 (1 IV), 904 (1 IV), 916 (1 II), 918 (1 X; + 1 G), 928 (1 IV), 929 (1 IV; + A), 935 (1 V–4), 940 (2: 2 IV), 950 (1 IV), 974 (1 IV), 975 (1 II), 993 (1 II), 995 (1 X), 998 (1 V–4; + A), 1023 (1 IV), 1027 (3: 3 IV), 1039 (1 X), 1046 (1 IV), 1048 (2: 2 X), 1082 (1 III; + A), 1087 (1 IV), 1093 (2: 1 III, 1 X), 1094 (1 III), 1100 (1 IV), 1111 (1 IV), 1122 (1 V–4; + A), 1123 (1 IV), 1125 (2: 1 I–1, 1 X), 1131 (1 IV), 1138 (1 II), 1142 (2: 1 III, 1 IV), 1152 (1 II).

Alovė – k. A, C, 12, 13, 17, 24, 29, 30, 33, 35, 41, 44, 48, 78 (2), 88, 100, 111, 106, 136, 146 (2).

Arglaičiai – k. 2 (1 X), 3 (1 X), 9 (1 IV), 16 (1 II), 25 (1 II), 27 (4: 1 IV, 2 V–3, 1 X), 32 (1 V–5), 37 (1 X), 39 (1 II), 40 (1 IV), 41 (1 IV; + A), 43 (1 I–1), 46 (2: 2 X), 54 (1 IV), 55 (1 IV).

Aščiagaliai – k. 1 (1 X), 2 (2: 2 X; + A), 3 (1 X), 4 (1 IV), 5 (1 X).

Ažugiriai – k. 5 (1 I–1), 7 (1 IV), 14 (1 V–3), 20 (1 X), 21 (1 V–3; + 2 G, A).

Baroniškiai – k. 1 (1 II), 10 (2: 2 X), 14 (1 IV).

Bazorai – k. 3 (1 II), 5 (2: 1 I–1, 1 III), 13 (1 IV), 16 (1 IV), 22 (2: 1 II, 1 IV), 23 (1 III), 24 (1 IV), 25 (1 X), 29B (1 III), 29C (2: 1 IV, 1 X), 30 (1 V–1), 36 (1 X), 41 (1 I–1; + 1 G), 42 (1 V–1), 43 (2: 1 III, 1 V–2), 45 (1 I–2; + 1 G), 46 (2: 1 I–1, 1 V–3; + 1 G), 51 (1 III; + 1 G), 52 (1 I–1), 57 (1 IV), 58 (1 V–5), 62 (1 X), 64 (1 X), 65 (2: 1 III, 1 X).

Bečiai – k. 5 (1 I–2), 21 (1 IV), 32 (1 II; + A), 35 (1 I–1), 40 (1 V–2), 42 (1 V–1), 48 (1 III; + 1 G), 66 (1 III; + A), 67 (2: 1 III, 1 X; + 2 G), 68 (1 III; + A), 71 (1 V–1), 85 (1 IV), 87 (1 I–1; + A).

Bieriai – k. 8 (1 V–3), 14 (1 I–1; + 1 G).

Daubariai – k. 2 (1 I–2), 5 (1 I–2).

Didžiasalis – k. 3 (1 IV), 6 (2: 1 II, 1 X), 7 (1 IV), 9 (1 V–5A), 10 (1 IV).

Diktarai – k. 10 (1 V–X), 11 (1 I–1), 14 (2: 1 I–1, 1 III; + 1 G), 23 (1 III), 27 (2: 2 V–1; + 2 G, A), 36 (2: 1 IV, 1 V–3; + 1 G), 38 (1 V–2), 44 (1 V–1), 56 (1 II), 60 (3: 1 I–1, 1 V–5A, 1 V–pI), 62 (1 II), 75 (1 II), 81 (1 V–1), 83 (1 I–1; + 1 G), 86 (2: 1 II, 1 III; + 2 G), 87 (1 V–X), 91 (1 IV), 94 (1 III), 101 (1 V–1; + 2 G).

Dvarviečiai – k. 1 (1 IV), 2 (1 II), 3 (1 II).

Gailiakiemis – k. 2 (1 X).

Gajūnai – k. 10 (1 II), 32 (1 I–2), 38 (1 I–2), 89 (1 I–2).

Galkančiai – k. 7 (1 II), 8 (1 II), 11 (1 IV; + 2 G), 15 (1 III), 17 (1 II), 21 (1 X).

Gėluva – k. 27 (1 IV), 38 (1 IV), 42 (1 X), 82 (1 X; + A), 83 (?; + A), 88 (1 X; + A), 89 (1 II), 122 (1 IV), 177 (1 X), 181 (1 X), 239 (1 X; + A), 275 (1 IV), 280 (1 IV), 289 (1 IV), 293 (1 X), 339 (1 X; + A), 345 (1 X; + A), 363 (1 I–1), 365 (1 X).

Graužiai – k. 19 (?; + A), 30 (1 III), 33 (1 II).

Griežė II – k. 7 (?; + A), 9 (1 IV), 10 (1 V–4; + A), 13 (1 IV; + A).

Jakštaičiai – k. 62 (1 III), 68 (2: 2 IV), 102 (1 IV), 115 (1 III), 119 (1 I–1; + A), 129 (2: 2 V–5), 191 (1 IV; + 1 G), 195 (1 IV).

Jutkiai – 2(?) kapuose.

Jutkonys – k. 2 (1 X), 5 (1 X), 6 (1 X).

Karmėlava – k. 1 (1 II), 6 (1 II), 12 (1 III), 26 (1 V–5), 29 (1 III), 30 (2: 1 I–1, 1 IV; + 1 G), 37 (1 V–4), 46 (3: 2 III, 1 V–3; + 1 G), 49 (1 III), 50 (1 III), 56 (2: 1 III, 1 IV; + A), 64 (1 III), 66 (1 IV), 69 (2: 1 III, 1 IV), 70 (1 IV), 71 (1 III), 72 (1 I–1), 76 (1 I–1), 79 (2: 2 I–1), 83 (1 I–1), 87 (1 I–1), 88 (1 IV), 92 (1 V–3), 97 (1 I–1), 98 (1 II; + A), 101 (1 III), 103 (1 II), 104 (1 I–1), 105 (1 II), 106 (2: 2 IV; + 2 G), 109 (1 IV; + 1 G), 111 (2: 1 II, 1 III), 114 (1 IV), 115 (1 I–1), 117 (1 IV).

Kavarskas – k. 32 (3: 1 II, 2 V–5; + A), 84 (1 IV), 87 (1 X), 92 (1 V–4; + A), 121 (1 X), 137 (1 II), 138 (3: 2 V–5, 1 X), 139 (1 X).

Kejėnai – k. 5 (1 IV), 10 (1 X), 17 (1 III), 30 (1 IV), 41 (1 V–2; + 1 G), 42 (1 III), 49 (1 X), 52 (2: 2 V–5), 58 (1 IV), 63 (1 IV), 69 (A), 70 (1 IV; + A).

Kernavė – k. 197 (1 IV), 203 (1 IV), 219 (3: 1 I–1, 2 X), 247 (1 II), 251 (2: 2 X), 252 (1 II; + A).

Kybartiškė – k. 1 p. I (1 IV).

Kivyliai – k. 1 (A), 4 (1 IV), 5 (1 IV), 7 (1 IV), 8 (1 IV).

Kriemala – k. 2 (1 I–1), 3 (1 IV; + 2 G, A), 9 (1 III), 10 (1 IV), 12 (1 X), 14 (1 X).

Kriveikiškis – k. 25A (1 I–1; + 3 G), 25B (1 III), 26 (1 I–1; + 1 G), 34 (1 III).

Krūminiai – k. 13 (1 X), 20 (1 IV), 24 (2: 1 III, 1 IV; + 1 G, A), 26 (1 II; + 2 G).

Kukiai – 3(?) kapuose.

Kuršai – k. 1 (1 X), 4 (1 X; + 2 G), 5 (1 V–3; +2 G), 7 (1 IV; + 1 G), 9 (1 X), 10 (3: 1 III, 2 V–5), 15 (1 X), 17 (1 IV; +1 G), 18 (1 V–1; + 2 G), 20 (1 X; +1 G), 22 (1 X), 24 (1 III; + 2 G), 30 (1 X), 32 (1 III), 38 (1 IV; + 1 G), 44 (1 IV; + 1 G), 45 (1 X), 49 (1 III; + 1 G), 53 (1 X).

Latveliai – k. 2.

Liepiniškės – k. 12 (1 II), 13 (2: 1 I–1, 1 IV; + 2 G, A?), 33 (1 IV; + A), 36 (1 V–1; + A), 38 (1 I–1), 55 (1 I–1; + 3 G), 56 (1 IV; + A), 61 (1 II), 69 (1 II; + 2 G).

Lygalaukiai – k. 4 (2: 1 III, 1 X).

Luknė – k. 1, 2.

Maironiai – k. 1 (1 II).

Mankaviškiai – 5 kapuose.

Masteikiai – k. 1, 5, 16, 22, 28, 43, 45, 46, 52, 57.

Mažeikiai – k. 30 (1 V–4; + A), 47 (1 V–p.C), 57 (1 II), 58 (1 X), 63 (1 II), 65 (2: 2 V–5), 80 (1 II), 82 (1 V–4; + A), 90 (1 IV), 111 (1 II), 141 (1 IV), 154 (1 IV), 186 (1 IV), 204 (1 II).

Meldiniai – k. 6 (1 X).

Mozurai – k. 7 (1 IV), 13 (1 II).

Narkūnai – k. 3 (1 IV), 4 (2: 2 X; + 1 G), 6 (1 IV; + 2 G), 8 (2: 1 III, 1 IV; + 2 G).

Norkūnai – k. 4 (1 I–1), 7 (1 IV), 8 (1 IV), 10 (1 I–1), 22 (1 I–1), 34 (1 I–1).

Obeliai – k. 60 (1 I–1; +2 G), 63 (2: 1 I–1, l X), 80 (1 I–1; + 1 G), 83 (1 I–1; + 1 G), 93 (1 V–1), 98 (1 II; + 1 G), 106 (1 III, + 1 G), 107 (1 I–1; + 2 G), 109 (1 II; + 1 G), 129 (1 IV; +1 G), 131 (1 IV; + 2 G), 135 (1 I–1; + 1 G), 139 (1 III; + 2 G), 141 (2: 1 I–1, 1 III; + 1 G, A), 142 (1 IV; + 2 G), 144 (1 III; + A), 146 (1 II; + 1 G), 148 (1 IV; + 3 G), 150 (2: 1 I–1, 1 II; + 1 G), 151A (1 II), 151B (2: 1 I–1, 1 II; + 1 G), 153 (1 II; + 1 G), 154 (2: 1 IV, 1 V–2; + 3 G, A), 164 (1 II; + 2 G), 176 (1 III; + A).

Onciškiai II – k. 11 (1 X).

Paežerys – k. 145 (2: 1 II, 1 V–1), 147 (1 III).

Pagermantis – k. 2 (1 X; + A).

Pagiegala – k. 1 (1 II), 22 (1 II), 25 (1 IV).

Pakalniškiai – 19 kapų.

Paketuriai I – k. 24 (1 X), 26 (1 I–2), 29 (1 I–2), 36 (1 I–2).

Paketuriai II – k. 4 (1 II).

Pakritižis – k. 2 (1 X; + 1 G), 4 (1 I–1; + 2 G).

Palanga – k. 25 (1 X).
(Birutės kalnas)

Palanga – k. 5 (1 III), 12 (3: 2 I–1, 1 III), 13 (1 II),
(Žemaičių kaln.) 17 (1 I–1), 25 (1 IV), 30 (1 IV), 35 (1 I–1), 40 (1 I–1), 45 (1 X).

Papelkiai–Vizdergiai – k. 5 (1 IV).

Paprūdys – k. 4 (3 X), 8 (2: 1 I–1, 1 X; + 1 G), 25 (1 IV; + 2 G, A), 26 (1 IV), 27 (1 X).

Paragaudis – k. A p. XXXII (1 IV), B p. XXXII (1 III).

Paštuva – k. 3 (1 X), 6 (2: 2 X), 7 (1 X; + A), 13 (1 X), 20 (2: 2 X), 24 (2?: 1 III, 1 X?; + A).

Pavirvytė – k. 149 (1 IV), 166 (1 IV), 176 (1 IV), 177 (1 V–4; + A).

Pelyšėlės – k. 1 (1 IV), 2 (1 I–1).

Pernarava – k. 21 (1 II).

Piktagalys – k. 1 (1 II; + 1 G), 2 (1 III), 9 (3: 1 IV, 2 V–5), 16 (1 IV), 27 (1 IV), 35 (1 V–1), 36 (1 II), 40 (1 II).

Plaučiškiai – k. 15 p. III (1 I–2), 3 p. IV (2: 2 V–pI), 4 p. VII (1 IV), 10 p. VII (1 IV), 15 p. VII (1 I–2), 7 pl. I (1 I–2).

Poškaičiai – k. 1 (1 X).

Pribitka – k. 1 (2: 1 II, 1 IV), 2 (2: 1 III, 1 IV), 11 (1 I–1), 13 (2: 1 II, 1 III; + 1 G), 15 (2: 2 X; + 2 G), 16 (1 IV), 17 (2: pI, 1 IV; + A), 21 (1 II; + 1 G), 28 (1 I–1), 37 (2: 1 II, 1 X), 44 (1 I–1), 48 (2: 1 II, 1 III; + 1 G), 53 (2: 2 III; + 2 G), 55 (1 I–1), 56 (1 X), 61 (1 IV).

Pumpurai – k. 1 (1 I–2), 2 (1 I–1), 3 (1 I–2), 13 (1 IV), 20 (1 IV), 21 (1 IV; + A), 23 (2: 1 I–1, 1 V–3), 25 (1 I–1).

Pupasodis – k. 1 (1 X), 3 (1 X).

Pupiniai – k. 1 (1 II), 1–2 (1 IV), 3 (1 V–5), 4 (1 II), 5 (1 IV).

Pušalotai– k. 5 (1 III).

Radikiai – k. 3 (1 III), 4 (1 III; + A), 8 (1 IV), 12 (1 X), 18 (1 X), 31 (1 X), 37 (1 III), 47 (1 IV), 49 (1 X), 52 (1 IV), 7 (1967 m.) (1 X).

Radžiūnai – k. 3 (1 IV).

Riklikai – k. 2 p. I (1 II), 10 p. II (2: 1 I–1, 1 V–1; + A), 1 p. VI (1 X), 5 p. VII (1 X), 6 p. VII (2: 1 III, 1 IV), 13 p. VII (1 X), 17 p. VII (1 IV), 19 p. VII (1 X), 22 p. VII (1 II; + 1 G, A).

Rukliai – k. 11 (1 I–1; + 1 G), 15 (1 IV), 24 (1 IV), 30 (1 IV), 58 (1 IV), 62 (1 IV), 64 (1 II), 67 (1 X), 68 (1 V–4), 70 (1 IV), 71 (1 III), 73 (1 I–1), 75 (1 X), 76 (1 IV), 87 (1 IV), 89 (1 IV), 90 (1 IV), 102 (2: 2 V–5; + 1 G), 103 (2: 1 III, 1V–1; + 1 G).

Rumšiškės – k. 1 (1 X), 11 (1 IV), 13 (1 IV; + 1 G), 14 (1 II), 15 (1 X), 24 (2: 1 III, 1 X), 25 (2: 1 II, 1 IV), 27 (2: 2 X), 29 (1 I–1), 30 (2: 1 II, 1 IV), 38 (1 IV; + 1 G), 44 (1 X), 46 (1 X), 48 (1 III), 52 (1 IV), 56 (1 IV), 56a (2: 1 III, 1 IV), 57 (1 III), 60 (2: 1 III, 1 IV), 64 (1 IV), 65 (1 II), 67 (2: 1 III, 1 IV), 70 (1 II), 73 (1 III), 76 (1 X?), 77 (2: 1 III, 1 IV; + 2 G), 78 (1 IV; + A), 79 (2: 1 I–1, 1 II; + A), 80 (1 V–3; + 2 G), 85 (1 I–1), 90 (1 X), 91 (1 IV; + A), 94 (1 X), 98 (2: 1 III, 1 X), 99 (1 X), 106 (1 X), 110 (2: 1 IV, 1 X), 112 (1 IV), 113 (1 I–1), 114 (3: 2 I–1, 1 V–pII; + 1 G), 117 (1 I–1; + A), 118 (2: 1 III, 1 IV), 122 (2: 2 IV), 130 (1 X), 131 (1 X), 135 (A), 136 (1 II), 140 (2: 2 X), 143 (1 I–1), 149 (1 II; + A), 154 (1 III; + A), 156 (2: 2 IV), 161 (1 IV), 162 (1 X), 163 (1 I–1), 167 (2: 2 IV), 171 (1 X), 173 (1 II), 174 (1 I–1), 180 (1 V–4), 183 (1 IV), 184 (1 V–4; + 1 G, A), 185 (1 X; + A?), 186 (2: 1 I–2, 1 X), 191 (1 X), 193 (2: 1 II, 1 III), 196 (2: 1 III, 1 IV), 197 (1 X), 198 (2: 1 I–1, 1 X), 203 (1 X), 204 (1 IV), 207 (3: 1 IV, 2 V–5), 209 (1 I–1; + 1 G), 211 (1 V–4), 212 (2: 2 IV), 213 (1 IV; + A), 218a (1 IV), 218b (1 IV), 222 (1 X), 227 (1 X), 232 (1 IV), 233 (2: 1 I–1, 1 X), 234 (2: 1 III, 1 IV), 235 (1 I–1), 236 (2: 2 IV), 238 (1 I–1), 239 (1 III), 242 (2: 1 IV, 1 X), 245 (1 X; + 1 G, A?), 250 (1 V–3; + A).

Ruseiniai – k. 12 (2: 1 IV, 1 X; + A), 14 (1 V–X; + A), 34 (1 II), 35 (1 IV), 40 (1 II), 50 (1 X), 64 (1 I–1).

Rusnė – k. 3 (A), 4 (A), 18 (A), 32 (1 IV).

Sariai – k. 4 (1 II), 9 (3: 1 III, 2 X), 10 (1 I–1), 17 (3: 1 III, 1 V–pIII, 1 X?; + 1 G), 21 (1 I–1; + 1 G), 22 (2: 1 II, 1 III; + 1 G, A), 28 (2 G), 55 (1 IV), 66 (1 II), 79 (1 X), 81 (1 X).

Skėriai – k. 12, 16, 19, 33.

Skirsnemunė – k. 11 (?), 14 (1 V–pI).

Skrebinai – k. 2 (1 II), 10 (1 IV), 11 (1 V–3; + A), 12 (1 V–4), 14 (1 IV), 19 (1 IV), 22 (1 X), 23 (2: 2 X; + 2 G, A), 25 (1 IV), 27 (1 II), 43 (1 IV), 52 (1 X), 58 (1 IV), 61 (1 X), 72 (1 IV), 76 (1 IV; + 1 G), 78 (1 V–5), 79 (1 IV), 83 (1 IV), 94 (A), 97 (1 IV), 98 (1 IV), 100(A), 106 (G, A), 108 (1 IV), 152 (1 IV).

Stripiniai I – k. 27 (1 II; + 1 G?, A?).

Stripiniai II – k. 12 (A), 15 (1 II; + A), 16 (1 II), 18 (2: 2 X).

Šapnagiai – k. 17 (G), 18 (A), 39 (A), 53 (1 II).

Šeimyniškėliai – k. 4, 8, 12, 15, 17.

Šiauliai – k. 2, 3.

Šilelis – k. 1(2: 1 IV, 1 X), 11 (1 II), 13 (1 X), 23 (1 IV; + A), 34 (1 I–1), 36 (1 X), 38 (1 X), 40 (1 I–1), 42 (1 X), 50 (1 X), 51 (2: 2 X; + 1 G?, A), 54 (1 III), 58 (1 X), 59 (1 IV), 65 (1 X; + A), 69 (1 X), 78 (1 II), 83 (2: 1 I–1, 1 X; + 1 G).

Šilėnai – k. 1 (1 IV), 15D (2: 1 I–1, 1 III), 19 (1 III).

Šlapgirė – k. 11 (1 III; + 1 G), 12 (1 II), 14 (1 IV), 18 (2: 1 I–1?, 1 II), 19 (1 IV).

Štaronys – k. 6, 20.

Šulaičiai – k. 11 (1 IV), 18 (1 IV), 20 (2: 2 IV; + A), 22 (1 V–2), 24 (1 IV), 29 (2: 1 I–1, 1 II; + 1 G).

Tiltagaliai – k. 4 (2: 2 V–3), 14 (1 IV).

Tulpiakiemis – k. 43 (1 II), 47 (1 V–3), 58 (1 III; + 1 G), 67 (1 II), 70 (1 IV; + 1 G), 74 (2: 1 V–3, 1 X), 84 (1 IV), 93 (2: 2 IV; + 1 G), 96 (1 IV), 97 (1 III), 99 (1 II; + 1 G?), 101 (1 IV), 102 (2: 1 III, 1 IV), 113–114 (2: 2 X; + 1 G), 119 (A), 121 (2: 1 IV, 1 X; + 1 G), 122 (3: 1 I–1, 1 III, 1 IV), 126 (1 II), 147 (1 IV).

Uliūnai – k. 40 (2: 1 IV, 1 V–2), 48 (1 X), 70 (2: 2 V–5).

Valatkiškės – k. 1 (1 X).

Varniai – k. 40 (3: 2 II, 1 V–5).

Vembutai – k. 3 (1 V–1).

Venciūnai – k. 6 (2: 1 III, 1 IV).

Vilnius – k. 6A (?).

(Kalnų parkas)

Vinkšninės – k. 8 (1 V–1), 17 (1 IV; + 1 G, A), 19 (1 X), 33 (1 IV).

Žalakiai – k. 3 (1 IV; + 1 G), 8 (1 V–4; + A), 12 (1 V–pIII), 15 (1 IV), 19 (1 I–1), 20 (1 II).

Žiliai – k. 6 (1 X; + A), 7 (1 X), 31–32 (1 X).

Žuvyčiai – k. 9 (1 X; + 1 G).

ŠALTINIAI

Abaravičius G., 1993 – Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų Šalčininkų rajone, Poškonių apylinkėje, Poškonių senkapiuose ataskaita. Vilnius, 1993 // LII ASA. B. 1987.

Andrašiūnaitė D., 1959 – Uliūnų senkapio 1959 m tyrinėjimų ataskaita. // LII ASA. B. 89.

Antanavičius J., 1967 – Radikių kapinyno (Kauno raj.) 1967 m. tyrinėjimų dienoraštis // VDKM.

Antanavičius J., 1970a – Kejėnų kapinyno (Raseinių raj.) 1970 m. tyrinėjimų dienoraštis // VDKM.

Antanavičius J., 1970b – Kejėnų kapinyno radinių sąrašas // LII ASA. B. 369.

Baleniūnas P., 1939a – Meldinių kapinyno 1939 m. tyrinėjimų dienoraštis (Panevėžio apskr., Rozalimo vlsč.) // LII ASA. B. 806.

Baleniūnas P., 1939b – Pakapių (Kauno r., Babtų apyl.) kapinyno 1939 m. kasinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 606.

Baliliūnaitė D., 1993 – Archeologinių tyrimų ataskaita. Simno bažnyčia. Kaunas, 1993 // LII ASA. B. 2054.

Bešėnienė D., 1977 – Repengių senkapio (Kėdainių raj.) archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 535.

Bešėnienė D., 1978 – Aleknų senkapio (Raseinių raj.) archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1978 // LII ASA B. 594.

Butėnienė E., 1974 – Meldinių senkapio, Rozalimo apyl., Pakruojo raj., 1974 m. birželio mėn. 14 d.–birželio mėn. 29 d. tyrinėjimų dienoraštis. Vilnius, 1974 // LII ASA. B. 433.

Butėnienė E., 1975 – Laičių senkapio, Rozalimo apyl., Pakruojo raj., 1975 m. tyrinėjimų dienoraštis. Vilnius, 1975 // LII ASA. B. 583.

Butėnienė E., 1983 – Bandomojo pobūdžio archeologinių tyrinėjimų Molėtų raj., Čiulėnų apyl. dienoraštis. Vilnius, 1983 // LII ASA. B. 1092.

Cholodinska A., 1973 – Kukių kapinyno, Mažeikių raj., tyrinėjimai. 1973 // LII ASA. B. 387.

Cholodinska A., 1975 – Kivylių senkapio (Akmenės raj.) 1975 metų tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 500.

Černiauskas M., 1978 – Radviliškio raj. archeologijos paminklų tyrinėjimų 1978 metais ataskaita // LII ASA. B. 662.

Daminaitis V., 1992 – Vilniuje, Šv. Pranciškaus ir Bernardino bažnyčioje vykdytos archeologinės priežiūros-tyrimų ataskaita. Vilnius, 1993. T. 1 // LII ASA. B. 1994.

Danilaitė E., Urbanavičius V., 1966a – Dvarviečių kapinyno 1966 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 276.

Danilaitė E., Urbanavičius V., 1966b – Šlapgirio senkapis (tyrinėjimų ataskaita) // LII ASA. B. 275.

Daugudis V., 1959 – Strėvos (Bagdanonių apyl., Vievio raj.) senkapio 1959.VIII.11. bandomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 154.

Nuorodos į rankraščius pažymėtos raide „š“.

Daugudis V., 1965 – Norkūnų, Prienų raj., II piliakalnio ir gyvenvietės tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 334.

Gabriūnaitė K., 1959 – Radikių senkapio (Kauno raj.) 1959 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 106.

Gabriūnaitė K., 1962 – Šilelio (Kauno raj.) senkapio 1962 m. tyrinėjimų dienynas ir radinių sąrašas // VDKM. B. 404, 405.

Gabriūnaitė K., 1963 – Šilelio (Kauno raj.) senkapio 1963 m. tyrinėjimų dienoraštis ir radinių sąrašas // VDKM. B. 406, 407.

Gabriūnaitė K., 1964 – Šilelio kapinyno (Kauno raj.) tyrinėjimų dienoraštis // VDKM. B. 408.

Gabriūnaitė K., 1965 – Šilelio kapinyno tyrinėjimų dienoraštis // VDKM. B. 409.

Gedeikis A., 1990 – Jutkonių senkapio (Panevėžio raj.) 1990 m. tyrinėjimų ataskaita. Panevėžys, 1990 // LII ASA. B. 1772.

Gedeikis A., 1991 – Jutkonių senkapio (Panevėžio raj.) 1991 m. tyrinėjimų ataskaita. Panevėžys, 1991 // LII ASA. B. 1923.

Genys J., 1988 – Koncentracijos stovykla Varniuose, Didvyrių 6. Papildomi archeologiniai tyrimai. Klaipėda, 1988 // LII ASA. B. 1328.

Jankauskas A., 1989 – Senųjų Kernavės bažnyčių vietos archeologinių tyrinėjimų 1989 metais ataskaita. Kernavė, 1990 // LII ASA. B. 1661.

Jankauskas A., 1990 – Senųjų Kernavės bažnyčių vietų archeologinių tyrinėjimų 1990 metais ataskaita. Kernavė, 1991 // LII ASA. B. 1804 a.

Juchnevičius A., 1989 – Kauno senamiesčio 35 kvartalas. Šv. Gertrūdos bažnyčia. Archeologiniai tyrimai. Kaunas, 1989 // LII ASA. B. 1580.

Jučienė I., 1975 – Panevėžio m., Plukių kaimo gatvės senkapio archeologinių tyrimų darbų ataskaita. Vilnius, 1976 // LII ASA. B. 447.

Juodelis S., 1971 – Gumbiškių senkapio, Rokiškio raj., 1971 m. liepos 1-21 d. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 363.

Juodelis S., 1976 – Sniegiškių, Zarasų raj., senkapio tyrinėjimų 1976 m. ataskaita // LII ASA. B. 533.

Juodelis S., 1977 – Žilių senkapio, Kupiškio raj., Alizavos apyl., 1977 m. kasinėjimų ataskaita. Rokiškis, 1977 // LII ASA. B. 489.

Juodelis S., 1978 – Starkonių, Karaliūniškių, Laukmiškių senkapių, Kupiškio raj., kasinėjimai. Rokiškis, 1978 // LII ASA. B. 664.

Juodelis S., Makuška K., 1960-1962 – Latvelių senkapio kasinėjimų (Rokiškio raj.) 1960 ir 1962 m. dienoraštis. Vilnius, 1997 // LII ASA. B. 2622.

Juodelis S., Rastenytė V., Lenčickienė E., 1979 – Čivų, Paprūdžių ir Radžiūnų senkapių, Kupiškio raj., 1979 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 690.

Karnatka G., 1991 – 15-17 a. kapinyno tyrinėjimai Kernavėje 1991 metais. Ataskaita. Kernavė, 1992 // LII ASA. B. 1827, 1827 a.

Kulikauskas P., 1937 – Poškaičių km. žvyrduobių, vadin. „Nugaros“, Betygalos valsč., Raseinių apskr., tyrinėjimai // VDKM.

Kulikauskas P., 1948 – Vakarų Lietuvos žvalgomosios ekspedicijos ataskaita. Vilnius, 1948 // LII ASA. B. 1.

Kulikauskienė R., 1976-1977 – Narkūnų senkapio tyrinėjimai 1976-1977 metais // LII ASA. B. 515.

Kuncevičius A., 1983 – Makrickų (Rudėnų) senkapio (Kapsuko raj.) žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai 1983 metais // LII ASA. B. 1141.

Kuncienė O., 1956 – Piliuonos km., Taurakiemio apyl., Kauno raj., „Taikos“ kolūkyje senkapio tyrinėjimų dienoraštis. 1956 // LII ASA. B. 38.

Kuncienė O., 1970 – Sarių k. (Švenčionių raj.) plokštinio kapinyno tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 295.

Kuncienė O., 1971 – Sarių senkapio, Švenčionių raj., 1971 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 318.

Kuncienė O., 1981 – Panevėžio r., Karsakiškio apylinkės archeologinių paminklų (Naujikų, Likpetrių, Pagiegalos, Sukniškių senkapių) 1981 metų tyrinėjimų ataskaitos. Vilnius, 1981 // LII ASA. B. 951.

Kuncienė O., 1982 – Panevėžio r., Karsakiškio apyl., senkapių (Pagiegalos, Aščiagalio, Žvikų, Pamarnakio, Tiltagalių) 1982 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 986.

Kuncienė O., 1983 – Lazdijų raj., Lazdijų ir Kučiūnų ap., archeologinių paminklų (Palazdijų, Dziviliškių, Salų (Dumblio), Buniškių ir Sapiegiškių senkapių) 1983 metų tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1080.

Kuncienė O., 1984 – Kaimelių senkapio, Lazdijų raj. ir Lazdijų apyl. 1984 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1170.

Kuncienė O., 1985 – Kaimelių senkapio, Lazdijų raj. ir Lazdijų apyl., 1985 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1198.

Lisanka A., 1975 – Stripinių senkapio, Ylakių apyl., Skuodo raj., 1975 m. archeologinių tyrimų darbų ataskaita. Vilnius, 1976 // LII ASA. B. 448.

Lisanka A., 1976a – Biržų raj., Vabalninko apyl., Purvų senkapio 1976 m. archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 617.

Lisanka A., 1976b – Rudžių senkapio, Taučiūnų apyl., Kėdainių raj., 1976 m. archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 543.

Lisanka A., 1976c – Strazdžių senkapio, Vabalninko apyl., Biržų raj., 1976 m. archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 537.

Lisanka A., 1976d – Verbūnų ir Verbūnų-Radvilų senkapių, Kužių apyl., Šiaulių raj., 1976 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 544.

Lisauskaitė B., 1987 – Trakų raj. (Semeliškių apyl., Žuvyčių km.) Žuvyčių senkapio 1987 m. tyrimų ataskaita // LII ASA. B. 1302.

Markelevičius J., 1973 – Papelkių-Visdergių pilkapio ir senkapio (Šiaulių raj.) tyrinėjimai (1973 m. liepos mėn. 5-15 d.). Vilnius, 1974 // LII ASA. B. 383.

Markelevičius J., 1974a – Kelmės rajono archeologijos paminklų žvalgymo ir žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 470.

Markelevičius J., 1974b – Onciškių kaimo senkapių (Lazdijų raj.) archeologinių tyrinėjimų ataskaita (1974 m. liepos 15-24 d.). Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 462.

Markelevičius J., 1974c – Vabalninko senkapio (AR-136) Biržų rajone žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 466.

Markelevičius J., 1975a – Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų Panevėžio rajone ataskaita (1975 m. balandžio mėn.) // LII ASA. B. 460.

Markelevičius J., 1975b – Pakritižio senkapio (Panevėžio raj.) 1975 m. archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 531.

Merkevičius A., 1962 – Rumšiškių senkapis (Kaišiadorių raj.). 1962 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 185.

Merkevičius A., 1966 – Nendrinių kaimo senkapio (Kapsuko raj.) 1966 ir 1967 metų tyrinėjimų dienoraštis. Vilnius, 1971 // LII ASA. B. 312.

Merkevičius A., 1967 – Tursučių km. senkapio (Šumskų ap., Kapsuko raj.) bandomųjų tyrinėjimų, vykdytų 1967 m. dienoraštis. Vilnius, 1971 // LII ASA. B. 311.

Merkevičius A., 1974-1975, – Pumpurų km. senkapio, Juodeikių apyl., Mažeikių raj., 1974 ir 1975 metų tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1975 // LII ASA. B. 449.

Merkevičius A., 1981 – Pribitkos km. senkapio ir pilkapių, Tverų apyl., Plungės raj., 1981 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1981 // LII ASA. B. 817.

Merkevičius A., 1982 – Pribitkos km. senkapio, Tverų apyl., Plungės raj., 1982 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1982 // LII ASA. B. 983.

Michelbertas M., 1963 – Rumšiškių kapinyno, Kaišiadorių raj., 1963 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1963 // LII ASA. B. 354.

Michelbertas M., 1966 – Ataskaita už 1966 m. birželio mėn. 25 d.–liepos mėn. 31 d. vykdytus archeologinius tyrinėjimus Utenos ir Zarasų rajonuose. Vilnius, 1966 // LII ASA. B. 266.

Michelbertas M., 1967 – Ataskaita už 1967 m. liepos 6–rugpiūčio 17 d. vykdytus archeologinius tyrinėjimus Akmeniuose, Kelmės raj. // LII ASA. B. 280.

Michelbertas M., 1968 – Ataskaita už 1968 m. liepos 5-29 d. archeologinius tyrinėjimus Akmeniuose, Kelmės raj. // LII ASA. B. 280.

Michelbertas M., 1969 – Ataskaita už 1969 m. liepos 4–rugpiūčio 5 d. tyrinėjimus Kybartiškės pilkapyne, Šiaulių raj. Vilnius, 1970 // LII ASA. B. 300.

Michelbertas M., 1971 – Ataskaita už 1971 m. archeologinius tyrinėjimus Pajuostėje, Panevėžio raj. Vilnius, 1971 // LII ASA. B. 395.

Michelbertas M., 1972 – Ataskaita už 1972 m. archeologinius tyrinėjimus Pajuostėje, Panevėžio raj. Vilnius, 1972 // LII ASA. B. 398.

Michelbertas M., 1973 – Ataskaita už 1973 m. archeologinius tyrinėjimus Pajuostėje, Panevėžio raj. // LII ASA. B. 415.

Michelbertas M., 1974 – Ataskaita už 1974 m. archeologinius tyrinėjimus Pajuostėje, Panevėžio raj. Vilnius, 1975 // LII ASA. B. 422.

Michelbertas M., 1991 – Ataskaita už 1991 m. archeologinius tyrinėjimus Paragaudžio pilkapyne, Šilalės raj. Vilnius, 1992 // LII ASA. B. 1820.

Misiukaitė D., 1990 – Vilniaus pilių muziejaus-draustinio teritorijos ribų nustatymas. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Ataskaita. Vilnius, 1990 // LII ASA. B. 1668.

Naudužas J., 1954 – Šiaulių mieste, Komunaro g-vės 81 esančio kapinyno tyrinėjimų dienoraštis. Šiauliai. 1954 // LII ASA. B. 31.

Ostrauskas T., 1994 – Balsupių akmens a. gyvenvietės. Marijampolės raj., Meškučių apyl. 1994 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1995 // LII ASA. B. 2388.

Patkauskas S., 1978 – Plaučiškių (Pakruojo raj.) pilkapyno tyrimai 1978 metais // LII ASA. B. 667.

Petrulienė A., 1983 – Baroniškių-Jutiškių k. (Panevėžio raj.) senkapio 1983 m. tyrinėjimų ataskaita. Panevėžys, 1983 // LII ASA. B. 1096.

Puodžiuvytė B., 1984 – Tulpiakiemio senkapio (Ukmergės raj.) 1984 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Ukmergė, 1984 // LII ASA. B. 1197.

Puzinas J., 1936 – Pačtuvos kapinyno tyrinėjimų dienoraštis // VDKM.

Puzinas J., 1937 – Taikūnų kapinyno tyrinėjimų dienoraštis // VDKM. B. 422.

Ribokas D., 1988 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) žvalgomųjų tyrinėjimų 1988 metais ataskaita. 1989 // LII ASA. B. 1514.

Ribokas D., 1989 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) tyrinėjimų 1989 metais ataskaita. 1990 // LII ASA. B. 1625.

Ribokas D., 1990 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) tyrinėjimų 1990 metais ataskaita. 1991 // LII ASA. B. 1734.

Ribokas D., 1991 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) tyrinėjimų 1991 metais ataskaita. 1992 // LII ASA. B. 1925.

Ribokas D., 1993 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) tyrinėjimų 1993 metais ataskaita. 1994 // LII ASA. B. 2138.

Ribokas D., 1994 – Ruklių senkapio (Utenos raj., Daugailių apyl.) tyrinėjimų 1994 metais ataskaita. 1995 // LII ASA. B. 2397.

Rybelis A., 1977 – Kalesninkų senkapio (Alytaus raj.) 1977 m. tyrinėjimų ataskaita // AKM. Neinventorinta.

Rickevičiūtė K., 1975 – Karmėlavos kapinyno (Kauno raj.) 1975 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 451.

Rickevičiūtė K., 1976 – Karmėlavos kapinyno (Kauno raj.) 1976 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 501.

Rickevičiūtė K., 1977 – Karmėlavos kapinyno (Kauno raj.) 1977 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 597.

Rickevičiūtė K., 1983 – Šulaičių kapinyno (Kėdainių raj.) 1983 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 1104.

Rickevičiūtė K., 1984 – Šulaičių kapinyno (Kėdainių raj.) 1984 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 1177.

Rickevičiūtė K., 1985 – Šulaičių kapinyno (Kėdainių raj.) 1985 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 1226.

Rickevičiūtė K., 1986 – Pernaravos kapinynas (Kėdainių raj.). 1986 m. tyrinėjimų dienoraštis // LII ASA. B. 1273.

Rickevičiūtė K., 1987 – Pernaravos kapinyno, Kėdainių raj., tyrinėjimų ataskaita. Kaunas, 1987 // LII ASA. B. 1306.

Rickevičiūtė K., 1988 – Pernaravos kapinyno (Kėdainių raj.) tyrinėjimų ataskaita. Kaunas, 1988 // LII ASA. B. 1549.

Rickevičiūtė K., 1989 – Pernaravos kapinyno (Kėdainių raj.) tyrinėjimų ataskaita. Kaunas, 1989 // LII ASA. B. 1635.

Salatkienė B., 1989 – Ekspedicijos į Aukštadvario-Gudelių (Pakruojo raj.) senkapį ataskaita. 1989 // LII ASA. B. 1657.

Sprainaitis R., 1984 – Buvusi Rusnės kirchė, Šilutės raj. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Klaipėda, 1985 // LII ASA. B. 1256.

Sprainaitis R., 1988 – Buvusi kolegija Kražiuose (Kelmės rajonas). Žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Klaipėda, 1989 // LII ASA. B. 1572.

Sprainaitis R., 1991 – Archeologiniai tyrimai. Buvusi kirchė Rusnėje, Šilutės raj. Klaipėda, 1992 // LII ASA. B. 1870.

Stankus J., 1980-1981 – Žemantiškių-Skaistkalnio senkapio, Krekenavos apyl., Panevėžio raj., 1980-1981 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 814.

Svetikas E., 1981 – Bazorų senkapio 1981 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1982 // LII ASA. B. 926.

Svetikas E., 1982a – Didžiasalio kapinyno (Lazdijų raj., Leipalingio apyl.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus // LII ASA. B. 991.

Svetikas E., 1982b – Leipalingio kapinyno (Lazdijų raj.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1983 // LII ASA. B. 990.

Svetikas E., 1982c – Taikūnų kapinyno (Lazdijų raj.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1983 // LII ASA. B. 989.

Svetikas E., 1983 – Žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Alytaus rajone 1983 metais kasinėjimų ataskaita (Alovės, Miroslavo ir Simno apylinkės). Alytus, 1984 // LII ASA. B. 1083.

Svetikas E., 1984 – Alytaus XIV-XVII a. kapinyno 1984 m. kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1985 // LII ASA. B. 1145.

Svetikas E., 1985 – Alytaus XIV-XVII a. kapinynas. 1985 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1986 // LII ASA. B. 1265.

Svetikas E., 1986 – Alytaus XIV-XVII a. kapinynas. 1986 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1986 // LII ASA. B. 1265, 1265 a.

Svetikas E., 1987 – Vinkšninių kapinyno (Alytaus rj.) 1987 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1988 // LII ASA. B. 1324.

Tautavičius A., 1951 – Pastrėvis // LII ASA. B. 14.

Tautavičius A., 1961 – Rumšiškių plokštinis griautinis XIV a. pabaigos ir XV a. pradžios kapinynas. Ataskaita už bandomuosius archeologinius kasinėjimus, vykdytus Kauno marių saloje 1961 m. lapkričio 2–4 dienomis // LII ASA. B. 107.

Tautavičius A., 1967 – Paežerio senkapio, Šilalės raj., 1966 m kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1967 // LII ASA. B. 256.

Tautavičius A., 1969 – Riklikų pilkapių, Anykščių raj., kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1969 // LII ASA. B. 257.

Tautavičius A., 1979a – Arglaičių senkapio, Raseinių raj., Nemakščių apyl., 1979 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 686.

Tautavičius A., 1979b – Paprūdžių, Raseinių raj., senkapio 1979 m. tyrinėjimų ataskaita. Nemakščiai-Vilnius, 1979 // LII ASA. B. 687.

Tautavičius A., Urbanavičius V., 1977-1978 – Žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita (Anykščių, Ukmergės ir Zarasų rajonai) // LII ASA. B. 654.

Tautavičienė B., 1961 – Kriemala. Vilkijos raj. 1961 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 109.

Tebelškis P., 1982 – Rumšiškių senkapio 1982 m. žvalgomųjų kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1006.

Tebelškis P., 1984 – Buv. Pyragių senkapio ir Plundakių senkapio (Kupiškio raj.) 1984 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1985 // LII ASA. B. 1200.

Tebelškis P., 1986 – Kupiškio rajono, Aukštupėnų apylinkės, Paketurių gyvenvietės senkapio ir kalvos, vad. Ožiakalniu, 1986 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1987 // LII ASA. B. 1270.

Tebelškis P., 1988 – Tiltagalių pilkapyno (Panevėžio raj., Karsakiškio apyl.) 1988 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1989 // LII ASA. B. 1565.

Tebelškis P., 1993 – Noriūnų senkapių (Kupiškio raj.) žvalgomųjų archeologinių tyrimų, vykdytų 1993 metais, ataskaita. Vilnius, 1994 // LII ASA. B. 2161.

Urbanavičienė S., 1988 – Skirsnemunės (Jurbarko raj.) kapinyno 1988 metų tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1989 // LII ASA. B. 1563.

Urbanavičius V., 1968 – Ruseinių senkapis, Kėdainių raj., 1968 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1968 // LII ASA. B. 345.

Urbanavičius V., 1969a – Ruseinių senkapis, Kėdainių raj., 1969 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1969 // LII ASA. B. 345.

Urbanavičius V., 1969b – Graužių senkapis, Kėdainių raj., 1969 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 346.

Urbanavičius V., 1970a – Piktagalio senkapio (Anykščių raj.) 1970 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1970 // LII ASA. B. 347.

Urbanavičius V., 1970b – Skrebinų senkapio (Jonavos raj.) 1970 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1970 // LII ASA. B. 348.

Urbanavičius V., 1971a – Uliūnų senkapis, Panevėžio raj., 1971 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1971 // LII ASA. B. 350.

Urbanavičius V., 1971b – Liepiniškių senkapio, Utenos raj., Kuktiškių apyl., 1971 m. gegužės mėn. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 349.

Urbanavičius V., 1972 – Jakštaičių senkapis, Šiaulių raj., 1972 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1972 // LII ASA. B. 353.

Urbanavičius V., 1974a – Gėluvos (Raseinių raj.) XVII a. kalvinistų bažnyčia ir kapinės (Archeologinių kasinėjimų ataskaita). Vilnius, 1974 // LII ASA. B. 508.

Urbanavičius V., 1974b – Kavarsko (Anykščių raj.) „Koplyčkalnio“ kasinėjimai 1974 m. // LII ASA. B. 412.

Urbanavičius V., 1976a – Ažugirių kaimo (Utenos raj.) senkapis. 1976 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1976 // LII ASA. B. 525.

Urbanavičius V., 1976b–1977a – Žvalgomieji kasinėjimai Anykščių, Utenos, Kaišiadorių, Šilalės rajonuose (1976 ir 1977 m. ataskaita). Vilnius, 1979 // LII ASA. B. 679.

Urbanavičius V., 1977b – Diktarų senkapis. 1977 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 680.

Urbanavičius V., 1978-1979 – Obelių senkapis, Ukmergės raj. (1978 ir 1979 m. kasinėjimų ataskaita) // LII ASA. B. 994.

Urbanavičius V., 1980 – Obelių senkapio (Ukmergės raj.) 1980 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 995.

Urbanavičius V., 1981 – Obelių senkapio (Ukmergės raj.) 1981 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 996.

Salatkienė B., 1989 – Ekspedicijos į Aukštadvario-Gudelių (Pakruojo raj.) senkapį ataskaita. 1989 // LII ASA. B. 1657.

Sprainaitis R., 1984 – Buvusi Rusnės kirchė, Šilutės raj. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Klaipėda, 1985 // LII ASA. B. 1256.

Sprainaitis R., 1988 – Buvusi kolegija Kražiuose (Kelmės rajonas). Žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Klaipėda, 1989 // LII ASA. B. 1572.

Sprainaitis R., 1991 – Archeologiniai tyrimai. Buvusi kirchė Rusnėje, Šilutės raj. Klaipėda, 1992 // LII ASA. B. 1870.

Stankus J., 1980-1981 – Žemantiškių-Skaistkalnio senkapio, Krekenavos apyl., Panevėžio raj., 1980-1981 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 814.

Svetikas E., 1981 – Bazorų senkapio 1981 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1982 // LII ASA. B. 926.

Svetikas E., 1982a – Didžiasalio kapinyno (Lazdijų raj., Leipalingio apyl.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus // LII ASA. B. 991.

Svetikas E., 1982b – Leipalingio kapinyno (Lazdijų raj.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1983 // LII ASA. B. 990.

Svetikas E., 1982c – Taikūnų kapinyno (Lazdijų raj.) 1982 metų kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1983 // LII ASA. B. 989.

Svetikas E., 1983 – Žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Alytaus rajone 1983 metais kasinėjimų ataskaita (Alovės, Miroslavo ir Simno apylinkės). Alytus, 1984 // LII ASA. B. 1083.

Svetikas E., 1984 – Alytaus XIV-XVII a. kapinyno 1984 m. kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1985 // LII ASA. B. 1145.

Svetikas E., 1985 – Alytaus XIV-XVII a. kapinynas. 1985 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1986 // LII ASA. B. 1265.

Svetikas E., 1986 – Alytaus XIV-XVII a. kapinynas. 1986 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1986 // LII ASA. B. 1265, 1265 a.

Svetikas E., 1987 – Vinkšninių kapinyno (Alytaus rj.) 1987 m. archeologinių kasinėjimų ataskaita. Alytus, 1988 // LII ASA. B. 1324.

Tautavičius A., 1951 – Pastrėvis // LII ASA. B. 14.

Tautavičius A., 1961 – Rumšiškių plokštinis griautinis XIV a. pabaigos ir XV a. pradžios kapinynas. Ataskaita už bandomuosius archeologinius kasinėjimus, vykdytus Kauno marių saloje 1961 m. lapkričio 2–4 dienomis // LII ASA. B. 107.

Tautavičius A., 1967 – Paežerio senkapio, Šilalės raj., 1966 m kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1967 // LII ASA. B. 256.

Tautavičius A., 1969 – Riklikų pilkapių, Anykščių raj., kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1969 // LII ASA. B. 257.

Tautavičius A., 1979a – Arglaičių senkapio, Raseinių raj., Nemakščių apyl., 1979 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 686.

Tautavičius A., 1979b – Paprūdžių, Raseinių raj., senkapio 1979 m. tyrinėjimų ataskaita. Nemakščiai-Vilnius, 1979 // LII ASA. B. 687.

Tautavičius A., Urbanavičius V., 1977-1978 – Žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita (Anykščių, Ukmergės ir Zarasų rajonai) // LII ASA. B. 654.

Tautavičienė B., 1961 – Kriemala. Vilkijos raj. 1961 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 109.

Tebelškis P., 1982 – Rumšiškių senkapio 1982 m. žvalgomųjų kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1006.

Tebelškis P., 1984 – Buv. Pyragių senkapio ir Plundakių senkapio (Kupiškio raj.) 1984 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1985 // LII ASA. B. 1200.

Tebelškis P., 1986 – Kupiškio rajono, Aukštupėnų apylinkės, Paketurių gyvenvietės senkapio ir kalvos, vad. Ožiakalniu, 1986 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1987 // LII ASA. B. 1270.

Tebelškis P., 1988 – Tiltagalių pilkapyno (Panevėžio raj., Karsakiškio apyl.) 1988 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1989 // LII ASA. B. 1565.

Tebelškis P., 1993 – Noriūnų senkapių (Kupiškio raj.) žvalgomųjų archeologinių tyrimų, vykdytų 1993 metais, ataskaita. Vilnius, 1994 // LII ASA. B. 2161.

Urbanavičienė S., 1988 – Skirsnemunės (Jurbarko raj.) kapinyno 1988 metų tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1989 // LII ASA. B. 1563.

Urbanavičius V., 1968 – Ruseinių senkapis, Kėdainių raj., 1968 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1968 // LII ASA. B. 345.

Urbanavičius V., 1969a – Ruseinių senkapis, Kėdainių raj., 1969 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1969 // LII ASA. B. 345.

Urbanavičius V., 1969b – Graužių senkapis, Kėdainių raj., 1969 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 346.

Urbanavičius V., 1970a – Piktagalio senkapio (Anykščių raj.) 1970 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1970 // LII ASA. B. 347.

Urbanavičius V., 1970b – Skrebinų senkapio (Jonavos raj.) 1970 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1970 // LII ASA. B. 348.

Urbanavičius V., 1971a – Uliūnų senkapis, Panevėžio raj., 1971 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1971 // LII ASA. B. 350.

Urbanavičius V., 1971b – Liepiniškių senkapio, Utenos raj., Kuktiškių apyl., 1971 m. gegužės mėn. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 349.

Urbanavičius V., 1972 – Jakštaičių senkapis, Šiaulių raj., 1972 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1972 // LII ASA. B. 353.

Urbanavičius V., 1974a – Gėluvos (Raseinių raj.) XVII a. kalvinistų bažnyčia ir kapinės (Archeologinių kasinėjimų ataskaita). Vilnius, 1974 // LII ASA. B. 508.

Urbanavičius V., 1974b – Kavarsko (Anykščių raj.) „Koplyčkalnio“ kasinėjimai 1974 m. // LII ASA. B. 412.

Urbanavičius V., 1976a – Ažugirių kaimo (Utenos raj.) senkapis. 1976 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1976 // LII ASA. B. 525.

Urbanavičius V., 1976b–1977a – Žvalgomieji kasinėjimai Anykščių, Utenos, Kaišiadorių, Šilalės rajonuose (1976 ir 1977 m. ataskaita). Vilnius, 1979 // LII ASA. B. 679.

Urbanavičius V., 1977b – Diktarų senkapis. 1977 m. kasinėjimų ataskaita. Vilnius, 1977 // LII ASA. B. 680.

Urbanavičius V., 1978-1979 – Obelių senkapis, Ukmergės raj. (1978 ir 1979 m. kasinėjimų ataskaita) // LII ASA. B. 994.

Urbanavičius V., 1980 – Obelių senkapio (Ukmergės raj.) 1980 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 995.

Urbanavičius V., 1981 – Obelių senkapio (Ukmergės raj.) 1981 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 996.

Urbanavičius V., 1982 – Obelių senkapio (Ukmergės raj.) 1982 m. kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 997.

Urbanavičius V., 1983 – Obelių senkapio ir ežero pakraščių (Ukmergės raj.) 1983 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1983 // LII ASA. B. 1151.

Urbanavičius V., 1984 – Bierių senkapio, Ukmergės raj., žvalgomieji kasinėjimai 1984 m. // LII ASA. B. 1172.

Urbanavičius V., 1985 – Slavikų kapinynas (Šakių raj.) 1985 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1985 // LII ASA. B. 1216.

Vaicekauskas A., 1993 – Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Šv. Stepono bažnyčios šventoriuje, Vilniuje, Geležinkelio g-vė 39. Vilnius, 1993 // LII ASA. B. 2090.

Valatka V., 1972 – Skėrių kaimo, Mažeikių raj., 1972 m. tyrinėjimų duomenys // LII ASA. B. 337.

Valatka V., 1975 – Vembutų senkapio, Telšių raj., 1975 m. žvalgomųjų kasinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 420.

Valatkienė L., 1978 – Galkančių kapinyno (Telšių raj.) 1978 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 659.

Valatkienė L., 1980 – Žalakių kapinyno (Kelmės raj.) bandomųjų tyrinėjimų ataskaita. 1980 // LII ASA. B. nr. 931.

Valatkienė L., 1982 – Žalakių kapinyno tyrinėjimų 1982 m. ataskaita // LII ASA. B. 1029.

Valatkienė L., 1987 – Kuršų kapinyno (Telšių raj., Luokės ap.) tyrinėjimų 1987 m. ataskaita. Telšiai, 1992 // LII ASA. B. 1833, 1833 a.

Valatkienė L., 1992 – Varnių Šv. Aleksandro bažnyčios zakristijos tyrinėjimų 1992 metais ataskaita. Telšiai. 1994. LII ASA. B. 2297.

Varnas A., 1979 – Šapnagių senkapio (Akmenės raj.) 1979 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 701.

Varnas A., 1979-1980 – Tulpiakiemio senkapio (Ukmergės raj.) 1979-1980 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1979-1980 // LII ASA. B. 807.

Varnas A., 1980 – Paketurių senkapio (Kupiškio raj.) archeologinių tyrinėjimų 1980 metais ataskaita. Vilnius, 1980 // LII ASA. B. 778.

Varnas A., 1981 – Griežės senkapio (Mažeikių raj.) 1981 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 813.

Varnas A., 1991 – Verkių senkapių (Verkių parkas, Vilnius) 1991 m. archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 1991 // LII ASA. B. 2096.

Vaškevičiūtė I., 1984 – Pavirvytės-Gudų kapinyno, Akmenės raj., Viekšnių apyl., tyrinėjimai 1984 m. // LII ASA. B. 1132.

Vaškevičiūtė I., 1985 – Mažeikių kapinynas, Šiaulių raj., 1985 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1190.

Vaškevičiūtė I., 1988 – Mažeikių kapinyno, Gruzdžių apyl., Šiaulių raj., 1988 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1988 // LII ASA. B. 1513.

Vaškevičiūtė I., 1989 – Mažeikių kapinyno, Gruzdžių apyl., Šiaulių raj., 1989 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1989 // LII ASA. B. 1632.

Vėlius G., 1994 – Kapinynas ir sodyba Kriveikiškėse (Kernavėje). 1994 m. archeologinių tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 2392, 2393.

Zabiela G., 1985 – Bečių senkapio (Ukmergės raj.) 1985 m. tyrinėjimų ataskaita // LII ASA. B. 1211.

Zabiela G., 1990a – Anykščių rajono 1990 m. archeologinės ekspedicijos ataskaita. Vilnius, 1991 // LII ASA. B. 1710.

Zabiela G., 1990b – Luokės senkapio (Telšių raj.) 1990 m. tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 1991 // LII ASA. B. 1714.

Zabiela G., 1993 – Gudiškių senkapio, Anykščių raj., 1993 m. archeologiniai tyrinėjimai. Vilnius, 1993 // LII ASA. B. 2105.

Žulkus V., 1978 – Respublikinės reikšmės archeologijos paminklas Naglio kalnas Palangoje. Archeologinių tyrimo darbų ataskaita. Klaipėda, 1978 // LII ASA. B. 656.

Žulkus V., 1983 – Birutės kalnas Palangos Botanikos parke. Archeologinių 1983 m. tyrimų ataskaita // LII ASA. B. 1098 a.

Žulkus V., 1990a – Birutės kalno Palangoje senovinė gyvenvietė. 1990 m. tyrinėjimų ataskaita. Klaipėda, 1991 // LII ASA. B. 1774.

Zulkus V., 1990b – Žemaičių kalnelis Palangoje. Ataskaita už 1990 m. kasinėjimus. Dalis I. Kapai. Klaipėda, 1991 // LII ASA. B. 1737.

Žulkus V., 1991 – Žemaičių kalnelis Palangoje. 1991 m. kasinėjimai. Kapai. Klaipėda, 1992 // LII ASA. B. 1869.

LITERATŪRA

Abaravičius G., 1994 – Archeologiniai žvalgomieji tyrimai Poškonių senkapiuose 1992 metais // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 171-173.

Akavickas R., 1995 – Kraštų (Svėdasų) senkapiai, vadinami Taurakalniu // LA. 1995. T. 11, p. 5-15.

Antanavičius J., 1972 – Kejėnų (Raseinių raj.) pilkapių ir senkapio kasinėjimai 1970 m. // AETL 1970 ir 1971 metais. Vilnius, 1972, p. 51-56.

Baliliūnaitė D., 1994 – Archeologiniai tyrimai Simno bažnyčioje 1992 metais // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 208-210.

Bešėnienė D., 1980 – Gajūnų (Biržų raj.) senkapio tyrinėjimai 1978 metais // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 116-118.

Bliujienė A., 1994 – Skandinaviško tipo radinys Užpelkių kapinyne // LIM. 1993. Vilnius, 1994, p. 5-12.

Butėnienė E., 1988 – Pelyšėlių kapinynas (Anykščių raj.) // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 153-154.

Cholodinska A., 1974 – Kukių (Mažeikių raj.) senkapio ir gyvenvietės tyrinėjimai 1973 m. // AETL 1972 ir 1973 metais. Vilnius, 1974, p. 77-81.

Cholodinska A., 1977 – Kivylių (Akmenės raj.) senkapis // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 144-148.

Cholodinska A., 1980 – Pavirvytės–Gudų (Akmenės raj.) senkapio tyrinėjimai 1978 ir 1979 metais // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 95-97.

Cholodinska A., Striaukaitė A., 1978 – Pavirvytės-Gudų (Akmenės raj.) senkapio tyrinėjimai 1977 metais // ATL 1976-1977 metais. Vilnius, 1978, p. 174-181.

Černiauskas M., 1980 – Žvalgomieji kasinėjimai 1978 ir 1979 metais Kėdainių rajone // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 122-125.

Česnys G., Urbanavičius V., 1977a – Gėluvos kalvinistų bažnyčios ir kapinių tyrinėjimai 1974 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 158-162.

Česnys G., Urbanavičius V., 1977b – Archeologiniai tyrinėjimai Kavarsko vienkiemiuose 1974 ir 1975 metais. // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 162-167.

Česnys G., Urbanavičius V., 1978 – Diktarų (Anykščių raj.) senkapis // ATL 1976-1977 metais. Vilnius, 1978, p. 191-202.

Dakanis B., 1977 – Bandomieji kasinėjimai Kelmės rajone 1974 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 94-98.

Daminaitis V., 1994 – 1992 metų Vilniaus Šv. Pranciškaus ir Šv. Bernardino bažnyčios archeologinių tyrinėjimų apžvalga // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 212-214.

Gabriūnaitė K., 1969 – Iš amžių glūdumos // Raudondvaris. Kaunas. 1969, p. 9-19.

Gedeikis A., 1992 – Jutkonių senkapių tyrinėjimai // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T. 2, p. 78-79.

Genys J., 1988 – Varnių kapinyno tyrinėjimai // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 154-157.

Genys J., 1990 – Varnių senkapiai // Žemaičių praeitis. Vilnius, 1990. T. 1, p. 65-76.

Genys J., Česnys G., Jankauskas R., 1987 – Feodalizmo epochos Varnių laidojimo paminklai archeologijos, antropologijos ir paleopatalogijos požiūriu // Biržulio baseino kompleksinių tyrinėjimų dešimtmetis. Vilnius, 1987, p. 15-19.

Jankauskas A., 1992 – Senųjų Kernavės bažnyčių vietos tyrinėjimai // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T.2, p. 24-28.

Jankauskas A., Luchtanas A., 1990 – Senųjų Kernavės bažnyčių tyrinėjimai // ATL 1988 ir 1989 metais. Vilnius, 1990, p. 138-140.

Juodelis S., 1972 – Gumbiškių senkapio (Rokiškio raj.) kasinėjimai 1971 m. // AETL 1970 ir 1971 metais. Vilnius, 1972, p. 73-74.

Juodelis S., 1980 – Kupiškio rajono senkapių tyrinėjimai // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 118-122.

Juodelis S., 1982 – Štaronių piliakalnio kapai // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 100-101.

Karnatka G., 1992 – XV-XVII a. senkapio tyrinėjimai Kernavėje // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T. 2, p. 79-83.

Kulikauskas P., 1970 – Seniausios praeities liudininkai // Eržvilkas. Vilnius, 1970, p. 13-18.

Kulikauskienė R., 1970 – Krūminių kapinyno, Varėnos raj., tyrinėjimai 1969 metais // AETL 1968 ir 1969 metais. Vilnius, 1970, p. 99-102.

Kuncevičius A., 1984 – Makrickų plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 123-124.

Kuncienė O., 1979 – Sarių kapinynas // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 76-100.

Kuncienė O., 1982a – Likpetrių kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 107-108.

Kuncienė O., 1982b – Pagiegalos kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 105-107.

Kuncienė O., 1984a – Aščiagalio plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 124-126.

Kuncienė O., 1984b – Buniškių plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 126-127.

Kuncienė O., 1984c – Pagiegalos plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 127-128.

Lisanka A., 1972 – Mankaviškių kapinyno (Kaišiadorių raj.) tyrinėjimai 1971 m. // AETL 1970 ir 1971 metais. Vilnius, 1972, p. 61-62.

Lisauskaitė B., 1988 – Žuvyčių kapinynas // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 157-158.

Luchtanas A., 1978 – Narkūnų (Utenos raj.) senkapio tyrinėjimai 1976 ir 1977 metais // ATL 1976-1977 metais. Vilnius, 1978, p. 202-206.

Markelevičius J., 1977a – Pašilių (Panevėžio raj.) pilkapių ir kapinyno bandomieji kasinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 105-106.

Markelevičius J., 1977b – Pakritižio (Panevėžio raj.) senkapio tyrinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 148-150.

Markelevičius J., Olišauskas R., 1974 – Papelkių-Vizdergių (Šiaulių raj.) pilkapio ir senkapio tyrinėjimai 1973 m. // AETL 1972 ir 1973 metais. Vilnius, 1974, p. 101-102.

Markelevičius J., Patkauskas S., 1978 – Liškiavos (Varėnos raj.) archeologinių paminklų tyrinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1978, p. 37-40.

Merkevičius A., 1977 – Pumpurų (Mažeikių raj.) senkapis // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 151-155.

Merkevičius A., 1982 – Pribitkos kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 94-97.

Merkevičius A., 1984 – Pribitkos plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 128-130.

Michelbertas M., 1970 – Pilkapių tyrinėjimai Žemaitijoje 1968 ir 1969 metais // AETL 1968 ir 1969 metais. Vilnius, 1970, p. 46-52.

Merkevičius A., 1986 – Senasis geležies amžius Lietuvoje. I–IV amžius. Vilnius, 1986.

Nagevičius V., 1935 – Mūsų pajūrio medžiaginė kultūra VIII–XIII amž. Kiti mano prieškariniai tyrinėjimai // Senovė. Kaunas, 1935. T.1, p. 66-68.

Naudužas J., 1959 – Šiaulių miesto archeologiniai paminklai // ILKI. Vilnius, 1959. T. 2, p. 177-187.

Navickaitė-Kuncienė O., 1963 – XIII–XIV m.e. amžių plokštinis Pušaloto kaime, Molėtų raj. // MADA. 1963. T. 1(14), p. 99-114.

Patkauskas S., 1980 – Plaučiškių pilkapių (Pakruojo raj.) tyrinėjimai 1978 metais // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 50-53.

Petrulienė A., 1984 – Baroniškių Jutiškių plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 131-133.

Petrulienė A., 1995 – Barinės senkapis // LA. Vilnius, 1995. T. 11, 1995, p. 47-72.

Puodžiuvytė-Sipavičienė B., 1986 – Tulpiakiemio plokštinio kapinyno tyrinėjimai 1984 m. // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 94-95.

Ribokas D., 1990 – Ruklių senkapių tyrinėjimai // ATL 1988 ir 1989 metais. Vilnius, 1990, p. 173-174.

Ribokas D., 1992 – Ruklių senkapio tyrinėjimai // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T. 2, p. 83-85.

Ribokas D., 1994 – Ruklių senkapio tyrinėjimai 1993 metais // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 175-176.

Ribokas D., 1996 – Ruklių senkapio tyrinėjimai 1994 ir 1995 metais // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 147-148.

Rickevičiūtė K., 1977 – Karmėlavos (Kauno raj.) senkapio tyrinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 142-144.

Rickevičiūtė K., 1978 – Karmėlavos (Kauno raj.) senkapio tyrinėjimai 1976-1977 metais // ATL 1976 ir 1977 metais. Vilnius, 1978, p. 206-210.

Rickevičiūtė K., 1984 – Šulaičių plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 88-90.

Rickevičiūtė K., 1986 – Šulaičių plokštinis kapinynas // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 95-97.

Rickevičiūtė K., 1988 – Pernaravos kapinyno tyrinėjimai // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 83-85.

Rickevičiūtė K., 1995 – Karmėlavos kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 73-103.

Salatkienė B., 1990 – Aukštadvario-Gudelių senkapiai (Pakruojo raj.) // ATL 1988 ir 1989 metais. Vilnius, 1990, p. 174-176.

Sprainaitis R., 1986 – Žvalgomieji archeologiniai kasinėjimai Rusnėje // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 97-99.

Sprainaitis R., 1990 – Kai kurie istoriniai ir archeologiniai duomenys apie jėzuitų kolegiją Kražiuose // Žemaičių praeitis. Vilnius, 1990. T. 1, p. 81-85.

Sprainaitis R., 1991 – XVII a. Rusnės moterų papuošalai // Muziejai ir paminklai. 1991. T. 9, p. 62-68.

Stankus J., 1982 – Žemantiškių-Skaistkalnio kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 108-110.

Svetikas E., 1982 – Bazorų kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 97-99.

Svetikas E., 1983 – Didžiasalio (Lazdijų raj.) kapinynas // Archeologinės ir numizmatinės medžiagos komplektavimas ir konservavimas (Jaunųjų muziejininkų konferencijos pranešimų tezės). Vilnius, 1983, p. 37-38.

Svetikas E., 1984a – Didžiasalio plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 133-135.

Svetikas E., 1984b – Leipalingio plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 135-138.

Svetikas E., 1986 – Alytaus plokštinis kapinynas // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 99-102.

Svetikas E., 1988a – Alytaus kapinynas // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 158-160.

Svetikas E., 1988b – Vinkšninių kapinynas // ATL 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 160-161.

Svetikas E., 1997 – Apkalai su širdies simboliu Lietuvoje kontrreformacijos laikotarpio pradžioje // Lituanistika. 1997. T. 1 (29), p. 28-34.

Tautavičius A., 1970 – Riklikų pilkapių kasinėjimai 1969 metais // AETL 1968 ir 1969 metais. Vilnius, 1970, p. 53-60.

Tautavičius A., 1977 – Archeologinių paminklų tyrinėjimai 1976 metais // LIM. 1976 m. Vilnius, 1977, p. 159-163.

Tautavičius A., 1978 – Archeologijos paminklų tyrinėjimai 1977 metais // LIM. 1977 m. Vilnius, 1978, p. 186-190.

Tautavičius A., 1980a – Paprūdžių (Raseinių raj.) senkapis // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 104-107.

Tautavičius A., 1980b – Kiti 1978 ir 1979 metais tyrinėti paminklai // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 133-137.

Tautavičius A., 1984a – Kiti tyrinėti paminklai // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 159-164.

Tautavičius A., 1984b – Požerės plokštinis kapinynas // LA. Vilnius, 1984. T. 3, p. 93-118.

Tautavičius A., 1986 – Kiti tyrinėti paminklai // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 134-139.

Tautavičius A., 1996 – Vidurinis geležies amžius Lietuvoje (V-IX a.). Vilnius, 1996.

Tautavičienė B., 1980 – Arglaičių (Raseinių raj.) senkapis) // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 107-110.

Tebelškis P., 1984 – Buivėnų plokštinis kapinynas // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 138-140.

Tebelškis P., 1994 – Noriūnų senkapių žvalgomieji tyrimai 1993 metais // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 176-177.

Urbanavičienė S., 1990 – Žvalgomieji kasinėjimai Skirsnemunėje // ATL 1988 ir 1989 metais. Vilnius, 1990, p. 176-177.

Urbanavičienė S., 1994 – Lietuvos kaimiečių išeiginiai drabužiai XIV a. pab.-XVII a. // LK. 1994. Nr. 6, p. 10-15.

Urbanavičienė S., 1995a – Ažugirių kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 152-168.

Urbanavičienė S., 1995b – Diktarų kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 169-206.

Urbanavičius V., 1967 – Šlapgirio kaimo (Kelmės raj.) senkapis // MADA. 1967. T. 1(23), p. 51-67.

Urbanavičius V., 1970a – Rumšiškėnai XIV-XVI amžiais. Vilnius, 1970.

Urbanavičius V., 1970b – Graužių, Kėdainių raj., senkapio tyrinėjimai 1969 metais // AETL 1968 ir 1969 metais. Vilnius, 1970, p. 82-86.

Urbanavičius V., 1970c – Ruseinių senkapio, Kėdainių raj., tyrinėjimai 1968 ir 1969 metais // AETL 1968 ir 1969 metais. Vilnius, 1970, p. 86-89.

Urbanavičius V., 1972a – Skrebinų senkapio (Jonavos raj.) tyrinėjimai 1970 m. // AETL 1970 ir 1971 metais. Vilnius, 1972, p. 62-67.

Urbanavičius V., 1972b – Piktagalio senkapis // MADA. 1972. T. 1(38), p. 89-102.

Urbanavičius V., 1974a – Jonelaičių (Šiaulių raj.) švedkapis // AETL 1972 ir 1973 metais. Vilnius, 1974, p. 57-58.

Urbanavičius V., 1974b – Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV-XVII amžiais (1. Pagoniškųjų laidojimo papročių nykimas rytų Lietuvoje) // MADA. 1974. T. 3(48), p. 77-90.

Urbanavičius V., 1974c – Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV-XVII amžiais (2. Pagonybės liekanos Pakalniškiuose XVI-XVII amžiais) // MADA. 1974. T.4(49), p. 71-80.

Urbanavičius V., 1975 – Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV-XVII amžiais (3. Laidojimo papročiai Uliūnuose XVI-XVII amžiais) // MADA. 1975. T. 1(50), p. 51-62.

Urbanavičius V., 1977 – Sunaikintos kalvinistų bažnyčios Gėluvoje archeologiniai tyrinėjimai // Religinės kovos ir erezijos Lietuvoje. Vilnius, 1977, p. 27-40.

Urbanavičius V., 1978 – XIV–XVII amžių archeologinių paminklų tyrinėjimai // ATL 1976-1977 metais. Vilnius, 1978, p. 36-45.

Urbanavičius V., 1979 – Jakštaičių kapinynas // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 122-151.

Urbanavičius V., 1984 – Gervėnų Šiurpkalnio tyrinėjimai // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 140-142.

Urbanavičius V., 1986 – Bierių plokštinio kapinyno tyrinėjimai 1984 m. // ATL 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 103-104.

Urbanavičius V., Urbanavičienė S., 1988 – Archeologiniai tyrimai // LA (Obelių kapinynas). Vilnius, 1988. T. 6, p. 9-63.

Vaicekauskas A., Sarcevičius S., 1994 – Archeologiniai tyrinėjimai Šv. Stepono bažnyčios šventoriuje Vilniuje // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 214-215.

Valatka V., 1973 – Pagermančio kapeliai // Komunizmo švyturys (Telšiai). 1973 m. birželio 26 d.

Valatka V., 1974 – Skėrių (Mažeikių raj.) švedkapis // AETL 1972 ir 1973 metais. Vilnius, 1974, p. 91-93.

Valatka V., 1977 – Vembutų senkapis // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 150-151.

Valatkienė L., 1980 – Galkančių (Telšių raj.) senkapio tyrinėjimai 1978 metais // ATL 1978 ir 1979 metais. Vilnius, 1980, p. 114-116.

Valatkienė L., 1982 – Žalakių kapinynas // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 101-103.

Valatkienė L., 1984 – Žalakių plokštinio kapinyno tyrinėjimai // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 143-145.

Valatkienė L., 1994 – Varnių Šv. Aleksandro bažnyčios zakristijos archeologiniai tyrimai 1992 metais // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 218-220.

Valatkienė L., 1995 – Kuršų kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 214-243.

Varnas A., 1977 – Daubarių (Mažeikių raj.) senkapių tyrinėjimai 1975 metais // ATL 1974 ir 1975 metais. Vilnius, 1977, p. 155-158.

Varnas A., 1982 – Paketurių ir Elniškių kapinynai // ATL 1980 ir 1981 metais. Vilnius, 1982, p. 110-112.

Varnas A., 1986 – Griežės km. (Mažeikių raj.) XV a. pabaigos–XVII a. senkapiai // MADA. 1986. T. 3(96), p. 24-36.

Varnas A., 1994 – Masteikių kapinyno 1993 metų tyrimai // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 178-184.

Varnas A., 1995 – Tulpiakiemio senkapiai // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 244-289.

Varnas A., 1996 – Masteikių kapinyno (Kauno raj.) tyrimai 1994 metais // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 138-141.

Varnas A., Ivanauskas E., 1987 – Šapnagių (Akmenės raj.) XVI–XVII a. senkapiai // MADA. 1987. T. 3(100), p. 24-41.

Vaškevičiūtė I., 1995a – Mažeikių (Šiaulių raj.) XVI–XVII a. kapinynas // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 290-316.

Vaškevičiūtė I., 1995b – XVI-XVII a. Pavirvytės-Gudų kapinyno (Akmenės raj.) kapai // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 317-329.

Vėlius G., 1996 – Kernavės-Kriveikiškių XIII–XIV a. kapinynas // ATL 1994 ir 1995 metais. Vilnius, 1996, p. 149-154.

Volkaitė-Kulikauskienė R., 1970 – Lietuviai IX–XII amžiais. Vilnius, 1970.

Volkaitė-Kulikauskienė R., 1979 – Krūminių senkapis // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 112-121.

Volkaitė-Kulikauskienė R., Luchtanas A., 1979 – Narkūnų senkapio 1976 m. tyrinėjimai // LA. Vilnius, 1979. T. 1, p. 101-111.

Zabiela G., 1992 – Luokės senkapio 1990 m. archeologinė žvalgyba // ATL 1990 ir 1991 metais. 1992. T. 2, p. 89-90.

Zabiela G., 1994 – Gudiškių senkapio tyrinėjimai // ATL 1992 ir 1993 metais. Vilnius, 1994, p. 187-190.

Zabiela G., 1995a – Bečių senkapis // LA. Vilnius, 1995. T. 11, p. 330-381.

Zabiela G., 1995b – Šeimyniškėlių senkapis // LA. Vilnius, 1995. T.11, p. 382-397.

Žulkus V., 1981 – Naglio kalno archeologiniai tyrinėjimai // Kraštotyra. Vilnius, 1981. T. 12, p. 63-72.

Žulkus V., 1984 – Birutės kalno ir gyvenvietės tyrinėjimai // ATL 1982 ir 1983 metais. Vilnius, 1984, p. 43-46.

Žulkus V., 1992a – Birutės kalno gyvenvietės Palangoje tyrinėjimai 1990 m. // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T. 1, p. 62-65.

Žulkus V., 1992b – XV–XVI a. senkapiai žemaičių kalnelyje, Palangoje // ATL 1990 ir 1991 metais. Vilnius, 1992. T. 2, p. 90-92.

SUTRUMPINIMAI

A – apkalas
AETL – Archeologiniai ir etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje
AKM – Alytaus kraštotyros muziejus
ATL – Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje
bžn. – bažnyčia
fragm. – fragmentas
G – grandis
g. – geležis
ILKI – Iš lietuvių kultūros istorijos
k. – kapas
LA – Lietuvos archeologija
LII ASA – Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyriaus archyvas (nuo 1997 m. perduota į Instituto Rankraščių skyrių ir sudaro 1 fondą)
LIM – Lietuvos istorijos metraštis
LK – Liaudies kultūra
m. – miestas
MADA – Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai. A serija
p. – pilkapis
p – pavienis(ė)
pl. – plotas
sidabr. – sidabras
sk. – skersmuo
VDKM – Vytauto Didžiojo karo muziejus Kaune
ž. – žalvaris

BUCKLES FROM THE 14TH–17TH CENTURIES: TYPES AND PURPOSE (ON THE BASIS OF CEMETERY MATERIAL FROM THE LATE MIDDLE AGES)

SUMMARY

Buckles represent a frequent find in the burial sites from the late Middle Ages – the cemeteries of the 14th–17th centuries. According to abundance they make the fourth most common group after coins, rings and knives. The aim of this work is to register the buckle finds, classify their types and determine their purpose on the grounds of their placement in the graves.

Notwithstanding that buckles from the late Middle Ages represent a frequent find, they have not yet been generalised or extensively reviewed. The reviews of these finds in publications about cemeteries of the 14th–17th centuries are very concise. They reveal a common view as to the purpose and types of buckles: almost all buckles are attributed to belt buckles and types distinguished according to their forms.

This work made use of data from 185 cemeteries of the 14th–17th centuries investigated before 1995. 7,625 graves were uncovered in these cemeteries, 924 of which contained buckles (12,1%) (see map). As about 90% of material on late medieval cemeteries is not published, data had to be collected from excavation accounts and museum collections. Data from 66 graves with buckles from 12 cemeteries were not included (in the list of investigated cemeteries of the 14th–17th centuries they are printed in semi–bold type).

The purpose of buckles was analysed in two stages. At first we distinguished a group of graves which contained sets of several buckles. Later, the detained results were specified by analysing every type of buckle.

According to the placement of these finds in the graves an effort was made to determine which of the buckles belonged to a belt and what purpose was of the other buckle and metal loops. Available material was divided into two groups: 1) graves that yielded two buckles each; 2) graves that yielded two buckles with one or two metal loops each.

Generalising, we may assert that in graves whichcontained two buckles: 1) one of the buckles belonged to a belt, while another was used for fastening a bag; 2) one of the belts could have been used for fastening the top of bag, the metal loops for fixing the bag to a sling; 3) in isolated cases the purpose of the buckles could have been related to unknown items of clothing.

TYPES OF BUCKLES

Buckles are classified into types according to their form and construction. According to form four types of buckles are distinguished, namely circular, semi–circular (D–shaped), profiled (oval with narrowed sides) and quadrangular. According to their construction one type was distinguished, namely binary buckles. All types are given Roman numbers. Circle buckles include two sub–types (varieties), and five binary types. The varieties of these types are given Arabic numbers.

CIRCULAR BUCKLES (TYPE I)

Circular buckles are attributed to waistbelts, uncovered in 114 graves from 38 cemeteries. These buckles were made from round wire though some have a flattened mounting. If compared with other types of buckles they have no perpendicular axis for fixing the belt and no bindings were uncovered with them. Three quarters of the circular buckles were made from iron (77%), and one quarter from brass (23%). Another detail of the clothing, a metal loop, in its form and size recalls a circular buckle. Therefore, when the tongue is missing it is difficult to distinguish between them. The size of the circle buckles varies from 2 to 5 cm. Smaller or bigger buckles are rare. Among the circle buckles a certain group of brass buckles, 2–2.5 cm in diameter, stands out. On this basis we distinguished two varieties of circle buckles.

Buckles 4 cm in diameter prevail among the buckles the first v a r i e t y (Fig. 1). By a centimetre smaller or larger ones comprise only small groups. The circular brass buckles are very rare (Fig. 2). They make up one tenth of all buckles of the first variety (8,4%). Circular buckles of this variety were found in 95 graves.

The function of the first variety of buckles was to fasten bags (not waist belts). The chronology of such buckles is rather wide: from the beginning of the 14th to the beginning of the 16th century.

Buckles with the diameter 2–2.5 cm made of brass are included into the second v a r i e t y. Their mounting is smooth or ornamented with transversal notches (Fig. 3). The cross–section is circular, semi–circular or flat. Such buckles were found in 18 graves from nine cemeteries. They make up 69.2% (18 from 26 graves) of circular brass buckles. Evidently, such buckles were used for fastening shirts.

SEMI–CIRCULAR OR D–SHAPED BUCKLES (TYPE II)

Semi–circular or D–shaped buckles are commonly attributed to waist belts notwithstanding their size, placement in graves, the circumstances of their discovery and their relation ship to the bags.

Such buckles were found in 135 graves from 43 cemeteries. About half were uncovered in male graves (51.8%). The other half includes buckles found in female (20.7%), child–adolescent (11.1%) and unidentified sex (16.2%) graves.

Most semi–circular buckles are made of iron (83.8%) and only some are brass (16.2%). The cross–section of their mountings vary: quadrangular, oval and flat. Their size is also variable (Fig. 4). The height of the D–shaped buckles ranges between 2 and 7.7 cm, width 1.5–6.7 cm (the outer measurement). The inner measurement of the buckles are missing. However, it is possible to approximately determine them according to the thickness of the mounting. The thickness of the mounting also varies. In the smaller buckles it is 0.2–0.4 cm thick, in the larger 0.5–0.8 cm thick. Therefore, the width of the belts could have been from 1.5 to 5.5 cm. The large D–shaped buckles (height 4.6 to 7.7 cm, width 3.2 to 6.7 cm) were found in more than male and some unidentified sex graves. All are made of iron and only one of brass.

There is no data available that D–shaped buckles, uncovered together with other buckles, must be attributed to waist belts. However, such a function is quite possible. There are more data indicating that the large D–shaped buckles were used for fastening slings, whereas intermediate and small ones were used for fastening bags. Some graves provided data that D–shaped buckles could have belonged to waist belts. The chronology of semi–circular or D–shaped buckles is very wide, from the beginning of the 14th to the middle of the 17th century.

PROFILED BUCKLES (TYPE III)

Oval buckles with narrowed sides or so–called profiled buckles are included into type III. In literature they are referred to as quadrangular buckles with a broadened and rounded front part, profiled buckles with a curved front part and quadrangle buckles with narrowed sides. Investigators attribute them to waist belt buckles.

Profiled buckles were found in 105 graves from 32 cemeteries. Most were contained in male graves, but they are also found in female (4 gr.) and child–adolescent (8 gr.) graves. In graves of unidentified sex such buckles were found but few are (6 gr.).

Profiled buckles, as also with other types, are mostly made of iron. Brass profiled buckles were uncovered in only 17 graves (16.1%). The front part of some brass buckles is ornamented with transversal notches.

The brass profiled buckles differ from the iron buckles of the same type in size. We can find particularly small (2×1.9 cm) buckles among them whereas the largest (4.3–4.9×4 cm) one equalled the medium sized iron buckles. The size of the profiled iron buckles also varies (Fig. 5). The smallest buckle is 2.6×2.3 cm, the biggest 7–8.5×6.2 cm (there are also profiled buckles with a height of 4.3–6.2 cm and a width of 8.2 cm).

In more than 40 male graves profiled buckles were uncovered together with other types of buckles. The placement in graves of the profiled and other types of buckles are variable.

In 20 graves profiled buckles were found placed on the waist or the middle of the pelvis, in other graves they were placed by the waist, pelvis or thigh–bone, on the pelvis or below it between the thigh–bones, sometimes by the skull. In this case, the profiled buckles presumably belonged to waist belts, whereas other buckles belong to bags. This assumption is supported by the fact that small profiled buckles (smallest – 3.7×3 cm, biggest – 8.6×6 cm) were not found placed on the waist or the middle of the pelvis.

However, the most important circumstance, which could indicate the function, should obviously be the position of its axis towards the buried individual. If, say, a profiled buckle belonged to waist belt its axis should be perpendicular, i. e, across the waist. Unfortunately, such data are missing because the direction of the buckle axis was not recorded in descriptions and drawings. Grave No. 43 of Bazorai burial ground is an exception. In its general photograph and photographs of details the direction of the profiled buckle and its relation with other details of clothing is visible (Fig. 6). The brass profiled buckle (4.7×3.5 cm) is placed slantwise on the left side of the waist. Its oval section is directed towards the left shoulder, whereas the axis is towards the pelvis and the space between the thighs. Such direction is not accidental because below the pelvis (between the legs) two metal loops were placed in line with a binary iron buckle (3.1×3.2 cm) between them. This means that the profiled buckle belonged to a sling to which a bag was fixed. These data raise doubts as to the function of the profiled buckles even in cases when they are found together with other types of buckles and, according to their placement, could have well belonged to a waist belt.

Another frequent placement of profiled buckles in male graves is by the side of the buried individual. Such buckles are found by the elbow, waist, pelvis (or on its edge) or thigh–bone. The profiled buckles that were found by the side of the dead were used for fastening slings and bags. In some graves the profiled buckles were uncovered together with the remains of a leather bag. There are graves in which these buckles are placed opposite the bag side. However, presumably such profiled buckles were designed for fastening another bag.

In extremely rare cases profiled buckles are found on the breast (sometimes at the middle of the humerus). These were used for fastening slings. There are few graves in which profiled buckles were placed by the skull or between the shin–bones. Such cases reveal that bags as supplementary burial items were placed by the head or feet.

In female graves profiled buckles are a rare find. They are placed by the side of buried individual (near or on the pelvis).

No other types of buckles and belt bindings were found in the female graves. Presumably, profiled buckles in the female graves also belonged to bags or slings rather than to waist belts.

Profiled buckles were uncovered even in the graves of children aged 3.5–10 years and adolescents aged 14–16 years. We may only guess that their function was the same as for the clothing of adults, i. e, they were designed for fastening bags or slings.

The chronology of profiled buckles is rather wide: from the beginning of the 14th to the middle of the 16th century.

QUADRANGLE BUCKLES (TYPE IV)

Quadrangle buckles were the most popular. They were found in 293 graves from 61 cemetaries (187 in male graves – 63.8%; 46 in female graves – 15.6%; 24 in child/adolescent graves – 8.1%; 36 in unidentified sex graves – 12.2%). The quadrangle buckles; as well as other forms, are attributed to waist belts.

Quadrangle buckles vary in size and form (Fig. 7 square – the smallest – 2×2 cm; the biggest – 5×5 cm; oblong – 2.5×1.5 cm and 7×5.5 cm; trapezoid – 3.5–2.8×2.2 cm and 4.1–3.5×3.3 cm). They are also mostly made of iron (88.3%) and only a few of them of brass (11.6%).

In more than 50 graves quadrangle buckles were found together with other types. The quadrangle buckles that were found together with the circular, D–shaped and profiled buckles discusssed in other chapters and it was determined that these buckles were designed for fastening slings and bags and, in very rare cases waist belts. The same can be said about buckles found with other quadrangle buckles.

Notwithstanding that in almost one fifth of the graves quadrangle buckles were found in the waist area (20.8%) this does not mean that all of them belonged to waist belts. As four fifths of quadrangle buckles were found in places other than the waist area they were presumably not used for fastening waist belts (or the buckles of other types). To waist belts we can attribute only those buckles which were found on the waist together with belt bindings and leather fragments around the waist. However, such cases are few. Not all quadrangle buckles should be directly related to bags. Many could have been designed for fastening to slings of bags.

The chronology of quadrangle buckles is the widest of all types of buckles: from the beginning of the 14th century to the end of the 17th century.

BINARY BUCKLES (TYPE V)

To type V we attributed buckles with a cross axis in their construction dividing the buckle into two parts. These are knows as binary buckles. According to form and size five varieties of binary buckles were distinguished. There are few binary buckles which by their form are similar to circular, semi–circular (or D–shaped) and profiled buckles. Some of this type of buckles, distinguished by certain details in their construction, are attributed to isolated buckles.

The first v a r i e t y includes buckles reminding one of a recumbent "eight". In 17 graves from 13 cemeteries 18 shaped binary buckles were found, eight of which are made of brass and ten of iron. These buckles are found in male (12 graves), unidentified sex (four graves) and a child's grave. They vary in size and form and only a few are identical (Fig. 8).

The data of some graves reveal that, perhaps, these buckles were designed for fastening waist belts. However, all the rest belonged to bags and slings.

The chronology of the binary – shaped buckles is confined to the second half of 14th century.

The second v a r i e t y includes binary buckles narrowed in the middle. They are quadrangular, though some have rounded angles. These buckles were found in ten graves (nine male and one female), from nine cemeteries. Most are made of brass, the iron ones being scarce. The size of all buckles varies: from 2,4×2,7 cm to 5×6,2 cm (Fig. 9).

The binary buckles narrowed in the middle were, most likely, used for fastening bags or their slings. Their chronology is relative – the 14th or the beginning of the 15th century.

The third v a r i e t y includes binary quadrangular buckles. They were found in 16 graves (13 male, three female) from 13 cemeteries. Most are made of brass, fewer from of iron. The size of all binary quadrangular buckles differs: from 2×1.5 cm to 6.2×4.5 cm (Fig. 10).

According to the circumstances of the finding some binary quadrangular buckles might have been used for fastening waist belts. However, the rest of them belonged to bags and slings. In some graves two quadrangular binary buckles by shin–bones were found in each. Evidently, they were designed for fastening foot wear. However, we are unable either to prove or deny this.

The chronology of such buckles is wide: from the beginning of the 14th to the middle of the 16th century.

The fourth v a r i e t y also includes binary quadrangular buckles. They differ from the fhird variety in that all of them are made of brass and are equal in size (2.2×3.5 cm). The size of a few buckles differs by a few millimetre but this may be accounted for by a crust of patina.

Buckles of the fourd type were found in 15 graves (three male, seven female, two child, and three of unidentified sex) from ten cemeteries. The most important feature in these buckles is the fact that in ten out of 15 graves they were uncovered together with bindings (Fig. 11) which had an impressed line of hearts. These buckles were designed for fastening slings.

The chronology – 16th century, 8th–9th decades.

The fifth v a r i e t y includes quadrangular buckles with rounded angles, and oval buckles. Their size varies from 2.9×1.7 cm to 2×1.2 cm (Fig. 12). All are made of brass. Buckles of this type were found in 20 graves (nine male, two female, three child, six of unidentified sex) from 17 cemeteries. In most of the graves two were found in each (12 graves), in the

rest one in each (eight graves). In more than half of the graves with such buckles bag bindings were uncovered. On the basis of this feature two groups of the fifth type of buckles were distinguished. Group A includes those found without bag bindings, while group B includes those found with bag bindings.

Without any doubt we may assert that buckles of the fifth type belonged to bags.

The chronology of this type is wide: from the second half of the 14th till the end of 16th century.

Isolated binary buckles. Among the binary buckles there are ones which are similar in form to the circular, semi–circular and profiled buckles. The only difference is the cross–axis dividing them into two parts.

UNIDENTIFIED BUCKLES (X)

Not all buckles may be attributed to a certain type. The accounts of some excavations contain no clear information on buckles. For this reason, they are called unidentified buckles (x). In most cases they are represented by fragments of decayed iron buckles. We were also forced to attribute to this group the buckles which, though well preserved, lack sufficient descriptions and drawings and were not available in the stocks of museums.

Unidentified buckles were found in 196 graves (98 male, 31 female, 18 child/adolescent and 49 unidentified sex) from 51 cemeteries. The greater part of the unidentified buckles are made of iron and only some are made of brass (15 graves).

The placement of unidentified buckles in the graves proves that most of them were designed for fastening bags and slings. Only in rare cases did they belong to waist belts.

CONCLUSIONS

The functional analysis of buckles found in the cemeteries of the late Middle Ages (14th–17th c.) revealed an unexpected picture. It was determined that of the buckles were designed for fastening bags and their slings and, in rare cases, belts. Such results prove the data of historical records, and iconography, according to which the waist belts were a rare item of clothing. Belts had different functions in the late Middle Ages; they were not only an expensive item of clothing but they also served as a symbol of property/social differentiation, party of weaponry and of a certain sign of cult. Therefore, on the grounds of our investigations we may deny the common opinion that buckles uncovered in graves belonged to waist belts. The fact that most buckles were designed for fastening bags and their slings reflects the clothing style of the late Middle Ages – Lithuanian, like other European, inhabitants had not yet invented pockets and used small bags instead of them.

LIST OF ILLUSTRATION

Fig. 1. Investigated cemetries from 14th–17th centuries in Lithuania: 1 – with buckles, 2 – without buckles (the cemetries show in the appendix 2)

Fig. 2. Round iron buckle (type I, subtype 1). The cemetery Bazorai, grave 46

Fig. 3. Round bronze buckle (type I, subtype 1). The cemetery Bazorai, grave 41

Fig. 4. Round bronze buckles (type I, subtype 2). a – the cemetery Alytus, grave 657, b – the cemetery Bazorai, grave 45

Fig. 5. Half-round (D-shape) buckles (type II) from the cemetery Alytus: a – grave 720, b – grave 975, c – grave 672, d – grave 541, e – grave 408, f – grave 8

Fig. 6. Profilied buckles (type III). Iron: a-d the cemetery Alytus: a – grave 1142, b – grave 477, c – grave 558, d – grave 94. Bronze: e – the cemetery Alytus, grave 355, f – the cemetery Bazorai, grave 43

Fig. 7. The cemetery Bazorai, grave 43: a – profiled buckle, b buckle (type V, subtype 2), c – iron rings

Fig. 8. Quandrangle buckles (type IV). Iron: a-b, e-j – the cemetery Alytus: grave 808, b – grave 697, e – grave 807, f – grave 545, g – grave 25, h – grave 577, i – grave 500, g – grave 230, j – grave 603. Bronze: c-d – the cemetery Alytus: c – grave 496, d – grave 780

Fig. 9. 8-shape buckles (type V, subtype 1) from the cemetery Bazorai, a – grave 42 – bronze, b – grave 30 – iron

Fig. 10. Binary buckles (type V, subtype 2): a the cemetery Alytus, grave 32 - bronze, b – the cemetery Bazorai, grave 43 – iron

Fig. 11. Binary quadrangle buckle (type V, subtype 3): the cemetery Bazorai, grave 46 – bronze

Fig. 12. Binary quadrangle buckle (type V, subtype 4): the cemetery Alytus, grave 998 – bronze

Fig. 13. Binary bronze buckle (type V, subtype 5) from the cemetery Alytus: a – grave 263, b – grave 30

Fig. 14. Binary single buckle (type V, single A 3), the cemetery Alytus, grave 575 – bronze

LIST OF APPENDICES

Appendix 1. List of buckles
Appendix 2. List of investigated cementeries from 14th–17th centuries
Appendix 3.Geographical index of buckles

ПРЯЖКИ XIV–XVII ВВ.: ТИПЫ И НАЗНАЧЕНИЕ (ПО МОГИЛЬНОМУ МАТЕРИАЛУ ПОЗДНЕГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ)

РЕЗЮМЕ

Пряжки являются частой находкой при раскопках погребальных памятников позднего средневековья – в кладбищах XIV – XVII вв. По многочисленности это четвёртая группа находок при раскопках после монет, колец и ножов. Цель этой работы – зарегистрировать находки пряжек при раскопках, склассифицировать по типам и попытаться определить их назначение, основываясь на местонахождение и положение в могиле.

В позднее средневековье пряжки часто встречаются, но, к сожалению, в тот период они не дождались обобщительной работы или более обширного обзора. В публикациях о погребальных раскопках (XIV – XVII вв.) обозрения о находках пряжек при раскопках очень короткие. Согласно этим обзорам сформировалось общее отношение к назначению и типам пряжек: почти все пряжки являются поясными, а типы определяются в зависимости от формы изделия.

В этой работе использованы данные 185 могильников XIV – XVII вв., исследованных до 1995 г. В данных могильниках было раскрыто 7625 могил, среди которых в 924 (12,1%) найдены пряжки (см. карту). Так как 90% материала о могильниках позднего средневековья неопубликовано, данные пришлось собирать по докладам раскопок и музейным собраниям. Данные о 66 могилах с пряжками, обнаруженными в 12 могильниках, не были изпользованы (в списке исследованных могильников XIV – XVII вв. они обозначены полужирным шрифтом).

Назначение пряжек выясняли двумя способами. В первую очередь, из собранного материала выделили группу могил, в которых были обнаружены комплекты, состоящие из нескольких пряжек. Позднее полученные результаты уточняли анализируя каждый тип пряжек.

НАЗНАЧЕНИЕ КОМПЛЕКТА ПРЯЖЕК В ЗАГРОБНОЙ ОДЕЖДЕ

По расположению находок при раскопках в могиле попытаемся определить, которая пряжка принадлежала ремню, какой части одежды другая, а также кольца. Материал рассматривается разделяя на две группы: 1) могилы, в которых обнаружено по две пряжки; 2) могилы, в которых обнаружено по две пряжки с одним или двумя кольцами.

Обобщив исследования, можно утверждать, что могил, в которых обнаружено несколько пряжек: 1) одна пряжка могла быть предназначена для ремня, другая – для застёгивания мешочка; 2) одна пряжка – для застёгивания отворота мешочка, кольца для прикрепления перевязи мешочка, а другая пряжка – для застёгивания перевязи; 3) в отдельных случаях назначение пряжек могло быть связано с неясными предметами одежды.

ТИПЫ ПРЯЖЕК

Пряжки классифицируются по форме и конструкции. По форме определены четыре типа пряжек — пряжки круглой, полукруглой (или D-образной) формы, профилированного типа (овальной формы с суженными боками) и четырёхугольные. По конструкции выделен один тип — это двучленные пряжки. Каждый тип обозначен римской цифрой. Круглые пряжки имеют две разновидности, а двучленные — пять. Разновидности типов обозначены арабскими цифрами.

КРУГЛЫЕ ПРЯЖКИ (I ТИП)

Круглые пряжки исследователи относят к ремням. Они обнаружены в 114 могилах из 38 могильников. Эти пряжки были изготовлены из проволоки круглого сечения, но встречаются и такие пряжки, дужка которых плоская. Сравнивая с другими типами пряжек, круглые пряжки не имеют перпендикулярной оси, к которой прикрепляется пояс ремня, кроме того, с ними не обнаружено обшибок. Три четверти круглых пряжек железные (77%), одна четверть пряжек изготовлена из бронзы (23%). От круглой пряжки формой и размером не отличается другая деталь одежды — кольцо, не сохранившись язычку, которого трудно отличить от пряжки. Размер круглых пряжек разный. Они бывают диаметром от 2 до 5 см, а меньших или больших установленному стандарту встречаются одна другая. По нашему мнению, среди круглых пряжек выделяется определённая группа бронзовых пряжек диаметром от 2 до 2,5 см. На основе этих данных были выделены две разновидности круглых пряжек.

Среди круглых пряжек 1-ой разновидности преобладают пряжки диаметром 4 см (1 рис.). Меньше или больше на сантиметр пряжки небольшие группы. Бронзовые круглые пряжки очень редкие (2 рис.). Они не составляют даже одной десятой пряжек 1—ой разновидности (8,4%). Бронзовых круглых пряжек обнаружено в 95 могилах.

Круглые пряжки 1-ой разновидности были предназначены не для ремней, а для застёгивания мешочков. Хронология таких пряжек достаточно широкая: с начала XIV — до начала XVI вв.

Пряжки 2-ой разновидности — бронзовые, диаметром от 2 до 2,5 см. Дужка простая или украшена поперечными насечками, а в поперечном разрезе — дужка круглая, полукруглая и плоская. Эти пряжки обнаружены в 18 могилах из 9 могильников. Среди круглых бронзовых пряжек они составляют 69,2% (18 из 26 могил). Такими пряжками скорее всего застёгивали рубашки.

ПОЛУКРУГЛЫЕ ИЛИ D-ОБРАЗНЫЕ (II ТИП)

Пряжки полукруглые или формы буквы D обычно относятся к ремням, независимо от их размера, местоположения в могиле, обстоятельств обнаружения и отношения к мешочкам.

Эти пряжки обнаружены в 135 могилах из 43 могильников. Почти половина пряжек была обнаружена в мужских могилах (51,8%). Другая часть — в женских (20,7%), в детских и подростков (11,1%) и в неопределённого пола (16,2%) могилах.

Большинство пряжек полукруглой формы изготовлено из железа (83,8%) и только некоторые — бронзовые (16,2%). Дужка этих пряжек разного сечения: четырёхугольные, овальные и плоские. Размеры очень разные (4 рис.). По наружному измерению высота D образных пряжек — от 2 до 7,7 см, а ширина — от 1,5 до 6,7 см. Внутреннего измерения пряжек не имеем, но его можно приблизительно определить по толщине дужка. Толщина дужка разная. Толщина дужка меньших пряжек от 0,2 до 0,4 см, а больших от 0,5 до 0,8 см. Большие D-образные пряжки (высота от 4,6 до 7,7 см; ширина от 3,2 до 6,7 см) обнаружены больше чем в 30 мужских и в нескольких могилах неопределённого пола. Все они железные, только одна бронзовая.

Данных о том, что D-образные пряжки, обнаруженные вместе с другими пряжками, могли быть предназначены для ремней, не имеем, хотя такое их назначение возможно. Больше данных, показывающих, что большие D-образные пряжки, предназначены для застёгивания наплечных ремней, а среднего и маленького размеров — для застёгивания мешочков. Согласно данным нескольких могил D-образные пряжки могли принадлежать ремням. Хронология полукруглых пряжек или D-образных пряжек очень широкая: с начала XIV в. до середины XVII в.

ПРОФИЛИРОВАННЫЕ ПРЯЖКИ (III ТИП)

Овальной формы с суженными боками или, так называемые, профилированные пряжки составляют III тип. В литературе эти пряжки называют четырёхугольными с расширенной и закреплённой передней частью, профилированными с сгибнутой передней частью, четырёхугольными с профильными боками. Исследователи их относят к пряжкам ремней.

Профилированные пряжки обнаружены в 105 могилах из 32 могильников. Большей частью они встречаются в мужских, но и в женских могилах (4 мог.), а также в детских и подростков (8 мог.). В могилах неопределённого пола пряжек профилированного типа обнаружено немного.

Профильные, как и пряжки других типов, большей частью изготовлены из железа. Бронзовых пряжек

этого типа обнаружено только в 17 могилах (16,1%). Передняя часть некоторых бронзовых пряжек украшена поперечными насечками.

Бронзовые профилированные пряжки от железных пряжек того же типа отличаются размером. Среди них встречаем очень маленькие пряжки (2 х 1,9 см), а самые большие (4,3—4,9 х 4 см) равняются железным пряжкам среднего размера. Размер железных профилированных пряжек очень разный (5 рис.). Самая маленькая пряжка — 2,6 х 2,3 см, а самая большая — 7—8,5 х 6,2 см (обнаружены пряжки профилированного типа, высота которых 4,3—6,2 см, а ширина достигает 8,2 см).

Больше чем в 40 мужских могил профилированные пряжки обнаружены вместе с пряжками других типов. Местонахождение и обстоятельства обнаружения пряжек разных типов очень разные.

В 20 могилах профилированные пряжки обнаружены в середине пояса или таза, а другие — у бока покойного, у пояса и тазобедренных костей, на тазе и ниже его, между бедренными костями, а также у черепа. В этом случае профилированные пряжки относились к ремням, а другие пряжки — к мешочкам. Эту предпосылку подтверждает то, что в середине пояса и таза необнаружено маленьких профилированных пряжек (самая маленькая — 3,7 х 3 см, самая большая — 8,6 х 6 см).

Самое значительное обстоятельство, могущее определить назначение пряжки, кажется, должно быть положение оси по отношению к умершему. Предположит, что профилированная пряжка принадлежала ремню, тогда ось её должна лежать перпендикулярно, т. е. поперёк пояса. К сожалению, таких данных почти нет, потому что направление пряжки в описях и рисунках могил незафиксированно. Исключением является могила № 43 из Базорского могильника, в снимках общих и отдельных деталей которой хорошо видно направление профилированной пряжки и её отношение к другим деталям одежды (6 рис.). Бронзовая профилированная пряжка (4,7 х 3,5 см) лежит наискось на левой стороне пояса, её овальная часть направлена к левому плечу, а ось — к тазу, между ногами. Такое направление пряжки неслучайное, потому что ниже таза (между ногами) в одной линии лежали два кольца, а в середине — железная двучленная пряжка (3,1 х 3,2 см). Это показывает, что профилированная пряжка принадлежала перевязи, к которой был прикреплён мешочек. Эти данные вызывают сомнения о назначении профилированных пряжек, даже в тех случаях, когда они обнаружены в комплекте и согласно обстоятельствам обнаружения и местоположению в могиле, могли принадлежать ремню.

Другое довольно часто встречаемое местонахождение пряжек в мужских могилах — у бока покойного. Пряжки обнаружены у локтя, у пояса, у тазовой кости и над её краем, у бедренной кости. Пряжки этого типа обнаружены у бока покойного были предназначены для застёгивания перевязи и мешочков. В некоторых могилах пряжки профилированного типа обнаружены вместе с остатками кожаного мешочка. Встречаются могилы, в которых эти пряжки находятся на противоположной стороне покойного чем мешочек. В таких могилах профилированная пряжка могла быть предназначена для застёгивания другого мешочка.

Очень редко пряжки профилированного типа могут быть обнаружены на груди (иногда в середине плечевой кости). Они предназначены для застёгивания перевязи. Малочисленны такие могилы, в которых профилированная пряжка обнаружена у черепа и между большими берцовыми костями. Данные случаи показывают, что покойному у головы и в ногах как дополнительное погребальное одеяние был положен мешочек.

В женских могилах профилированные пряжки встречаются очень редко. Их местоположение — сбоку покойницы около блюдца и над блюдцем. Пряжек других типов и обшивок ремней вместе с профилированными пряжками в женских могилах необнаружено. Наверно, профилированные пряжки в женских могилах тоже принадлежали мешочкам или перевязи, а не ремням.

Профилированные пряжки обнаружены в могилах детей, возраст которых от 3,5 до 10 лет, и в могилах подростков от 14 до 16 лет. Можно только догадываться, что пряжки в детской одежде имеют то же самое назначение, как и в одежде взрослых, т. е. они были предназначены для застёгивания мешочков или перевязи, к которой был прикреплён мешочек.

Хронология профилированных пряжек довольно широкая — с начала XIV до середины XVI вв.

ЧЕТЫРЁХУГОЛЬНЫЕ ПРЯЖКИ (IV ТИП)

Больше всего употребляемы были четырёхугольные пряжки. Они обнаружены в 293 могилах из 61 могильника (187 в мужских могилах — 63,8%; 46 в женских могилах — 15,6%; 24 в детских и могилах подростков — 8,1%; 36 в могилах неопределённого пола — 12,2%). Подобно пряжкам других форм, четырёхугольные пряжки относятся к ремням.

Четырёхугольные пряжки бывают разных размеров и форм (7 рис.); квадратной формы — самая маленькая 2×2 см, самая большая — 5×5 см; прямоугольной формы — 2,5×1,5 см; трапеции — 3,5×2,8×2,2 см; 4,1—3,5×3,3 см). Они, подобно пряжкам других типов, изготовлены из железа (88,3%), и только некоторые — из бронзы (11,6%).

Больше чем в 50 могилах четырёхугольные пряжки обнаружены вместе с другими пряжками. Назначение четырёхугольных пряжек, обнаруженных с круглыми, D-образного и профилированного типа, обсуждено в других частях и установлено, что эти пряжки были предназначены для застёгивания перевязей и мешоч-

ков, а в очень редких случаях — для ремней. То же самое можно сказать о пряжках тех комплектов, в которых было по нескольку четырёхугольных пряжек.

Не смотря на то, что примерно в одной пятой могил четырёхугольные пряжки обнаружены в поясной части (20,8%), это ещё не значит, что все в том месте обнаруженные пряжки принадлежали исключительно ремням. ЧЕтыре пятых четырёхугольных пряжек обнаружено не в поясной части, значит, большинство из них (как и пряжки других типов) были предназначены не для застёгивания ремней. К поясным ремням можно отнести те пряжки, которые обнаружены над поясом с обшивками ремней и вдоль пояса идущими кожаными остатками, доказывающими о находившемся ремне, но таких случаев мало. Не все четырёхугольные пряжки надо относить к мешочкам. Большая их часть могла быть предназначена для застёгивания перевязи мешочков.

Хронология четырёхугольных пряжек самая широкая из всех типов — с начала XIV в. до конца XVII в.

ДВУЧЛЕННЫЕ ПРЯЖКИ (V ТИП)

К пятому типу относим пряжки, в конструкции которых есть поперечная ось, разделяющая пряжку на две части. Эти пряжки называем двучленными. По форме и размеру выделяем пять разновидностей двучленных пряжек. Не многочисленными являются такие двучленные пряжки, которые своей формой сходны с пряжками круглой, полукруглой (или D образной), профилированной формы. Некоторые пряжки данного типа, выделяющиеся деталями своей конструкции, относятся к единичным пряжкам.

1-ая разновидность. В эту разновидность двучленных пряжек относим те пряжки, которые своей формой напоминают восьмёрку в горизонтальном положении. В 17 могилах из 13 могильников обнаружено 18 двучленных восьмерообразных пряжек, среди которых восемь бронзовых, а десять — железных. Эти пряжки обнаружены в мужских могилах (12 могил), в могилах неопределенного пола (4 могилы) и в детской могиле. Они разные по размеру и по форме и несколько тождественных.

Данные из нескольких могил показывают, что возможно некоторые пряжки были предназначены для застёгивания ремней, но остальные принадлежали мешочкам и перевязи.

Хронология двучленных восьмерообразных пряжек определена второй половиной XIV в.

2-ая разновидность. В эту разновидность двучленных пряжек относим по середине суженные пряжки. Они бывают четырёхугольные, но встречается одна другая и с закругленными углами. Данные пряжки обнаружены в 10 могилах (9 мужских и 1 женская) из 9 могильников. Большинство из них бронзовые, а железных обнаружено только несколько. Размеры пряжек разные: от 2,4×2,7 см до 5×6,2 см (9 рис.).

По середине суженные двучленные пряжки скорее всего были предназначены для застёгивания мешочков или их перевязей. Их хронология условная — начало XIV—XV вв.

3-ья разновидность. В эту разновидность двучленных пряжек относим четырёхугольные пряжки. Они обнаружены в 16 могилах (13 мужских и 3 женских) из 13 могильников. Большинство из них изготовлены из бронзы, а из железа — намного меньше. Размеры четырёхугольных двучленных пряжек разные: от 2 х 1,5 см до 6,2 х 4,5 см (10 рис.).

На основе обстоятельств местонахождения, некоторые двучленные четырёхугольные пряжки возможно были предназначены для застёгивания ремней, но другие, кажется, принадлежали мешочкам или их перевязям. В некоторых могилах при большой берцовой кости обнаружено по две четырёхугольные двучленные пряжки. Полагается, что они были предназначены для застёгивания обуви. Так как обстоятельства местонахождения недостаточно ясные, данной точки зрения не можем ни потвердить, ни отрицать.

Хронология четырёхугольных двучленных пряжек 3-ей разновидности обширная: с начала XIV в. до середины XVI в.

4-ая разновидность. В эту разновидность двучленных пряжек относим четырёхугольные пряжки, только от пряжек 3-ей разновидности они отличаются тем, что все изготовлены из бронзы и одного размера (2,2×3,5см). Размер некоторых пряжек отличается несколькими миллиметрами, чему оказано влияние создавшийся слой оксида.

Пряжек 4—ой разновидности обнаружено в 15 могил (3 мужских, 7 женских, 2 детских и 3 неопределённого пола) из 10 могильников. Особенность этих пряжек, что в десяти из пятьнадцати могил они обнаружены с обшивками (11 рис.), в которых вытиснуты сердечки. Такие пряжки были предназначены для застёгивания перевязей. Их хронология — 8-9 десятилетие XVI в.

5-ая разновидность. В эту разновидность двучленных пряжек относим четырёхугольные пряжки овальной формы с закругленными углами. Их размер от 2,9 х 1,7 см до 2 х 1,2 см (12 рис.). Все они изготовлены из бронзы. Пряжки этой разновидности обнаружены в 20 могилах (9 мужских, 2 женских, 3 детских и 6 могилах неопределённого пола из 17 могильников. В большинстве могил обнаружено по две пряжки (12 могил), а в других по одной (8 могил). Больше чем в половине могил с этими пряжками обнаружены обшивки мешочков. Основываясь на этот признак, были выделены 2 группы двучленных пряжек 5-ой разновидности. В группу А входят пряжки, обнаруженные без обшивок мешочков, а в группу В — с обшивками мешочков.

Можно утверждать не сомневаясь, что назначение пряжек 5-ой разновидности ясное — это пряжки для мешочков.

Хронология двучленных пряжек 5-ой разновидности широкая: со второй половины XIV в. до конца XVI в.

Удиничные двучленные пряжки. Среди двучленных пряжек встречаются и единичные, которые по форме сходны с круглыми, полукруглыми (или Д образными) и профилированными пряжками, но единичные отличаются тем, что имеют поперечную ось, разделяющую пряжку на две части.

НЕОПРЕДЕЛЁННЫЕ ПРЯЖКИ (Х)

Не все пряжки относятся к какому - нибудь типу. Некоторые описи раскопок не дают ясной информации, потому такие пряжки называем неопределёнными (х). Большей частью — это фрагменты разоренных железных пряжек. К неопределённым пряжкам пришлось отнести и те, о которых, хоть они были найдены в хорошем состоянии, но не сохранилось достаточных описей, рисунков, а в фондах музеев не удалось их увидеть.

Неопределённые пряжки обнаружены в 196 могилах (98 мужских, 31 женской, 18 детских и 49 неопределённого пола) из 51 могильника. Большинство неопределённых пряжек железные, только несколько бронзовых (15 могил).

Местонахождение неопределённых пряжек свидетельствует, что большинство из них были предназначены для застёгивания мешочков или их перевязей и только в редких случаях — для ремней.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализ назначения пряжек, обнаруженных в могильниках позднего средневековья XIV—XVII вв. открыл неожиданную картину. Установлено, что большинство пряжек было предназначено для застёгивания мешочков и их перевязей, и только в редких случаях — для ремней. Эти результаты подтверждают данные исторических источников и иконографические данные этого периода, согласно которым ремни были редкой частью одежды. В позднее средневековье ремень имел разное назначение: он был не только дорогой частью одежды, но и символом имущественно — социальной дифференциации, частью вооружения и своеобразным знаком культа. Таким образом, на основе результатов исследования, можем опровергнуть установленную точку зрения, что в могилах обнаруженные пряжки относятся к ремням. То, что большинство пряжек были предназначены для застёгивания мешочков и их перевязей, это отражается в моде одежды позднего средневековья. Жители Литвы подобно жителям Европы времени, ещё не карманов, а вместо них пользовались мешочками.

СПИСОКК ИЛЛЮСТРАЦИЙ

Рис. 1. Исследованые могильники XIV—XVII веков в Литве: 1—с пряжками, 2—без пряжек (могильники указаны в приложении 2)

Рис. 2. Круглая железная пряжка (тип I, подтип 1). Могильник Базорай, могила 46

Рис. 3. Круглая бронзовая пряжка (тип I, подтип). Могильник Базорай, могила 41

Рис. 4. Круглые бронзовые пряжки (тип I, подтип 2). a — могильник Алитус, могила 657; b —могильник Базорай, могила 45

Рис. 5. Полукруглые (D-образные) пряжки (тип II) из могильника Алитус: a — могила 720, b — могила 975, c — могила 672, d — могила 541, e — могила 408, f — могила 8

Рис. 6. Профилированные пряжки (тип III). Железные: a-d — могильник Алитус; a — могила 1142, b — могила 477, c — могила 558, d — могила 94. Бронзовые: e — могильник Алитус, могила 355, f — могильник Базорай, могила 43

Рис. 7. Могильник Базорай, могила 43: a — профилированння пряжка, b — пряжка (тип V, подтип 2), c — железные кольца

Рис. 8. Четырехугольные пряжки (тип IV) железные: a-b, e-j —могильник Алитус: a — могила 808б b — могила 697, e — могила 807, f — могила 545, g — могила 25, h — могила 377, i — могила 500, y — могила 230, j — могила 603; Бронзовые: c-d — могильник Алитус: c — могила 496, d — могила 780

Рис. 9. Двучленые пряжки в форме "восьмерки" (тип V, подтип 1) из могильника Базорай, a — могила 42 — бронзовая; b — могила 30 — железная

Рис. 10. Двучленые пряжки вогнутые в середине (тип V, подтип 2): a — могильник Алитус, могила 32 — бронзовая; b — могильник Базорай, могила 43 — железная

Рис. 11. Двучленые четырехугольная пряжка (тип V, подтип 3): могильник Базорай, могила 46 — бронзовая

Рис. 12. Двучленые четырехугольная пряжка (тип V, подтип 4): могильник Алитус, могила 998 — бронзовая

Рис. 13. Двучленые бронзовые пряжки (тип V, подтип 5) из могильника Алитус: a — могила 263, b — могила 30

Рис. 14. Двучленые отдельная пряжка (тип V, одельное A), могильник Алитус, могила 575 — бронзовая

Vertė N. Dalmantaitė

СПИСОК ПРИЛОЖЕНИЙ

Приложение 1. Список пряжек.

Приложение 2. Список исследованных могильников XIV-XVII вв.

Приложение 3. Географический указатель пряжек.

Dr. Eugenijus Svetikas
Lietuvos istorijos institutas
Archeologijos skyrius
Kražių 5
2001 Vilnius
Tel.: 615630